

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

ΕΤΟΣ 11ον ΤΕΥΧΟΣ 46-47ον

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1966

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ (Δραγατσανίου 6)

		Δρχ.
H. P. Blavatsky	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας ἀδ. 50 δεμ.	60
»	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	20
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως ἀδ. 50 δεμ.	60
»	Πρὸς τὴν Μύησιν	20
»	Μετενσάρκωση	10
»	Κάρμα	10
C. Leadbeater	Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἀτραπὸς [illegible] δεμ.	90
»	Ἡ Κεκρυμμένη ζωὴ ἐν τῷ Τεκτονισμῷ »	90
»	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	10
Besant-Leadbeater	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	10
N. Sri Ram	Προσεγγίσεις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	30
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	30
J. Van der Leeuw	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	10
**	Φῶς στὴν Ἀτραπό	10
J. Krishnamurti	Τὸ Βιβλίο τῆς Εὐδαιμονίας	20
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	20
»	Λόγιοι Ἀστέρος Τομ. 1931-1933 ἕκ.	30
»	12 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάι 1934	30
»	10 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάι 1944	50
»	Ἡ ἐλευθερία, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἀδ. 60 δεμ.	75
»	Σχόλια πάνω στὴ ζωὴ Α - Β ἕκαστ.	60
Ἰωάν. Βοσταλῆ	Τὸ [illegible] ἑνὸς Μύστου	50
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	50
Κ. Μελισσαρόπουλος	Μῆτις (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	50
»	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἀδ. 25 δ.	40
»	Μελετήματα ἀδ. 40 δεμ.	60
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία (Β' ἔκδοση ἀναθεωρημένη) ἀδ. 50 δεμ.	70
»	Ὁ Ἰησοῦς	30
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	20
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	10
»	Η [illegible] Ἐπιτάφιο [illegible] ΟΗΕ	10
Ἰφιγ. Φράγκου	Τὸ σύμπλεγμα μειονεκτικότητος φύλου	20

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι 1956, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65 χαρτοδεμένοι ἕκαστος δραχ. 50.

Ὅταν πρόκειται δι' ἀποστολὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τὰ ἄνω δραχ. 50 καὶ ἄνω ἐπιβαρύνονται μὲ δραχ. 10.

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς, εἰς τὴν διεύθυνσιν: Κ. Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας (122), ἀναγράφοντες ὄπισθεν τοῦ ἀποκόμματος τῆς ἐπιταγῆς τοὺς τίτλους τῶν βιβλίων ποὺ θέλετε. Θὰ τὰ λάβετε εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀποστολέως τῆς ἐπιταγῆς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΙΛΙΣΟΥ ΔΡΑΧ. 10

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντὴς ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητὴς ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 11ον ✶ Ἰούλιος - Ὀκτώβριος 1966 ✶ ΤΕΥΧΟΣ 46 - 47

ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ἡ κατάστασις πρὸ τῆς Δημιουργίας

ΔΗΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Πῶς ἔγινε ὁ Κόσμος — ἔχει ἀρχή, θὰ ἔχῃ τέλος, ποιὰ καὶ πόσα εἶναι τὰ αἴτια ποὺ τὸν δημιούργησαν. Τὸ αἴτιο ἢ τὰ αἴτια, ποὺ τὸν ἔκαμαν, εἶναι μέσα στὸ Σύμπαν ἢ ἔξω ἀπ' αὐτό. Αὐτὰ καὶ ἄλλα ζητήματα προβάλλονται γιὰ λύσι καὶ ἀποτελοῦν ἐκεῖνο ποὺ λέγουμε: προβλήματα κοσμογονικά.

Στὰ προβλήματα αὐτὰ παίρνουν θέσι διάφορες φιλοσοφίες, θρησκεῖες, ἡ ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ παράδοσις.

Κοντὰ στὰ τόσα, ὅμως, κοσμογονικὰ προβλήματα, τὸ προβάδισμα, θὰ ἐλέγαμε, ἔχει τὸ πρόβλημα γιὰ τὴν κατάστασι πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου. Καὶ γιὰ τὸ πρόβλημα, ἀκριβῶς ,αὐτὸ εἶναι σήμερα τὸ θέμα μας.

Στὸ πρόβλημα τοῦτο, ὅπως καὶ σ' ἄλλα κοσμογονικὰ προβλήματα, οἱ γνῶμες διχάζονται. Προβάλλονται δύο βασικὲς ἀπόψεις. Μερικὲς φιλοσοφίες καὶ θρησκεῖες πρεσβεύουν ὅτι ὁ Κόσμος ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὸ Μηδέν, ὅτι προῆλθε ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία, «ἐ κ τ ο ῦ μ ὴ ὄ ν τ ο ς».

Ἡ ἐπιστημονικὴ θεωρία δὲν παίρνει θέσι στὸ ζήτημα αὐτό. Καθὼς δὲ ἔχει γράψει τώρα τελευταῖα καὶ ὁ Ρόμπερτ Ὀπενχάιμερ, ὁ πυρηνικὸς φυσικός, ἡ ἐπιστήμη θεωρεῖ τὸν Κόσμο σὰν ἱστορικὸ φαινόμενο ποὺ ἔχει ἀρχή. Καὶ προσθέτει ὅτι γιὰ τὴν κατάστασι ποὺ προηγήθηκε τῆς δημιουργίας ἡ ἐπιστήμη δὲν γνωρίζει. Ἄλλα συστήματα ἔχουν διατυπώσει ἀντίθετη ἄποψι πρὸς τὴν προηγουμένη: τὴν ἄποψι τῆς ἀνυπαρξίας. Ὅτι δηλαδὴ ἡ δημιουργία τοῦ Κόσμου, ἡ γένεσις τοῦ Σύμπαντος, προῆλθε ἀπὸ κατάστασι ὑπαρκτὴ καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ Μηδέν. Ὅτι ὁ Κόσμος ἔγινε «ἐκ τοῦ ὄντος». Τὴν ἀντίληψιν αὐτὴ συμμερίζονται ὅλες οἱ ἐσωτερικὲς παραδόσεις, ἀρχαῖες καὶ νεώτερες, καὶ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἐσωτερικὴ παράδοσις.

Τὴν πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου κατάστασι, οἱ διάφοροι Ἕλληνες Φιλόσοφοι, ὅσοι ἀνῆκαν σ' ἐσωτερικὲς Σχολὲς ἢ ἦσαν ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ γνῶσι, τὴν ἐκφράσανε μὲ διάφορους ὁ καθένας τους ὅρους ἢ μὲ συμβολικὲς εἰκόνες. Τὴν ἐθεώρησαν δὲ σὰν μία κατάστασι ὑπαρκτή, μέσα στὴν ὁποία ὅ,τι κατόπιν ἐξεδηλώθη στὴ Φύσι, στὸν Κόσμο, ἦτο ἀνεκδήλωτο, «λανθάνον», χωρὶς μορφή, ἄμορφο, χωρὶς ἰδιότητες, σὲ ἀταξία, «δυνάμει».

Τὴν ἐσωτερικὴν αὐτὴν ἀντίληψι ὅτι τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ γεννηθῇ ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία διετύπωσε γενικὰ ὁ Δημόκριτος. Ἔχει διασωθῆ τὸ περίφημο ἀπόσπασμά του: «Μηδὲν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γίνεται, μηδὲ εἰς τὸ μὴ ὂν φθείρεται».

Οἱ Ὀρφικοί, τὴν πρὸ τῆς δημιουργίας ὑπαρκτὴ καὶ ἀνεκδήλωτη κατάστασι παρομοίωσαν μὲ αὐγό, μὲ τὴν περίφημη εἰκόνα τους «τὸ κοσμογονικὸν ᾠόν». Δηλαδή, ὅπως μέσα στὸ αὐγὸ τὸ πουλί, ποὺ θὰ ἐκκολαφθῇ κατόπιν ἀπὸ αὐτό, εὑρίσκεται ἀνεκδήλωτο, ἀλλὰ σὲ κατάστασι ὑπαρκτή, ἔτσι καὶ ὁ Κόσμος πρὸ τῆς δημιουργίας ἦτο ὑπαρκτός, ἀλλὰ ἀνεκδήλωτος.

Ἀπὸ τὸ «κοσμογονικὸν ᾠόν», ἔλεγαν, βγῆκαν δύο πράγματα: «ὁ Ἔρως ἢ Φάνης» καὶ «ἡ Νύξ», δηλαδὴ δύο οὐσίες ποὺ ἔκαμαν τὸν Κόσμο. Ὁ νεοπλατωνικὸς Πρόκλος ἔχει γράψει σχετικὰ ὅτι «Ὁ Ὀρφεὺς ἐχρησιμοποίησε τὴν παράστασιν ταύτην, ὅτι ἐξ ᾠοῦ προέκυψεν ὁ Κόσμος, ὅπως προκύπτει τὸ ζῶον ἐκ τοῦ ᾠοῦ». Ἀλλοῦ δὲ λέγει ὅτι τὸ αὐγὸ τῶν Ὀρφικῶν εἶναι τὸ ἴδιον μὲ ἐκεῖνο ποὺ ὁ Πλάτων ἔλεγε «ὂν» δηλαδὴ ὑπάρχον. «Ταὐτὸν τό τε Πλάτωνος ὂν καὶ τὸ Ὀρφικὸν ᾠόν». Ὁ δὲ ἐπίσης νεοπλατωνικὸς Δαμάσκιος, ὁ τελευταῖος Σχολάρχης τῆς Νεοπλατωνικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν, σὲ σχόλιά του γιὰ τὴν εἰκόνα αὐτὴ τῶν Ὀρφικῶν, ἔχει γράψει ὅτι μέσα στὸ αὐγὸ τῶν Ὀρφικῶν ὑπῆρχαν —«αἱ φύσεις τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος καὶ ἐν μέσῳ παντοίων σπερμάτων τὸ πλῆθος». Δηλαδὴ ὅτι στὴν πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου κατάστασι ὑπῆρχαν ἀνεκδήλωτοι οἱ τύποι τῶν μορφῶν, ἤτοι ἡ μία οὐσία ἀφ' ἑνὸς καὶ τὸ πλῆθος, ἡ ἄλλη οὐσία ἀφ' ἑτέρου, ποὺ

συγκρότησαν ὕστερα τὸν Κόσμο. Σχολιάζοντας τοὺς Ὀρφικοὺς ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς λέγει γιὰ τὸν Ὀρφέα ὅτι παρομοιάζει τὸ χάος, δηλαδὴ τὴν πρὸ τῆς δημιουργίας κατάστασι, μὲ αὐγό, μέσα στὴν ὁποία ἐπικρατοῦσε ἡ ἀταξία, «τὸ χάος ὠῷ παρεικάζει, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον στοιχεῖον ἦν ἡ σύγχυσις».

Οἱ Πυθαγόρειοι ἔλεγαν πὼς ἡ κατάστασις ποὺ προϋπῆρξε τοῦ Κόσμου δὲν εἶχε ἁρμονία, ἀντίθετα μὲ τὸν Κόσμο ποὺ ἦταν ἁρμονικός. Γι' αὐτὸ δέ, καθὼς λέγεται, πρῶτος ὁ Πυθαγόρας ὠνόμασε τὸ Σύμπαν, Κόσμο, δηλαδὴ τάξι, γιὰ τὴν ἁρμονία ποὺ ἐπικρατεῖ μέσα σ' αὐτόν.

Ὁ Κόσμος ἔγινε «δι' ἁρμογῆς» ,δηλαδὴ μὲ τὴν τακτοποίησι οὐσιῶν ποὺ ἦσαν πρῶτα σὲ ἀταξία. Ἐπάνω σ' αὐτὸ ἔχει σωθῆ ἕνα ἀπόσπασμα τοῦ Πυθαγορείου Φιλολάου ποὺ δίδει τὸν ὁρισμὸ τοῦ Κόσμου σὰν ἁρμονίας· «ἔστι γὰρ ἁρμονία πολυμιγέων ἕνωσις καὶ δίχα φρονεόντων συμφρόνησις». (Γιατὶ ἁρμονία εἶναι ἡ ἕνωσις τῶν πολυποικίλων καὶ ἡ συμφωνία ἐκείνων ποὺ ἔχουν ἀντίθετες ἰδιότητες). Πολυποίκιλα εἶναι τὰ ἄτομα, ἐκεῖνα δὲ ποὺ ἔχουν ἀντίθετες ἰδιότητες εἶναι τὰ ἄτομα ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ ἄλλη οὐσία, ἡ συνεχής, ἀφ' ἑτέρου.

Ὁ Ἡσίοδος, ὁ θεολόγος ποιητής, στὴν θεολογία του ὠνόμαζε τὴν ἀταξία, τὴν ἄμορφη οὐσία, ποὺ προϋπῆρξε τῆς δημιουργίας, χάος. Προσθέτει δὲ ὅτι ἀπὸ τὸ χάος γεννήθηκαν ἡ Γαῖα καὶ ὁ Ἔρως. Ὁ Jean Richepin τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας στὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία ποὺ ἔγραψε λέγει ὅτι Γαῖα εἶναι ἡ καθολικὴ μητέρα τοῦ Κόσμου καὶ Ἔρως ἀρχὴ κοσμογονική, δύναμις ἕλξεως. **Principium**, καθὼς τὴν ὀνομάζει. Δηλαδὴ καὶ ὁ Ἡσίοδος παραδέχεται ὅτι ὁ Κόσμος γεννήθηκε ἀπὸ κατάστασι ἀταξίας ὑπαρκτή, ποὺ τὴν τακτοποίησαν, τὴν ἔβαλαν σὲ τάξι, οἱ δυὸ ἀρχές, σὰν ἐξεδηλώθησαν ἀπ' αὐτή.

Ὁ Ἐμπεδοκλῆς πάλι τὴν ὑπαρκτὴ κατάστασι ποὺ προηγήθη τῆς δημιουργίας τὴν ὀνομάζει «σφαῖρον». Προσθέτει δὲ πὼς ὅ,τι ὑπῆρχε μέσα στὸ σφαῖρον, δὲν παρουσίαζε ποιότητα, οὔτε ὑπῆρχαν μέσα σ' αὐτὸ εἴδη. Γι' αὐτό, τὴν κατάστασι τοῦ σφαίρου ἀποκαλεῖ «ἄποιον» καὶ «ἀνείδιον». Μέσα στὸ σφαῖρον δὲν ὑπῆρχαν οἱ δυνάμεις ποὺ χαρακτηρίζουν τὸν Κόσμο, ἕλξις καὶ ἄπωσις. «Φιλότης» καὶ «Νεῖκος», καθὼς τὶς λέγει ὁ φιλόσοφος. Δηλαδὴ ὅ,τι ὑπῆρχε στὸ σφαῖρον δὲν εἶχε ἱκανότητες καὶ δυνάμεις. Ἡ κατάστασίς του ἦτο ἀνεκδήλωτη.

Ὁ Ἀναξαγόρας γιὰ τὴν πρὸ τῆς δημιουργίας κατάστασι ἔχει γράψει ὅτι ὅλες οἱ οὐσίες ἐκεῖ μέσα ἦσαν ἀνακατεμένες καὶ σὲ ἀταξία. «Ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν».

Τὴν κατάστασι αὐτὴ καὶ ὁ Ρωμαῖος ποιητὴς Ὀβίδιος, στὶς «Μεταμορφώσεις» του, τὴν χαρακτηρίζει σὰν «ἀδρανῆ καὶ συγκεχυμένην ὕλην». (Rudis indigestaque moles).

Γιὰ τὸ ἴδιο αὐτὸ ζήτημα ὁ Πλάτων ἔχει γράψει ὅτι πρὸ τῆς δημιουργίας ὑπῆρχαν τὰ «ἀρχέ-

τυπα», δηλαδὴ οἱ «ἰδέες» ἀνεκδήλωτες.

«Ἰδέες» ἀποκαλοῦσε ὁ Πλάτων τοὺς τύπους ποὺ κάνουν καὶ δίδουν τὸ σχῆμα στὶς μορφὲς μέσα στὸν Κόσμο. Καὶ ἀφοῦ ἦλθε ὁ λόγος γιὰ τὶς «ἰδέες» τοῦ Πλάτωνος πρέπει καὶ ἐδῶ νὰ σημειώσουμε (ἰδὲ καὶ Ἰλισὸν, τεῦχος 26ον Ἀπριλίου — Ἰουνίου 1962, σελ. 135) ὅτι ἡ λέξις ἰδέα στὴν ἀρχαιότητα δὲν εἶχε τὴν σημασία τῆς «ἐννοίας» ποὺ ἔχει σήμερα, ἀλλὰ τὴν σημασία τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως κάθε πράγματος, ὁ δὲ Πλάτων τὴν χρησιμοποίησε μὲ τὴν σημασία τοῦ τύπου τῆς μορφῆς τοῦ πράγματος.

Στὶς ἀντιλήψεις αὐτὲς ποὺ ἐξεθέσαμε σήμερα γιὰ τὴν κατάστασι ποὺ ὑπῆρξε πρὸ τῆς δημιουργίας συμφωνεῖ καὶ ἡ Ἰνδικὴ παράδοσις, ποὺ τὴν θεωρεῖ κι' αὐτὴ ὑπαρκτή. Καθὼς εἶναι γνωστόν, ἡ Ἰνδικὴ φιλοσοφία τὴν οὐσία τοῦ Κόσμου ὀνομάζει «Βράχμα». Γιὰ τὴν κατάστασι δὲ τοῦ Βράχμα πρὸ τῆς δημιουργίας χρησιμοποιεῖ τὸν ὅρο «Παραβράμ», ποὺ σημαίνει τὸ «ἐπέκεινα τοῦ Βράχμα». Χρησιμοποιεῖ ἀκόμη καὶ τὸν ὅρο «Βράχμα Νιργκούνα» ποὺ θὰ πῆ «τὸ μὴ ἐκδηλωμένο Βράχμα».

Μ' ὅλα τ' ἀνωτέρω συμφωνεῖ καὶ ὁ ὅρος «Φύσις» ποὺ χρησιμοποιοῦμε γιὰ νὰ ἐκφράσουμε τὸν Κόσμο, τὸ Σύμπαν. Ἡ λέξις φύσις παράγεται ἀπὸ τὸ ρῆμα φύω ποὺ θὰ πῆ φυτρώνω. Ὅπως δηλαδὴ ἀπὸ τὸν σπόρο, οὐσία ὑπαρκτή, φυτρώνει τὸ ἀνεκδήλωτο μέσα σ' αὐτὸν φυτό, ἔτσι ἀπὸ ὑπαρκτὴ ἀλλὰ ἀνεκδήλωτη κατάστασι ἐφύτρωσε ἡ Φύσις, ὁ Κόσμος, τὸ Σύμπαν. Καὶ στὴν λατινικὴ γλῶσσα ἡ λέξις Natura παράγεται ἀπὸ τὸ ρῆμα nascor, ποὺ σημαίνει γεννῶ.

Ἡ εἰκόνα τοῦ σπόρου ἀπὸ τὸν ὁποῖο φυτρώνει ἡ Φύσις ὁμοιάζει μὲ τὴν εἰκόνα τῶν Ὀρφικῶν, ποὺ εἴπαμε, τὸ «κοσμογονικὸν ᾠόν», ἀπὸ τὸ ὁποῖο γεννᾶται τὸ Σύμπαν.

Καθὼς λοιπὸν καταφαίνεται, ἀπὸ ὅσα ἐκθέσαμε, ἡ Ἐσωτερικὴ παράδοσις δίδει λύσι στὸ κοσμογονικὸ πρόβλημα γιὰ τὴν κατάστασι ποὺ προϋπῆρξε τῆς δημιουργίας καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία ἔγινε ὁ Κόσμος. Ἦτο κατάστασις ὑπαρκτὴ καὶ ἀνεκδήλωτη, λανθάνουσα. Μιὰ κατάστασις ποὺ τὴν χαρακτήριζε ἡ ἀταξία, στὴν ὁποία δὲν ὑπῆρχε ἡ ἁρμονία, αὐτὸ τὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ Σύμπαντος, τοῦ Κόσμου.

Οἱ λατινομαθεῖς φιλόσοφοι τῆς Δύσεως τοῦ 18ου αἰῶνος τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τὴν ἐκφράσανε καὶ τὴν ἔβαλαν σὰν προμετωπίδα στὴν κοσμοθεωρία τους μὲ τὸ γνωστὸν ἐπίγραμμά τους ὅτι ἀπὸ τὸ ἀνεκδήλωτο, τὸ ἄτακτο προῆλθε ἡ τάξις, ὁ Κόσμος. «Ordo ab Chao» ἔλεγαν, δηλαδὴ «ἡ τάξις ἐκ τοῦ χάους».

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Εὐημερία

Δὲ φοβᾶμαι τὸ «Πουθενὰ» καὶ τὸ «Μηδὲν» ἀφοῦ τώρα εἶμαι «μηδεν»
καὶ πρόκειται ἀπὸ τὴ μηδενική μου θεση νά ἐξέλθω.
Μᾶς φοβερίζετε μὲ πολέμους πυρηνικούς.
Μᾶς ἀπειλεῖτε ὅτι θὰ γίνουμε τέρατα.
τώρα ὅπου εἴμαστε ἠθικὰ τέρατα
δὲ σᾶς πειράζει αὐτό, ὢ κτήνη ἀνθρώπινα, ὢ ἀνθρωπίνη ἀθλιοτης;

Πολὺ τιμῶ τοὺς 'Αρχαίους Αἰγυπτίους ποὺ δὲν καταδέχθηκαν
μ' ἀγάλματα καὶ διακοσμήσεις νὰ στολίσουν τοὺς Θεούς τους,
παρὰ συμβόλιζαν τὴν ὑπομονὴ τῶν ὑπάρξεων μὲ τὸ ἱερὸ βόδι,
μὲ ψάρι, μὲ τὸ φίδι, μὲ ὄργανα ζώων, μὲ γαστέρες,
ἀκόμη γιατὶ παρέστησαν τὴ διαδοχὴ τῶν οὐρανῶν
μ' ἕνα πελώριο κρόμμυο.

Μήπως εἴδαμε λοιπὸν κάποτε τὸ Θεὸ καὶ τυφλωθήκαμε
μὲ σκοτεινές, κι ἀνεπαρκεῖς δράσεις;

Κάποτε μετὰ τὴν ἐκπύρωση τῆς γῆς θ' ἀρχίσει
τοῦ ἐπουρανίου ἀνθρώπου ἡ περίοδος,
ὅταν τὸ κτῆνος θὰ ἔχει ἐγκαταλειφθεῖ.
Τότε θὰ ὡριμάσουν οἱ συνθῆκες ζωῆς καὶ σ' ἄλλους πλανῆτες
τὴν προκαθορισμένη ὥρα τοῦ Κόσμου,

Θὰ γεράσει καὶ ὁ ἥλιος καὶ τότε θ' ἀνεβοῦμε
νὰ περπατήσουμε τὴν ἁπλωσιά του
φωτισμένοι ἀπ' ἄλλους ἥλιους, ὁρισμένους,
ἕως ὅτου συντελεσθοῦν οἱ κύκλοι
τῆς σωματικῆς μας ἁρμονίας
μὲ μιὰ σειρὰ εἰδώλων,
ἐνῶ παράλληλα οἱ θάνατοι
θὰ μᾶς ἀνοίγουν νέους ἄπειρους φλοιούς
τῆς θεϊκῆς ἀπεραντωσύνης.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ὁ θάνατος τῆς κόρης

Γνωρίζω κάποια μυστικά, πού δεν τὰ ξέρουν ἄλλοι...

Ἀφοῦ ξεχώρισες ἀπ' τὴν ἀγκάλη,
Ἀπ' τὴν ἀγκάλη τοῦ Παντὸς—πρὶν τῆς Ζωῆς τὸ κῦμα
Σὲ ρίξη στ' ἀκρογιάλια μας μὲ κόρης ἁγνὸ σχῆμα,—
Ἀφοῦ ξεχώρισες, ψυχὴ λευκὴ σὰ Γαλαξίας,
Ἀπ' τὴ γαλήνη τῆς ἀνυπαρξίας,
Ἔνοιωσες πρῶτα τὴ ζωὴ μέσα στῆς γῆς τὰ βάθη,
Ἀκίνητη, ἄνεργη, θολὴ καὶ δίχως νοῦ καὶ πάθη.

Πετράδι πρωτοβρέθηκες βαθειὰ σ' ἀνήλια μέρη,
Καὶ μιὰν ἡμέρα σκόρπισες λευκὴ φεγγοβολιά·
Μὰ πρὶν στολίσης κανενὸς τὸ χέρι,
Καὶ στέμμα πρὶν πλουτίσης βασιλιᾶ,
Ἡ μοῖρα ἦρθε τὴ λάμψη σου νὰ κόψη
Καὶ χάθηκες κι ἄλλαξες ὄψη.

Κι ἀκόμ' ἀνέβης ἕνα σκαλοπάτι
Τὴ σκάλα τὴν τεράστια, τὴ Ζωή,
Κ' ἔγινες κρίνο ὁλόλευκον· ἀλλὰ προτοῦ ἕνα μάτι
Νὰ σ' ἀντικρίση, καὶ προτοῦ νὰ σὲ χαϊδέψη μιὰ πνοή,
Ἡ Μοῖρα σὲ ξερρίζωσε, μαράθηκες καὶ πάλι
Μορφὴν ἐπῆρες ἄλλη.

Ἄλλη ἀκριβότερη μορφὴ μὲ πιὸ σοφὰ στολίδια,
Καὶ, κύκνος, γλυκοτάραξες τῆς λίμνης τὰ νερά·
Ἀλλ' ὅμως πρὶν ἀνοίξης τὰ φτερὰ
Γοργὰ γιὰ μακρινὰ ταξείδια,
Ἡ Μοῖρα ἐκάρφωσε τὸ πέταμά σου,
Καὶ πέθανες, κι ἀνοίχθηκαν ἄλλοι οὐρανοὶ μπροστά σου.

Ἄλλοι οὐρανοὶ κατάβαθοι καὶ ἀσύγκριτοι, κ' ἐφάνης,
Στὰ νυχτωμένα μάτια μας ὁλόφωτη παρθένα!
Ἀλλ' ὅμως πρὶν νὰ κάνῃς
Τὴν εὐτυχία μιᾶς καρδιᾶς ποὺ εἶχε πλασθῆ γιὰ σένα
Τῆς μοίρας ἦταν ἡ βουλή,
Καὶ σ' ἔβαλαν νὰ κοιμηθῇς πάλι βαθειὰ στὸ χῶμα...
Ψυχή, ποιὸ σχῆμα σὲ προσμένει ἀκόμα;
Ποιός κόσμος τελειότερος, παρθένα, σὲ καλεῖ;

Ἀλλὰ γνωρίζω κάποια μυστικὰ
ποὺ δὲν τὰ ξέρουν ἄλλοι...—
Δὲν ἁρμενίζεις πλέον γλυκὰ γλυκά,
Δὲν σὲ τραβάει κανένα περιγιάλι,
Δὲν ἔχεις πιὰ καρδιά, εὐωδιά, καὶ ἀκτῖνες καὶ φτερά,
Καὶ δὲν σὲ ξεχωρίζει πιὰ θωριά, ὀμορφιὰ καμμία,
Δὲ σὲ μεθάει τοῦ κόσμου πιὰ ἡ χαρά,
Τοῦ κόσμου δὲν σὲ δέρν' ἡ τρικυμία.

Τίποτε πλέον τ' ὄνειρο τοῦ κόσμου,—ὄνειρο πλάνο,—
Τίποτε πλέον στὰ μάτια σου δὲν θὰ τὸ ξαναφέρῃ,
Καὶ πιὰ ν' ἁπλώσῃ δὲν μπορεῖ, ψυχὴ σ' ἐσένα ἐπάνω
Ἡ Μοῖρα σιδερένιο χέρι.
Ἡ θεία τοῦ Παντὸς δικαιοσύνη
Ἡ ὁλάγρυπνη, τὴν ἄφραστην ἀνάπαυση σοῦ δίνει,
Γιατὶ ἀπὸ τὴ στιγμὴ τὴ μακρινή,
ὅπου ξεχώρισες, ψυχὴ λευκὴ σὰ Γαλαξίας,
Ἀπ' τὴ γαλήνη τῆς ἀνυπαρξίας,
Ἄδολη, πάναγνη ἔζησες, ἔλαμψες, μοσχομύρισες.
Γι' αὐτὸ μεσ' τὴ γαλήνη τὴν παντοτινή,
Μέσ' στὴν ἀσάλευτη γαλήνη ἐγύρισες!

('Απὸ «Τὰ Μάτια τῆς ψυχῆς μου», 1892).

Η Β΄ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Μήνυμα στὴν Ἀνθρωπότητα γιὰ ἕνα νέον πολιτισμό Πνεύματος - Προόδου - Εἰρήνης

ΣΤΟΝ ΛΟΦΟ τῆς Πνυκὸς ἔγινε, ἀπὸ 30 Μαΐου ἕως 5 Ἰουνίου, ἡ δεύτερη «Συνάντησις τῶν Ἀθηνῶν», κατὰ τὴν ὁποίαν, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Βασιλικοῦ Ἐθνικοῦ Ἱδρύματος, μίλησαν διαλεκτοὶ ἐπιστήμονες πάνω σὲ μιὰ σειρὰ ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος θεμάτων, ἤτοι:

1.— Hannes Olaf Goesta Alfven, Καθηγητὴς τῆς Φυσικῆς τοῦ Πλάσματος τοῦ Βασιλικοῦ Τεχνολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Στοκχόλμης. Θέμα: «Τὸ Σύμπαν καὶ ἡ προέλευσίς του».
2.— Guido Calogero, Καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ρώμης. Θέμα: «Τὸ μήνυμα τοῦ Σωκράτους».
3.— T. M. P. Mahadevan, Καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μαδρας τῆς Ἰνδίας. Θέμα: «Ἡ Ἰνδικὴ κληρονομία».
4.— Ναύαρχος H. G. Rickover, τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀτομικῆς Ἐνεργείας τῶν Η.Π.Α. Θέμα: «Ἐλευθερία, ἐπιστήμη καὶ νόμος».
5.— Καθηγητὴς Etienne Souriau, τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου. Θέμα: «Αἱ τροφαὶ τῆς ψυχῆς».
6.— C. F. von Weizsaecker, Καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἀμβούργου. Θέμα: «Αἱ συνθῆκαι τῆς ζωῆς τοῦ μέλλοντος».
7.— Α. Τσιριντάνης, Καθηγητὴς τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Θέμα: «Εἰς τὴν διαδοχὴν τῶν πολιτισμῶν».

Πρὸς χάριν τῶν φίλων συνδρομητῶν τοῦ «Ἰλισοῦ», παρουσιάζομε μιὰ περίληψι τῶν ὁμιλιῶν, καθὼς καὶ ἰδιαιτέρων δημοσιογραφικῶν συνεντεύξεων, ποὺ ἔδωσαν οἱ ὁμιληταί, σὲ ἑ ν ι α ῖ ο κείμενο. Ὁ ἀριθμὸς στὸ τέλος κάθε περιόδου δηλώνει τὸν ὁμιλητή, κατὰ τὴν ὁρίθμησι τοῦ ἀνωτέρω πίνακος.

Στὴν φωτογραφία, οἱ ὁμιληταὶ εἰκονίζονται μὲ τὴν ἀνωτέρω ὁριθμητικὴ σειρά.

Η «ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ» εἶναι ἕνα πνευματικὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον συντελεῖ πάρα πολὺ εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῆς πνευματικῆς στάθμης εἰς τὸν τόπον μας. Κυρίως, ὅμως, τὸ σημαντικώτερον εἶναι, ὅτι ἦλθαν ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς Γῆς πρόσωπα, τὰ ὁποῖα, χωρὶς καμμίαν προσυνεννόησι, ἦλθαν καὶ ἔβγαλαν ἀπὸ τὸν πόνο τους καὶ τὴν καρδιά τους ὡρισμένες σκέψεις καὶ ὡρισμένες ἀνησυχίες. Εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ χρησιμοποίησις τοῦ βήματος τῆς Πνυκὸς γιὰ τέτοιες ἐξομολογήσεις ἀνησυχιῶν καὶ πόνου ἀποτελεῖ κάτι, ποὺ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ δᾶς ἡ ἑλληνικὴ ἀκόμη εἶναι ἀναμμένη. (7)

Ὅλοι οἱ διανοούμενοι, ὅλοι οἱ ἐπιστήμονες εἶναι εὐγνώμονες πρὸς τοὺς Ἕλληνες - ἰδιαιτέρως οἱ ἀστροφυσικοὶ ἐπιστήμονες. Διότι, πρῶτοι οἱ Ἕλληνες ἀτένισαν τὸ Σύμπαν ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ τὸν μῦθο καὶ τὶς μεταφυσικὲς φοβίες ποὺ κατέτρεχαν τὴ σκέψη ἄλλων παλαιότερων ἀστρολόγων. Ἔτσι, χάρη στὴν ψύχραιμη παρατήρηση καὶ στὴ φιλοσοφία τους, μπόρεσε νὰ προχωρήση ὁ ἄνθρωπος στὴν ἔρευνα τοῦ Σύμπαντος, ἐλευθερωμένος ἀπὸ τὰ δεσμὰ ἀνθρωπομορφων οὐράνιων σωμάτων. (1)

Κυρίως, ἡ Ἑλλάδα, πέραν τοῦ ἱστορικοῦ ρόλου της, εἶναι τελείως ἐπίκαιρη σήμερα, διότι ἡ Ἑλληνικὴ παράδοσις συνδέεται ἄμεσα μὲ τὰ τρέχοντα φοβερὰ προβλήματα, ποὺ ὁ κόσμος ἀντιμετωπίζει. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ὅτι, πρὶν δυόμιση χιλιάδες χρόνια, στὴν Ἀθήνα, ἐπιτεύχθηκε ἡ συμφιλίωση τῆς λανθάνουσας διαμάχης μεταξὺ πολιτισμοῦ καὶ ἐλευθερίας, κι᾽ ἐλύθηκε ἔτσι τὸ δυσκολώτερο πολιτικό, κοινωνικὸ καὶ οἰκονομικὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἀρχὲς καὶ τὰ μέσα, ποὺ ἀνάπτυξε ἡ Ἀρχαία Ἀθήνα γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τοῦ πολιτικοῦ πλαισίου μιᾶς κοινωνίας ἐλευθέρων ἀνθρώπων, διατηροῦν ὡς σήμερα τὴν ἀξία καὶ τὴν ἰσχύ τους. Ἀποτελοῦν τὴν πολύτιμη κληρονομία, ποὺ ἄφησε ἡ Ἑλλὰς στὰ Ἔθνη τοῦ ἐλεύθερου κόσμου. (4)

Τὸ μεγάλο πρόβλημά μας εἶναι, σήμερα, νὰ κυριαρχήση ὁ ἄνθρωπος πάνω στὴν προοδευτικὴ ἐξέλιξι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς τεχνολογίας. (6)

Μὲ ἄλλα λόγια, νὰ σώσουμε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς τεχνικῆς προόδου, νὰ προασπίσουμε τὶς ἐλευθερίες του καὶ νὰ τὸν ἀφήσουμε νὰ χαρῆ τὰ ἀγαθὰ ποὺ τοῦ ἔχει προσφέρει ἡ φύσι.

Σήμερα μὲ τὰ τεχνικά μας μέσα μποροῦμε νὰ καταστρέψουμε τὴν ἀτμόσφαιρα, τὸ νερό, τὰ ψάρια καὶ τὰ φυτά.

Ἂν τὰ κράτη δὲν περιορίσουν μὲ νόμους τὴν χρησιμοποίησι τῶν μέσων ποὺ μᾶς προσφέρει ἡ ἐπιστήμη, θὰ χάσουμε τὴν ἐλευθερία μας. Καὶ τίποτα δὲν ἀξίζουν ὅσο ἡ ἐλευθερία καὶ τὰ ἰδανικὰ τοῦ ἀνθρώπου. (4)

Ἀλλά, ποιός «ἄνθρωπος» θὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπο; Μᾶς χρειάζεται ὁ νέος ἄνθρωπος ποὺ θὰ δυνηθῆ νὰ ἀνέβῃ τόσον ὑψηλά, ὥστε νὰ

φθάνη νὰ δαμάζη τοὺς πυραύλους, εἰς τὸ ὕψος, τὸ ὁποῖον ἐπιζητεῖ τὸ φοβερὸν μεγαλεῖον τῶν νέων καιρῶν.

Ὁ νέος αὐτὸς ἀνθρωπισμὸς εἶναι κυρίως ἀνθρωπισμὸς ἐλευθερίας καὶ καλεῖ τὸν ἄνθρωπο σὲ ἀνοδικὴ πορεία. Καὶ γιὰ νὰ δημιουργηθῆ χρειάζεται συνεχὴς καλλιέργεια, δηλαδὴ παιδεία.

Καὶ αὐτὴ ἡ παιδεία θὰ μᾶς σώση ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς τεχνικῆς προόδου. Ἡ ἀληθινὴ παιδεία δὲν εἶναι παιδεία μονάσεως. Ἀποβλέπει στὴν ἀνθρώπινη συμβίωσι, τὴν ἁρμονικὴ συμβίωσι μεταξὺ τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀτόμων. (7)

Χρειάζεται, πρωταρχικά, μιὰ ψυχικὴ ἀλλαγή. Δὲν παραγνωρίζομε τὸν ὑλικὸ παράγοντα. Δὲν ξεχνοῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀπέκτησε ἀπέραντη τρομακτικὴ δύναμι καὶ ὅμως αὐτὴ τὴν στιγμὴ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πεῖνα.

Εἴμαστε ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν τύχη τῆς ἀνθρωπότητος. Πρέπει νὰ ἐξασφαλίσουμε στὸν καθένα ψωμὶ καὶ νὰ τὸν γλυτώσουμε ἀπὸ τὴν ἀρρώστια καὶ τὶς θεομηνίες.

Νὰ σκεφθοῦμε γιὰ τὶς μελλοντικὲς γενεὲς τώρα ποὺ κάθε μέρα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς ἐξαντλοῦνται. Ἀλλά, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ φτώχεια καὶ τὶς θεομηνίες ἕνας ἄλλος κίνδυνος ποὺ ἀπειλεῖ τὸ μέλλον τοῦ ἀνθρώπου: Ἡ ἔλλειψι ψυχικῆς τροφῆς.

Ἡ ψυχικὴ φτώχεια μπορεῖ νὰ ὁδηγήση στὸ θάνατο τὸν ἄνθρωπο, ἡ ψυχὴ εἶναι ἐκείνη ποὺ δίνει τὸ μεγαλεῖο στὸν ἄνθρωπο.

Ὁ χριστιανισμὸς στήριξε τὴ δύναμί του στὴν ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου νὰ σβήση τὴ δίψα του, κι᾽ αὐτὸ ἀπετέλεσε τὸν θρίαμβό του, καὶ ἡ Ἀναγέννησι ἦταν τὸ ξαναζωντάνεμα τοῦ πνεύματος ἔπειτα ἀπὸ τὸ σκότος τοῦ μεσαίωνος.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ζῆ χωρὶς ἐλπίδα γιὰ τὶς τροφὲς τῆς ψυχῆς πεθαίνει ρωτῶντας γιατὶ πέθανε. (5)

Ἔτσι, λοιπόν, γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τοῦ ψυχικοῦ προβλήματος, πρέπει ν᾽ ἀνατρέξωμε στὶς μεγάλες ἀρχαιότατες πηγές. Ὑπάρχει, αἴφνης, τὸ μήνυμα τοῦ Σωκράτους. Ἕνα μήνυμα ποὺ διέδραμε τοὺς αἰῶνες καὶ θὰ ὑφίσταται πάντοτε. Σήμερα, ὅλως ἰδιαιτέρως, εἶναι βαρυσήμαντο, γιατὶ μόνον μὲ τὴ Σωκρατικὴ μέθοδο θὰ ξεπεραστοῦν τὰ προβλήματα ἐπιβιώσεως ἢ θανάτου τῆς ἀνθρωπότητος: μὲ τὴν διαλεκτική.

Στὴν ἀπολογία του, ὁ Σωκράτης μιλάει σχετικὰ μὲ τὸ «διαλέγεσθαι», δηλαδὴ τὴν πραγματικὴ συμπεριφορὰ καθενὸς ἀπὸ ἐμᾶς, ποὺ συζητεῖ μὲ ἄλλους ἀνθρώπους, προσπαθῶντας μὲ εἰλικρίνεια καὶ κατανόησι νὰ βρῆ τί ἐννοοῦν καὶ ἰδίως τί θέλουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. **Μ᾽** αὐτὴ τὴν ἔννοια, ὁ Σωκράτης θεώρησε ὅτι «ὁ διάλογος» στὴν ζωή, ἡ ζωὴ μὲ τὸ «διαλέγεσθαι», εἶναι αὐτὸ ποὺ στὴν Ἀπολογία του ὀνομάζει τὸ «μέγιστον ἀγαθόν». Ἔτσι, λέει, κι᾽ ἂν τὸ ζητήση ὁ Λαὸς τῶν Ἀθηνῶν καὶ οἱ δικασταί, δὲν θὰ πάψη ποτὲ νὰ μιλάη καὶ νὰ συζητάη καὶ νὰ προσπαθῆ νὰ καταλάβη τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

Ὅταν μάλιστα οἱ δικασταὶ τοῦ ὑπεσχέθησαν τὴν ἐλευθερίαν του ἐὰν ὑπακούση εἰς τὴν ἀπαγόρευσι αὐτή, ὁ Σωκράτης τοὺς ἀπάντησε: «Ὄχι, δὲν μπορῶ νὰ τὸ κάνω αὐτό. Θὰ συνεχίσω νὰ πιστεύω καὶ θὰ κάνω αὐτὸ ἐφ᾽ ὅσον ἔχω ἀκόμη ζωή. Θὰ τὸ κάνω καὶ στὴ φυλακή — ἐὰν μέ στείλετε ἐκεῖ. Καὶ στὴν μεταβατικὴ περίοδο τοῦ ἀνθρώπου θὰ τὸ κάνω ἀκόμη — ἐὰν ὑποθέσουμε ὅτι ὁ θάνατος εἶναι μία μεταβατικὴ περίοδος γιὰ μιὰ ἄλλη ζωή». (2)

Ὑπάρχει, ἐπίσης, τὸ μήνυμα τῆς Ἰνδίας, μιὰ κληρονομία πρὸς τὸν κόσμο ποὺ περνάει...Συνήθισε ὁ κόσμος ὅταν μιλᾶ γιὰ τὴν Ἰνδία νὰ σκέπτεται κάποιον φακίρη ποὺ κοιμᾶται πάνω σὲ καρφιὰ ἢ ἕνα γόητα φιδιῶν. Ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ταλαιπωρῆ κανεὶς τὸ σῶμα του δὲν βρίσκει τὴν εὐτυχία. Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία εἶναι ἡ κάθαρσι τῆς ψυχῆς. Τὸ πνεῦμα εἶναι ἡ μόνη ἀξία, ἡ ἀποκλειστικὴ καὶ μόνη πραγματικότης.

Καὶ ὑπάρχει στενὴ συγγένεια μεταξὺ Ἑλληνικοῦ καὶ Ἰνδικοῦ πνεύματος. Ἐπιστήμονες καὶ φιλόσοφοι συνοδεύουν τὸν Ἀλέξανδρο καὶ γνωρίζουν τὴν ἰνδικὴ φιλοσοφία καὶ Ἰνδοὶ σοφοὶ ἔχουν ἔλθει πρὶν ἀπὸ χρόνια στὴν Ἀθήνα γιὰ νὰ συζητήσουν μὲ τὸν Σωκράτη. Σ᾽ αὐτοὺς ὁ Σωκράτης εἶχε πῆ τότε: «Πῶς εἶναι δυνατὸν ἕνας ἄνθρωπος νὰ μιλήση γιὰ τ᾽ ἀνθρώπινα ὅταν δὲν ἔχει γνωρίσει τὸ θεῖον;» Ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ θείου καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ὑπάρχει καὶ στὴν ἰνδικὴ φιλοσοφία. Καὶ ὁ ἑλληνικὸς οὑμανισμὸς βαδίζει μαζὶ μὲ τὴν ἰνδικὴ πνευματικότητα.

Στὴν Ἰνδία ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ θρησκεία εἶναι στενὰ ἑνωμένες καὶ ἔχουν γιὰ χαρακτηριστικά τους τὴν καθολικότητα καὶ τὴν οἰκουμενικότητα.

Οἱ ἀρχὲς τῆς ἠθικῆς εἶναι ἡ βάσις τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς θρησκείας καὶ χρειάζεται καλλιέργεια τῶν ἀρετῶν γιὰ τὴν φιλοσοφικὴ κατανόησι. Ἂν ὁ τρόπος τῆς ζωῆς εἶναι σωστός, ἡ σοφία θὰ ἔλθη ἀργότερα.

Ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἐλευθερία πρέπει νὰ κυβερνοῦν τὸν κόσμο. Ἡ τελειότης τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας εἶναι ὁ ἠθικὸς σκοπός.

Ὁ Γκάντι εἶπε: Κάθε ἰνδὸς πρέπει νὰ προσεύχεται, κάθε θρησκεία πρέπει νὰ μεγαλώνη ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα καὶ ὅλοι νὰ ζητοῦν τὴν ἀλήθεια.

Τὰ πρότυπα τῆς πνευματικῆς κληρονομίας τῆς Ἰνδίας ἰσχύουν γιὰ ὅλες τὶς ἐποχές. Ἡ κληρονομία τῆς Ἰνδίας δὲν ἀνήκει μόνον στὴν Ἰνδία, ἀλλὰ στὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρη. (3)

Ὁ χριστιανισμός, ἐξ ἄλλου, ἀποτελεῖ τὴν σημερινὴ μεγάλην ζῶσαν δύναμιν. Καὶ ἀπὸ τὴν πηγὴν αὐτὴν πρέπει ἡ ἀνθρωπότης νὰ ἀντλήση τὸ νάμα τῆς σωτηρίας. Τί ζητοῦμε; Τὴν πανανθρώπινη δικαιοσύνη, τὴν οἰκουμενικὴν ἑνότητα. Αὐτὴν ἐκήρυξε, πρὶν δύο χιλιάδες χρόνια ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄραγε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν καίτοι γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου

ἡμῶν ὑπάρχοντα. Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ ἐσμέν». Ἡ ἐκζήτησις αὐτὴ κάμνει τὸν ἄνθρωπον ἄνθρωπον, διαμορφώνει τὴν ἀνθρωπότητα καὶ καταλήγει εἰς τὴν πανανθρωπίνην ἑνότητα. Αὐτὴ ἡ ἑνότης θὰ ἀποτελέση τὸ ἀντίβαρον τῆς συγχρόνου μηχανῆς καὶ θὰ ἀποτελέση ἀπόδειξιν ὅτι ἡ αὔριον θὰ εἶναι καλυτέρα. (7) . .

Γενικώτερα, μᾶς χρειάζεται ἡ συνδρομὴ τῆς πίστεως. Ἡ πίστις εἶναι μιὰ ἀπαραίτητη τροφὴ τῆς ψυχῆς, ὅπως ἡ φύσις καὶ ἡ τέχνη. Λέγοντας «φύσιν», δὲν ἐννοοῦμε τὴν πολεοδομικὰ ὀργανωμένη φύσι τῶν μεγαλουπόλεων ἢ τὴν τουριστικὴ ἀξιοποίησι τῶν ἀκρογιαλιῶν. Ἐννοοῦμε τὴν δυνατότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐπικοινωνήση μὲ τὴν φύση σὲ μιὰ στιγμὴ ἀπόλυτης ἡ σ υ χ ί α ς. Τὴν ἱκανότητα νὰ ζήση μόνος καὶ νὰ αἰσθανθῆ α ὐ τ ά ρ κ η ς μέσα στὴν φύση ποὺ τὸν περιβάλλει. Καὶ τέλος, τὴν ἐπιδεξιότητα νὰ βρίσκη τὴν ὀ μ ο ρ φ ι ὰ καὶ νὰ ἀπολαμβάνη τὴν ἁ ρ μ ο ν ί α τῆς φύσης. Αὐτὰ εἶναι προσόντα ποὺ ἔχασε ὁ ἄνθρωπος ἀπόταν ἀπέκτησε τὶς μεγάλες πόλεις μὲ τοὺς φαρδεῖς δρόμους, τοὺς οὐρανοξύστες, καὶ τὰ ἐργοστάσια ποὺ ἀπὸ τὶς καμινάδες τους βγαίνει ὁ καπνὸς ποὺ τοὺς θολώνει τὸν οὐρανό.

Πρέπει νὰ ὑπογραμμίσωμε, σχετικὰ μὲ τὸ ἀντίκρυσμα τῆς φύσεως, ὅτι ἔχει ἰδιαίτερη σημασία ἡ σ ι ω π ή, ἡ βαθειὰ σιωπή. Αὐτὴ ἡ σιωπή, ποὺ εἶναι πάντα μιὰ μεγάλη τροφὴ τῆς ψυχῆς, γίνεται κάθε μέρα καὶ πιὸ σπάνια. Ἡ μοναξιά, ἡ ἁρμονία χάνονται. Ἐξαφανίζεται ἡ σιωπηλὴ ἐπικοινωνία μὲ τὶς ὀμορφιὲς τοῦ κόσμου.

Ἔπειτα, εἶναι ἡ τέχνη. Καὶ δὲν ἐννοοῦμε τὴν μορφὴ τῶν ἀριστουργημάτων ποὺ ἐκτίθενται, καλλιτεχνικὰ διευθετημένα στὶς ἰδιωτικὲς συλλογὲς ἢ στὰ κρατικὰ μουσεῖα. Ἐννοοῦμε τὴν τέχνη σὰν δημιουργία, σὰν ἔξαρση καὶ σὰν ἀναζήτηση. Τὴν τέχνη, σὰν μέσο ἐκφράσεως καὶ μέσο φυγῆς.

Αὐτὴ ἡ τέχνη δὲν εἶναι ἕνα παιγνίδι, μιὰ διασκέδασι, εἶναι ἀνάγκη καὶ χωρὶς αὐτὴν ἕνα κομμάτι τοῦ ἑαυτοῦ μας μένει νεκρό.

Ὅσο γιὰ τὴν πίστι: ἡ πίστις, εἴτε γιὰ ἕνα Θεὸ εἴτε γιὰ ἕνα ἰδανικό, εἴτε εἶναι ἡ πίστις στὴ δύναμι τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου, δὲν εἶναι μόνο τροφὴ τῆς ψυχῆς ἀλλὰ ἴσως καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ κίνητρα τῆς ζωῆς. Σήμερα, ἔχομε πάψει νὰ βρίσκουμε τὴν ἔξαρσι τῆς ψυχῆς στὴ θρησκεία καὶ χωρὶς αὐτὴν οἱ πόρτες τοῦ Παραδείσου εἶναι κλειστὲς γιὰ μᾶς. Θαυμάζουμε ἐκείνους ποὺ πιστεύουν. Ἀλίμονο σ' ἐκείνους ποὺ θὰ μείνουν χωρὶς πίστι. Χωρὶς ἐλπίδα. Χωρὶς ἰδανικά. (5)

Ἡ βαθειὰ πνευματικότης, ποὺ ἡ πίστις προκαλεῖ, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης — ὅσο περίεργο καὶ νὰ φαίνεται αὐτό. Ἡ Ἐπιστήμη δὲν διώχνει τὸ Πνεῦμα, ἀλλὰ ἐπιστρέφει στὸ Πνεῦμα. Σιγὰ — σιγὰ ἑδραιώνεται ἡ ἀρχικὰ ἁπλὴ ὑπόνοια ὅτι κοινοὶ νόμοι εἶναι δυνατὸν νὰ διέπουν τὴ σύσταση καὶ κίνηση τοῦ Μικρόκοσμου καὶ τοῦ Μακρόκοσμου. Τοῦ κόσμου ποὺ ἐρευνᾶ ἡ πυρηνικὴ φυσικὴ καὶ τοῦ κόσμου ποὺ ἀκόμη ἁπλῶς ἀτενίζει ἡ Ἀστρονομία.

Ὁ διάλογος πού ἄνοιξαν οἱ τελευταῖες δοκιμὲς πού ἔγιναν γιὰ νὰ ἐξετασθῆ κατὰ πόσον τὰ ἀποτελέσματα τῆς φυσικῆς τῶν στοιχειωδῶν σωματιδίων μποροῦν νὰ ἐφαρμοστοῦν στὴν Ἀστρονομία, δὲν ἔκλεισε ἀκόμη. Καὶ καθὼς τὰ ἠλεκτρονικὰ τηλεσκόπια καὶ τὰ διαστημόπλοια σχίζουν ὅλο καὶ πιὸ πολὺ τὸ ἀπέραντο Σύμπαν, ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ κατανοῆ τὴν ΕΝΟΤΗΤΑ τῶν πάντων (1)

Καὶ τὸ σημαντικώτερο γεγονὸς τῆς ἐποχῆς μας, ἴσως νὰ καταστῆ ἡ ἀντιπαράστασις τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὴν Ἀνατολικὴ θρησκευτικὴ παράδοσι καὶ τούτων πρὸς τὶς φυσικὲς ἐπιστῆμες. (6)

Ξεκινώντας ἀπὸ αὐτὴ τὴν ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ κατανόησι, ἄσχετα μὲ τὶς διαφορὲς ποὺ χαρακτηρίζουν τὸν κόσμο, θὰ μπορέσουμε νὰ ἑδραιώσουμε ἐκεῖνα τὰ ἰδανικά, ποὺ ἐγγυῶνται τὴν ΖΩΗ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ἔργον δὲν εἶναι καθόλου εὔκολο, γιατὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ 20οῦ αἰῶνος (σὲ ἀντίθεσι μὲ ἐκεῖνον τοῦ 19ου, ποὺ ἐκαυχᾶτο γιὰ τὶς ἐπιτυχίες του) ἀ ν η σ υ χ ε ῖ. Ἕνα δυνατὸ αἴσθημα ἀνησυχίας ἔχει εἰσδύσει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Εἴτε εἶναι ἡ ἀνησυχία τοῦ στοχαστοῦ, ποὺ φιλοσοφεῖ ἐπάνω εἰς τὴν σημερινὴν πορείαν τῶν πραγμάτων, εἴτε εἶναι τοῦ ἁπλοῦ μέσου ἀνθρώπου ἡ ἀνησυχία, ὁ φόβος γιὰ τὸ μέλλον, εἴτε ἡ προσπάθεια τοῦ ἄλλου νὰ μὴ σκέπτεται».

Ἡ ἀνησυχία τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου εἶναι ἡ δ ι ά σ τ α σ ι ς μεταξὺ πνευματικοῦ καὶ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ. (7)

Χρειάζεται προσαρμογὴ στὶς νέες συνθῆκες. Ἐπὶ παραδείγματι, μερικὲς ἐξελίξεις τῶν νέων δημοκρατιῶν ἐπιδροῦν δυσμενῶς στὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου, καθὼς καὶ στὶς ἠθικὲς καὶ κοινωνικὲς ἀρχὲς ποὺ τὶς λατρεύουν οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι: Οἱ φυσικὲς ἐπιστῆμες, ἡ ἐπιστημονικὴ τεχνολογία χρειάζεται νὰ ἐπιβλέπωνται γιὰ νὰ μὴ χαθῆ ἡ ἐλευθερία μας.

Τὸ κυριώτερο δημόσιο πρόβλημα, ἴσως, εἶναι γιὰ τοὺς ἐκλογεῖς τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, πῶς θὰ γίνη στὸ μέλλον ἡ πιὸ σωστὴ χρήση τῆς τεχνολογίας: Εἶναι πρόβλημα πού, θὰ τοὺς καταπονήση πνευματικὰ καὶ θὰ βάλη σὲ δοκιμασία τὸ παλιτικό τους αἰσθητήριο.

Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ξεχάσουμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ κέντρο τῆς ἐλεύθερης κοινωνίας, ποὺ ἀποδίδει ὕψιστη σημασία στὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, τὰ συμφέροντα καὶ τὶς ἀνάγκες. Ἡ κοινωνία παύει νὰ εἶναι ἐλεύθερη ὁσάκις ἀναπτύσσονται τρόποι ζωῆς, στὴν ὁποία κέντρο τοῦ σκοποῦ τῆς Κοινωνίας εἶναι ἡ τεχνολογία κι' ὄχι ὁ ἄνθρωπος. Δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέψουμε νὰ συμβῆ αὐτό, ἀπὸ φόβο μήπως ἐξαφανιστοῦν οἱ ἀνθρώπινες ἐλευθερίες ποὺ γι' αὐτὲς ἀγωνίστηκε τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ ὑπέστη τόσες θυσίες. (4)

Συνεπῶς, ἐπιβάλλεται μιὰ — ἀνάλογη πρὸς τὴν τεχνικὴ — ἄνοδος τοῦ ἀνθρώπου, ὡς πνευματικοῦ καὶ ψυχικοῦ ὄντος. Ἐὰν σήμερα ἀνησυχοῦμε, τοῦτο συμβαίνει διότι δὲν βλέπουμε τὸν ἀντίστοιχον πνευματικὸν πολιτισμὸν ποὺ θὰ κυβερνήση τὴν τεχνικὴ πρόοδον,

θὰ τὴν κάνη δύναμι ζωῆς καὶ ὄχι ὀλέθρου. Δὲν ἀνησυχοῦμε διότι βλέπομε τὸν πύραυλον, ἀλλὰ διότι δὲν βλέπομε τὸν κυβερνήτην τοῦ πυραύλου. Τὸν ἀντιστοίχου ψυχικοῦ μεγαλείου καὶ συγκροτήσεως ἄνθρωπο, ποὺ θὰ χειρισθῆ τὸν διηπειρωτικὸν πύραυλον. (7)

Ἀλλά, ὁ φιλόσοφος δὲν πρέπει νὰ εἶναι κλεισμένος μέσα σ' ἕνα γυάλινο πύργο, χωρὶς νὰ ξέρη καλὰ τὴ ζωή. Πρέπει νὰ ζῆ ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ πρέπει συγχρόνως νὰ ἐμβαθύνη σ' αὐτὴν τὴν ζωή, αὐτὸ ποὺ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι κάνουν μὲ λιγώτερη συναίσθησι. Ὁ φιλόσοφος εἶναι ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ζῆ πιὸ σιγὰ καὶ πιὸ βαθειά, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ πιὸ δραστήρια ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Πρέπει, συνεπῶς, νὰ δώσουν καὶ τώρα πρακτικὲς λύσεις. (5)

Πῶς θὰ προχωρήσουμε στὴν ἀντιμετώπισι τῶν μεγάλων καὶ φοβερῶν προβλημάτων τῶν ἡμερῶν μας; Πρωτίστως, χρειάζεται νὰ συνειδητοποιήσουμε ἕνα βασικὸ γεγονός: Ὅτι ζοῦμε σὲ μιὰ μ ε τ α β α τ ι κ ὴ περίοδο, σὲ μιὰ δ ι α δ ο χ ὴ πολιτισμῶν. Ὁ γνώριμος πνευματικὸς πολιτισμός μας φεύγει. Καὶ φεύγει διότι ἕνας νέος ἔρχεται. Αὐτὸς ὁ κλῆρος ἔλαχεν εἰς τὴν γενεάν μας. Νὰ εὑρισκώμεθα ε ἰ ς τ ὴ ν δ ι α δ ο χ ή ν τ ῶ ν π ο λ ι τ ι σ μ ῶ ν.

Τὸ παρελθὸν ποὺ φεύγει δὲν μᾶς ἄφησε μόνο θησαυρούς, ἔσυρε μέχρις ἡμῶν καὶ αἴσχη: Τὴν καταπίεσι τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν συνάνθρωπόν του, τὴν δουλεία, τὴν ἐγκατάλειψι τοῦ πειναμένου, τοῦ ἀρρώστου, τὴν ὑποκρισία στὴν πίστι, καὶ τὴν «ζαλίγκα» τῆς ἀγρότισσας.

Στὴ διαδοχὴ τῶν πολιτισμῶν μεσολαβεῖ ἕνα μεταβατικὸ στάδιο καὶ αὐτὸ δημιουργεῖ τὸ κενόν. Οἱ παραδόσεις τῶν πατέρων μας δὲν ἔχουν πιὰ ἡγετικὴ δύναμι ἐπάνω καὶ κυρίως στὴν νεολαία μας. Καὶ ὁ πολιτισμὸς ποὺ ἔρχεται δὲν διαμόρφωσε ἀκόμη τὶς δικές του παραδόσεις. Ποιὲς θα εἶναι;

Ἴλιγγος καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον ὅταν θέλη μὲ τὴν φαντασία του νὰ συλλάβη τὸν πολιτισμὸν τοῦ μέλλοντος, τὰς ἀξίας ποὺ θὰ κυβερνοῦν τὸν πολιτισμὸν αὐτόν. Διότι, ἂν δὲν πρόκειται νὰ στηριχθῆ ὁ νέος πολιτισμὸς στὸν Ν ό μ ο, ἀλλοίμονον!

Ὁ Νόμος πρέπει νὰ εἶναι τὸ π λ α ί σ ι ο τοῦ αὐριανοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ὄχι ἡ ἰ σ χ ύ ς. Ἀλλά, ἔχει θεμελιώδη ἀξίαν καὶ ἡ τ ά σ ι ς τοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

Ἡ ἐλευθερία εἶναι εὔθραυστη: κερδίζεται μὲ τεράστιες θυσίες χάνεται εὔκολα. Κάθε γενηὰ πρέπει νὰ τὴν κερδίση τὴν ἀπέναντι τῶν νέων κινδύνων ποὺ δημιουργοῦνται ἀπὸ τὴν διπλῆν μεταβολὴ τῶν συνθηκῶν τῆς

Μὲ βάσι τὴν ἐλευθερία, οἱ νόμοι εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ θὰ σώσουν τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς ἐλάχιστης τακτικῆς, τὴν ἀπειλὴ τῆς τεχνολογίας.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὅλα τὰ ἔθνη πρέπει νὰ δείξουν ἀγάπη γιὰ τὸν

ἄνθρωπο καὶ νὰ προστατεύσουν τὰ μεγάλα ἀγαθὰ ποὺ τοῦ χάρισε ἡ φύσι. (4)

Ὅταν θὰ ἔχωμε ὡς ὁδηγούς μας τὰ φωτεινὰ ἄστρα τῆς Ἐλευθερίας καὶ τοῦ Νόμου, θὰ φθάσωμε ὄχι πολὺ δύσκολα στὸν σκοπό μας, ποὺ εἶναι ἡ κατανόησις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἡ Εἰρήνη. Ἀντιθέσεις θὰ ὑπάρχουν πάντοτε ἀνάμεσα στὶς ἰδεολογίες, τὶς ἀντιμαχόμενες. Ἀλλά, νὰ μὴ φθάνουν σὲ συγκρούσεις. Νὰ ἐξασφαλισθῆ ἀληθινὰ εἰρηνικὴ συνύπαρξις. (6)

Δὲν θὰ πρέπει νὰ παρασυρθοῦμε, ὅμως, ἀπὸ ὑπερβολικὴ αἰσιοδοξία. Ὁ Νόμος καταπαύει τὴν αὐτοδικία μεταξὺ τῶν ἀτόμων καὶ πειρᾶται νὰ προλαμβάνῃ τοὺς πολέμους, ἀλλὰ δὲν εἶναι λύσις, εἶναι ὁ ἴδιος πρόβλημα.

Τὸ κυριώτερο πρόβλημά του, εἶναι νὰ εἶναι δίκαιος καὶ νὰ μὴν ἀποβλέπῃ στὸ συμφέρον τοῦ νομοθετοῦντος. Νὰ συμφωνῆ πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ δικαίου καὶ ὄχι πρὸς τὸ τοῦ «κρείττονος» συμφέρον. Νὰ ξεπεράσῃ τὸ ἀτομιστικὸν δίκαιον καὶ νὰ φθάσῃ στὴν κοινωνικὴ δικαιοσύνη. (7)

Θὰ χρειασθῆ μακρὰ καὶ δύσκολη ἐκπαίδευσις. Θὰ χρειασθῆ νὰ μάθουν — νὰ ξ α ν α μ ά θ ο υ ν—οἱ ἄνθρωποι τὴν τεχνικὴ καὶ τὴν σημασία τοῦ διαλέγεσθαι. Ἂς ὑποθέσουμε ὅτι ἕνας λέει: Ἡ ἀληθινὴ θεωρία τῆς πραγματικότητος εἶναι ὁ διαλεκτικὸς ὑλισμός. Ἂς ὑποθέσουμε, ὅτι ἕνας ἄλλος λέει: «Ὄχι, αὐτὸ εἶναι λάθος. Ἡ ἀληθινὴ θεωρία εἶναι ὁ Χριστιανοκαθολικισμός». Αὐτὴ εἶναι μία πολὺ συχνὴ διαφωνία μεταξὺ Κομμουνιστῶν Μαρξιστῶν καὶ Καθολικῶν. Τὸ οὐσιῶδες λοιπὸν σημεῖο δὲν εἶναι ἂν τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο εἶναι σωστό. Τὸ πιὸ σημαντικὸ εἶναι ὅτι σὲ κάθε περίπτωσι ἡ πιθανότης τοῦ καθενὸς νὰ πείσῃ τὸν ἄλλον εἶναι, μὲ τὸ «διαλέγεσθαι», ἐντελῶς ἀνοικτή. Αὐτὸ εἶναι τὸ σημαντικὸ καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ κανὼν τοῦ Σωκράτους. Γενικά, εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου. Ἡ ἐλευθερία γενικά. Ἀλλὰ αὐτὸ συμπεριλαμβάνει καὶ τὴν συζήτησι μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν.

«Λόγον διδόναι καὶ λόγον δέχεσθαι».

Ὁ διάλογος αὐτὸς ὁδηγεῖ στὴν κατανόησι, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὸ νόημα τῆς ζωῆς. Καὶ ὁδηγεῖ ἀκόμη στὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου νὰ διαλέξῃ τὸ δρόμο του ἀνάμεσα στὸ νόμο τῆς «ζούγκλας» καὶ στὸν πολιτισμό. Ἀνάμεσα στὸν πόλεμο καὶ τὴν εἰρήνη.

Ἡ ἐκλογὴ αὐτὴ τοῦ νόμου εἶναι καὶ ἡ ἀρχὴ κάθε σκέψεως καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μήνυμα ποὺ μᾶς στέλνει ὁ Σωκράτης: Ἡ συνύπαρξις καὶ ἡ εἰρηνικὴ ζωή.

Ἂς ἐλπίσουμε ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ νοιώσουν τὸ μήνυμα αὐτό. (2)

Θὰ χρειασθοῦν, φυσικά, συγκεκριμένα ἐπιτεύγματα. Τὴν Ἀλήθεια, πρέπει νὰ τὴν ἀναζητήσωμε σὲ τέσσαρες πλευρές:

1) Εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀληθείας μᾶς ἔδωσε τὰ μέσα μεταμορφώσεως τοῦ ὑλικοῦ κόσμου.

2) Διὰ νὰ ζήσωμεν συμφώνως πρὸς τὰ νέα δεδομένα τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, πρέπει νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἀλήθειαν περὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν μηχανισμῶν.

3) Πρέπει νὰ συνταχθῆ ἠθικὸς κῶδιξ προσηρμοσμένος εἰς τὰς συνθήκας τοῦ τεχνικοῦ κόσμου, περιέχων κάτι ἀνάλογον πρὸς τὸν Ἱπποκράτειον ὅρκον.

4) Ὁ κῶδιξ αὐτὸς πρέπει νὰ βασίζεται ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας. (6)

Ἔτσι θὰ φθάσωμε στὸν νέο πολιτισμό. Τὰ χαρακτηριστικά του; Νομίζομε, δὲν θὰ εἶναι πνευματικός, ἐὰν εἶναι ἀτομιστικός. Πρέπει νὰ εἶναι πολιτισμὸς συμβιώσεως τῶν ἀνθρώπων, ἄρα κατ' ἀνάγκην καὶ πολιτισμὸς ὁ ὁποῖος ἀναφέρεται εἰς τὸν ρυθμιστὴν τῆς συμβιώσεως τῶν ἀτόμων, ποὺ λέγεται Δίκαιον. Θὰ ξεπεράσωμε τὸ ἀτομικιστικὸν Δίκαιον. Θὰ τὸ ὑπερνικήσωμε. Καὶ θὰ ἔχωμε, τότε, τὸν σωστὸν κοινωνικὸν πολιτισμόν. (7)

Ἄς στείλουμε, λοιπόν, στὴν ἀνθρωπότητα ἕνα μήνυμα καλῆς θελήσεως γιὰ ἕνα εὐτυχισμένο καὶ ἁρμονικὸ μέλλον. Ἄς ἀποβλέψουμε στὴν ΑΓΑΠΗ. Χωρὶς αὐτήν, ἡ ζωὴ βουλιάζει...Ἄς φροντίσουμε καὶ γιὰ τοὺς ἀμόρφωτους ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς δώσουμε χαρὲς—ἕνα ἥσυχο σπίτι ἕνας κῆπος, ἡ τηλεόραση, ἡ γαλήνη τῆς οἰκογένειας.

Ὁ χρόνος ἦλθε. Πρέπει ν' ἀναλάβουμε ὅλοι μαζὶ τὸν ἀγῶνα. Ἀδελφωμένες οἱ κοινωνίες πρέπει νὰ γράψουν τὴ νέα συμφωνία ποὺ θὰ θρέψη τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων. (5)

Πρέπει ν' ἀγωνισθοῦμε ΟΛΟΙ, ὅλοι μαζὶ σὰν Κράτος καὶ ἕνα ἄτομο ξεχωριστά. Ὁ καθένας μας, ἂς προσπαθήση νὰ γίνη φῶς πνευματικόν. Τότε ἡ Ἑλλὰς θὰ φωταγωγηθῆ. Ἐὰν σὲ μία αἴθουσα σκοτεινὴ ἕνας ἀνάψη ἕνα κερί, παύει ἡ αἴθουσα νὰ εἶναι σκοτεινή. Ἐὰν ἕνας μόνον ἀνάψη τὸ φῶς τὸ πνευματικόν, εἶναι ἀρκετὸν νὰ μὴν μιλᾶμε πλέον περὶ σκότους. Αὐτό, ὅμως, δὲν σημαίνει ὅτι «αὐτοί» πρέπει ν' ἀνάψουν τὸ κερὶ καὶ «ἐκεῖνοι» νὰ ἑτεροφωτισθοῦν. Θὰ βοηθηθοῦν ν' ἀνάψουν καὶ ἐκεῖνοι τὸ δικό τους κερί. ΟΛΟΙ πρέπει νὰ βαδίσωμε πρὸς τὸ φῶς! (7)

4 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ: Διεθνὴς ἡμέρα τῶν ζώων

Ὁ ἅγιος Φραγκῖσκος ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ

ΤΟ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟ χαρακτηριστικὸ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ μεγάλου ἁγίου πρὸς τὰ ζῶα, εἶναι ὁ σεβασμός. Ἐθεωροῦσε τὰ ζῶα, πλάσματα τοῦ Θεοῦ, μόνον ἀνήκοντα σὲ κατώτερη βαθμῖδα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἁγνότερα, τηροῦντα τὸν φυσικὸ νόμο καὶ οὐδέποτε προσβάλλοντα τὸν Θεό. Ἐπίσης, ἐθεωροῦσε τὰ ζῶα, τεκμήρια τῆς θείας καλωσύνης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Τὰ πλάσματα τοῦτα, ποὺ μᾶς ἐνεπιστεύθη ὁ Θεὸς (Γένεσις 1—28) μᾶς ἀφοσιώνονται, ὅπως Ἐκεῖνος, χωρὶς ἀνταπόδοσι, χωρὶς ἀμοιβή, χωρὶς ὑπολογισμό, ἔλεγε ὁ ἅγιος Φραγκῖσκος.

Ἀγαποῦσε ἰδιαιτέρως τοὺς κορυδαλούς. Μιὰ ἡμέρα, βλέποντας ἕνα σμῆνος ἀπὸ αὐτὰ τὰ πουλιὰ μὲ τὸ γκρίζο πτίλωμα σὰν τὸ χρῶμα τοῦ ράσου του, ἔχοντας ραμφίσει μερικοὺς σπόρους, νὰ πετοῦν στὸν οὐρανὸ κελαϊδῶντας, εἶπε: «Παρατηρήσετε, ἀδελφοί μου, τὰ γλυκὰ τοῦτα πλάσματα. Μᾶς διδάσκουν ν' ἀπευθύνουμε χάριτες στὸν κοινὸ Πατέρα ποὺ μᾶς ἐξασφαλίζει τὸν ἄρτον τὸν ἐπιούσιον, νὰ μὴν τρῶμε παρὰ μόνον γιὰ τὴν δόξα του, νὰ περιφρονοῦμε τὴν γῆ καὶ νὰ ὑψωνόμαστε στὸν οὐρανὸ ὅπου πρέπει ἡ συνομιλία μας».

Πολλὲς φορὲς οἱ ἄλλοι καλόγεροι τὸν ἄκουγαν νὰ λέη: «Ἂν τύχη νὰ μιλήσω μὲ τὸν αὐτοκράτορα, θὰ τοῦ ζητήσω, γιὰ χάρι τοῦ Θεοῦ, νὰ κάμη νόμον εἰδικό, νὰ μὴν πειράζουν τοὺς ἀδελφοὺς μας κορυδαλούς. Καὶ νὰ ὑποχρεωθοῦν ὅλοι οἱ Δήμαρχοι καὶ οἱ Κοινοτάρχαι, νὰ καλοῦν

ὅλους τοὺς κατοίκους, τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων, νὰ σκορπίζουνε σιτάρι καὶ ἄλλους σπόρους στοὺς δρόμους, μέσα κι᾽ ἔξω ἀπὸ τὶς πόλεις, γιὰ νὰ ἔχουνε, αὐτὴ τὴν ἐπίσημη ἡμέρα, ἄφθονη τροφὴ τ᾽ ἀδέλφια μας οἱ κορυδαλοὶ καὶ τ᾽ ἄλλα πουλιά»

Κατὰ τὴν παράδοσι, τὴν ρα ποὺ ὁ ἅγιος Φραγκῖσκος ἀποδημοῦσε πρὸς τὸν Θεό, ἕνα μεγάλο πλῆθος κορυδαλοὶ συγκεντρώθηκαν στὴ στέγη τοῦ του καὶ ἔπειτα ἔκαμαν πολ κύκλους, ψέλνοντας τρυφερά

Ὁ ἅγιος Φραγκῖσκος ἀγαποῦσε μὲ τὸ ἴδιο πάθος ὅλα ζῶα. Ἐταράζετο ὁλόκληρος ἔβλεπε ἀρνάκια, ἐνθυμούμενος ὅτι ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς παρομοιάσει τὸν Ἰησοῦ μὲ «ἀμνὸ τοῦ

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ἐπίσης ὅτι βγῆκε κάποτε ἀπὸ τὸ χωριὸ πρὸς ἀπάντησιν ἑνὸς λύκου, ὁ ὁποῖος δὲν χτυποῦσε μόνον τὰ ποίμνια, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους, καὶ μικρὰ παιδιά. ἀπαντήθηκαν, ὁ ἅγιος Φραγκῖσκος ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ καὶ εἶπε: «Σίμωσε, ἀδελφὲ λύκο. Ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ σὲ διατάσσω νὰ μὴ κάμῃς κακὸ οὔτε σὲ μένα, οὔτε σὲ κανέναν. Ἔκαμες μεγάλα ἐγκλήματα, σκοτώνοντας πλάσματα τοῦ Θεοῦ χωρὶς τὴν ἄδειά του. Ἐσκότωσες ἀνθρώπους, πλασμένους ἀπὸ τὸν Θεὸ κατ᾽ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ... Εἶσαι ἄξιος θανάτου, γιατὶ φάνηκες κακός. Ἀλλά, δὲν θὰ πειράξῃς κανένα ζωντανὸ πλάσμα στὸ ἑξῆς, ἀδελφὲ λύκο... Καὶ γιὰ νὰ ζήσῃς, θὰ σὲ τρέφωμε ἐμεῖς. Εἶσαι σύμφωνος;».

Ὁ λύκος ἐδέχθηκε τὸ σύμφωνο εἰρήνης καὶ στὰ δύο χρόνια, ποὺ ἔζησεν ἀκόμη, ἐγύριζε μέσα στὸ χωριὸ καὶ τοῦ ἔδιναν τὴν τροφή του. Ὅταν ἀπέθανε ἀπὸ γεράματα, τὸν ἔκλαψαν στὸ χωριὸ —ἦταν στὸ Γκούμπιο — γιατὶ τοὺς ἐθύμιζε «ὁ ἀδελφὸς λύκος» τὴν ἁγιότητα τοῦ Φραγκίσκου.

Ὁ Γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Ἐδμόνδος Ἀρωκούρ ἔχει ἀφιερώσει ἕνα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα ποιήματα τῆς συλλογῆς του «Ἐλπίδα τοῦ κόσμου» σ᾽ αὐτὸ τὸ περιστατικό, μιλῶντας ἀνώνυμα γιὰ ἕναν «ἀναχωρητή».

Ἡ ἀγάπη τῆς καλωσύνης δίχως τὴ θέλησι γιὰ μάθησι ρίχνει τὸν ἴσκιο ποὺ λέγεται ἀνοησία. Ἡ ἀγάπη τῆς γνώσεως δίχως τὴ θέλησι γιὰ μάθησι ρίχνει τὸν ἴσκιο ποὺ λέγεται ἀστάθεια. Ἡ ἀγάπη τῆς ἀλήθειας δίχως τὴ θέλησι γιὰ μάθησι ρίχνει τὸν ἴσκιο ποὺ λέγεται ἀναισθητικότης. Ἡ ἀγάπη τῆς ὠφελείας δίχως τὴ θέλησι γιὰ μάθησι ρίχνει τὸν ἴσκιο ποὺ λέγεται τραχύτης. Ἡ ἀγάπη τῆς τόλμης δίχως τὴ θέλησι γιὰ μάθησι ρίχνει τὸν ἴσκιο ποὺ λέγεται φασαρία. Ἡ ἀγάπη τῆς σταθερότητος δίχως τὴ θέλησι γιὰ μάθησι ρίχνει τὸν ἴσκιο ποὺ λέγεται ἐκκεντρικότης.

ΚΟΜΦΟΥΚΙΟΣ

Ὁ ἄνθρωπος θὰ μάθη τὴν γλῶσσα τῶν ζώων;

Ἂν τὸ ἐπιτύχη θὰ εὑρεθῇ πρὸ γονίμων ἐκπλήξεων

ΠΑΡΙΣΙ, Αὔγουστος — Ὅσοι ἔχουν οἰκιακὰ ζῶα ξέρουν καλά, ὅτι τὰ ζῶα αὐτὰ μποροῦν θαυμάσια νὰ εκφράσουν ἐκεῖνο ποὺ επιθυμοῦν ἢ ποὺ αισθάνονται. Δὲν εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐπέτρεψαν τὰ ζῶα αὐτὰ νὰ γίνωνται κατανοητά: ἔχουν τη δική τους γλῶσσα.

Ἔτσι, οἱ εἰδικοὶ μπόρεσαν νὰ συντάξουν ἕνα πραγματικό λεξικό τῆς κορακίσιας γλώσσας καὶ νὰ μεταφράσουν τὴν ἔννοια τῶν διαφόρων κροασμάτων.

Μια Ἀμερικανίδα, ἡ κυρία Ναντὶν Κόττς που παρακολουθοῦσε τὴν διανοητική ἀνάπτυξι ἑνὸς νεαροῦ χιμπαντζῆ, κατάφερε νὰ ξεχωρίση 23 διαφορετικοὺς ἤχους ποὺ ἐξέφραζαν, είτε μια κατάστασι ἐρεθισμοῦ, είτε μιὰ εὐχάριστη συγκίνησι — ἡ ἱκανοποίησι ὕστερ' ἀπὸ ἕνα νόστιμο μεζε (τρεις ηχοι), μιὰ περσυστική ὀργὴ (δύο ἦχοι).

Κάθε ράτσα ζώων ἔχει τη δική της γλωσσα, καὶ ἕνα ἐξασκημένο ἀνθρώπινο αὐτὶ μπορεῖ μάλιστα να διακρίνει διαφορετικοὺς ἤχους σε ζῶα τῆς ἴδιας ράτσας. Ἕνα ζῶο μπορεῖ καμμιά φορά νὰ δανεισθῆ ἕνα «λεξιλόγιο» ποὺ τοῦ εἶναι ξένο: λυκόπουλα ποὺ ἀναστήθηκαν ἀπὸ σκύλες ἀρχίζουν να γαβγίζουν. Ξαναπαίρνουν ὅμως τὴ γλῶσσα τῶν προγόνων τους μόλις βρεθοῦν ἐλεύθερα.

Ὁ κόσμος πίστευε γιὰ πολὺν καιρὸ ὅτι ὡρισμένα ζῶα δεν ἐξέπεμπαν ἤχους. Αὐτό, ὅμως, συνέβαινεν ἁπλούστατα διότι δὲν εἴχαμε ἀρκετὲς γνώσεις ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀκουστική. Ἔτσι, πολλοὶ ἦχοι συλλαμβάνονται ἀπὸ ὄντα ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ να κινητοποιηθοῦν οἱ ἀστυνομικοὶ σκύλοι, καὶ ποὺ τὸ ἀνθρώπινο αὐτὶ δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς ἀκούση.

Εἶναι ἐπίσης σίγουρο ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι τὸ μυρμήγκι συνεννοεῖται περίφημα μὲ τ' ἄλλα μυρμήγκια. Ἂν ἕνα ἀπὸ αὐτὰ ἀνακαλύψη ενα θησαυρό, εἰδοποιεῖ τους συντρόφους του μ' ἕναν ἦχο τὸν ὁποῖο ἀγνοοῦμε (ὑπόηχος ἢ μιμική,).

Ἀκόμη κι' αὐτὸς ο «κόσμος τῆς σιωπῆς» δεν εἶναι τόσο βουβὸς ὅσο λένε, ὅπως ἀπεδείχθη ἀπὸ τα πειράματα που ἔγιναν πάνω στη γλῶσσα τῶν ψαριῶν κατὰ τη διάρκεια τοῦ πολέμου και μετά. Πραγματικά, μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ Περλ Χάρμπορ οἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖες, φοβούμενες νέες αἰφνιδιαστικὲς ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν ναυτικῶν βάσεών τους, εγκατέστησαν μηχανήματα ἐπισημάνσεως διὰ τοῦ ἤχου, τὰ λεγόμενα «σονάρ». Τα μηχανήματα αὐτὰ εἶχαν κατασκευασθῆ κατὰ τρόπον ποὺ νὰ εἰδοποιοῦν σε περίπτωση ποὺ θα πλησίαζαν ιαπωνικὰ ὑποβρύχια. Μια μέρα τα σονὰρ ἄρχισαν νὰ βουίζουν ὕ-

ποπτα. Ὁ μηχανισμὸς τῆς ἀμύνης κινητοποιήθηκε, ἀλλὰ ἀδίκως. Ἐπρόκειτο ἁπλῶς γιὰ γαρίδες ποὺ εἶχαν στήσει κουβεντούλα.

Ἀπὸ τοτε οἱ Ἀμερικανοὶ εἰδικοὶ τοποθέτησαν σὲ διάφορα βάθη τῆς θάλασσας ὑδρόφωνα καὶ κατέληξαν στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν ὠκεανῶν εἶχαν μιὰ δική τους γλῶσσα. Ετσι το μπαρμπούνι ἐκπέμπει ἕνα βραχυ και ἀπολυτα ρυθμικον ἦχο. Τα δελφίνια ἐκπέμπουν ὑπερηχους ποὺ ἀντανακλοῦν πάνω στὰ ἐμπόδια ποὺ συναντοῦν στὸν ὑδάτινο δρομο τους καὶ μὲ τον τρόπο αὐτὸν συνεννοοῦνται. Ἄλλα ψάρια ἀντιδροῦν με μουρμουρητά. Ὁ τριγμὸς ποὺ κάνουν τὰ λέπια φαίνεται ἐπίσης ὅτι ἀποτελεῖ μέρος τῆς γλώσσας τῶν ψαριῶν.

Ἡ μελέτη τῆς γλώσσας τῶν ζώων μπορεῖ ν' ἀνοίξη πολὺ χρήσιμες προοπτικὲς στὴν ἐπιστήμη. Εἶναι γνωστο ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι κατώρθωσαν νὰ προσελκύσουν κουνούπια (καὶ νὰ τὰ ἐξοντωσουν) μὲ τὴν ἀπομίμηση τοῦ τραγουδιοῦ τῶν θηλυκῶν κουνουπιῶν τὴν ἐποχὴ τῶν ἐρώτων τους. Βέβαια τα θηλυκὰ κουνούπια εἶναι ποὺ μᾶς τσιμποῦν, ὡστόσο ἡ μείωσι τῶν ἀρσενικῶν ἔχει σαν φυσικὴ συνέπεια την μείωσι ὁλοκλήρου τοῦ κουνουπόκοσμου.

Οἱ εἰδικοὶ ἐλπίζουν, ὅτι θὰ ἐπιτύχουν ἀνάλογα ἀποτελέσματα με τὶς ἀκρίδες, αὐτὴ τὴν μάστιγα τῆς ἀνθρωπότητος. Οἱ ἐπιστήμονες συνεχίζουν τὶς ἔρευνές τους γιὰ νὰ μάθουν τὶς συνθηματικὲς κραυγὲς ποὺ χρησιμοποιοῦν για να συνεννοοῦνται.

Ἕνα ὁλόκληρο βιβλίο δὲν θὰ ἔφθανε για ν' ἀπαριθμησουμε τα πλεονεκτήματα ποὺ θὰ μποροῦσε ν' ἀποκομίση ὁ ἄνθρωπος ὃν ἤξερε τὴ γλῶσσα τῶν ζωων. Το μεγαλύτερο, ὅμως, πλεονέκτημα θα ἦταν ἴσως να εἴχαμε μιὰ μεγαλύτερη κατανόηση γιὰ τὰ ὄντα αὐτα ποὺ μᾶς φαίνονται συχνὰ τόσο γνωριμα, ἀλλὰ καὶ τόσο μυστηριώδη.

ANDRE COUTURE—SPICER

Ἀνέκδοτα σκύλων

ΣΕ ΟΛΑ τὰ μηκη καὶ σὲ ὅλα τὰ πλάτη τῆς Γῆς ὑπάρχουν ἄνθρωποι ὅπως ὑπάρχουν καὶ σκύλοι. Ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἱστορίες σκύλων, ποὺ δείχνουν ὅτι αὐτὰ τὰ συμπαθητικὰ ζῶα ξέρουν νὰ ὑποκρίνωνται, ξέρουν καὶ κλέβουν, ξέρουν καὶ πονοῦν, ξέρουν ὅσα ξέρει καὶ ὁ ἄνθρωπος.

Ἰδοὺ μερικὲς τέτοιες χαρακτηριστικὲς ἱστορίες:

—Ὁ Τόμπι ἕνα μεγάλο κυνηγόσκυλο γύρισε ἕνα βράδυ στὸ σπίτι κουτσαίνοντας. Εἶχε κόψει τὸ πόδι του. Ἀφοῦ τοῦ ἔπλυναν καὶ τοῦ ἔδεσαν την πληγή, πῆγε νὰ ξαπλώση μπροστὰ στο τζάκι τοῦ σαλονιοῦ. Τὴν ἄλλη μέρα βρισκόνταν ἀκίνητος στην ἴδια θέσι. Τὸ ἴδιο καὶ τὴν ἄλλη, καὶ τὴν ἄλλη. Ὅταν στο τέλος ὁ κύριος του τὸν ὑποχρέωσε νὰ σηκωθῆ, πῆρε ὕφος μάρτυρος. Καθὼς ὅμως, περνοῦσε τὴν πόρτα κουτσαίνοντας δυο ἄλλοι σκύλοι εἶδαν ἕνα λαγο κι' ἄρχισαν νὰ τὸν κυνηγοῦν, γαυγίζοντας ἄγρια. Χωρὶς νὰ χάση καιρο ὁ Τομπι ρίχτηκε τότε κοντά τους, τοὺς ἔφτασε καὶ τοὺς ξεπέρασε. Εἶχε ξεχάσει τὴν κουτσομάρα

του... Ὅταν οἱ τρεῖς σκύλοι γύρισαν, ὁ Τόμπι χοροπηδοῦσε μὲ χαρά. Ξαφνικά, εἶδε ὅτι ὁ κύριός του τὸν κύτταζε. Ἔμεινε τότε ἀκίνητος, ἔχωσε τὴν οὐρὰ κάτω ἀπὸ τὰ σκέλη καὶ σήκωσε τὸ «πληγωμένο» πόδι του. Ὕστερα προχώρησε κουτσαίνοντας πρὸς τὸ τζάκι ὅπου τὸν περίμεναν... τὸ ἀναπηρικὸ στρῶμα του καὶ οἱ ξεχωριστὲς περιποιήσεις.

—Ὁ Σίκο ἀκολουθοῦσε πάντα τὸν κύριό του. Εἶχε γίνει ἡ σκιά του. Μιὰ μέρα, ὁ κύριός του ἐργαζόταν σ' ἕνα ποτιστικὸ πατατοχώραφο, ὅπου μιὰ ὑπόγεια ὑδραυλικὴ ἐγκατάσταση πότιζε τὶς πατάτες... Ἀλλὰ τὸ χῶμα εἶχε σκεπάσει τὰ ρουμπινὲ καὶ δὲν ἦταν εὔκολο νὰ τὰ βρῆ. Ὅταν, ὕστερα ἀπὸ πολὺν κόπο, ἀνεκάλυψε τὸ πρῶτο, ἄρχισε νὰ μετρᾶ κάθε 32 βήματα γιὰ νὰ βρῆ τὸ ἑπόμενο καὶ δὲν ἔπεφτε μακριά. Σὲ λίγο εἶδε τὸν Σίκο ποὺ ἔξυνε τὸ ἔδαφος σὲ ἀπόστασι 25 περίπου μέτρων ἀπ' αὐτόν. Σκάβοντας σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο βρῆκε τὸ ἑπόμενο ρουμπινέ, ἐνῶ ὁ Σίκο ἔξυνε τὸ ἔδαφος λίγο μακρύτερα. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο τα βρῆκε ὅλα.

—Ἡ Ντόρα, μιὰ πολὺ τεμπέλα σκυλίτσα, συνήθιζε νὰ ξαπλώνη στὸ τζάκι τοῦ σαλονιοῦ. Μιὰ μέρα, ἡ κυρία της τὴν εἶδε νὰ ξυπνᾶ, νὰ χασμουριέται καὶ νὰ κυττάζη γύρω της ἀφηρημένα. Σὲ μιὰ στιγμὴ τα μάτια της καρφώθηκαν σ' ἕνα χαμηλὸ τραπέζι ὅπου ὑπῆρχε ἕνα πιάτο μὲ σοκολάτες. Ἡ Ντόρα λάτρευε τὰ γλυκά, ἀλλὰ τῆς εἶχαν μάθει... νὰ μὴ σερβίρεται μόνη της. Ὡστόσο ἐκείνη τὴν ἡμέρα ἡ Ντόρα, σηκώθηκε ἀθόρυβα, πλησίασε στὸ χαμηλὸ τραπέζι, ἅρπαξε ἀπὸ τὸ πιάτο μιὰ σοκολάτα καὶ ξάπλωσε στὸ χαλί, κρατώντας την ἀνάμεσα στα πόδια της. Ἀφοῦ τὴν ἔγλειψε λίγο, ἔβγαλε ἕνα βαθὺ ἀναστεναγμό. Ὕστερα ξαναπῆρε τὴν σοκολάτα στὸ στόμα της καὶ τὴν ἄφησε να πέση στὸ πιάτο...

—Ὁ Δράκος ἔζησε περίπου 15 χρόνια. Στοὺς ἔξη τελευταίους μῆνες τῆς ζωῆς του, τὸ ν' ἀνεβῆ τὴ σκάλα ἦταν ἀληθινὸ κατόρθωμα γι' αὐτόν. Σὲ κάθε σκαλοπάτι στεκόταν γιὰ νὰ πάρη ἀναπνοή. Ὡστόσο, μιὰ ζεστὴ καλοκαιρινὴ νύχτα, ἡ κυρία του τὸν ἄκουσε ν' ἀνεβαίνη τὴ σκάλα τρέχοντας ὅπως καὶ στο παρελθόν. Σὲ λίγο ὁ σκύλος πῆγε κοντα στο κρεββάτι της, ὅπου γιὰ μια στιγμὴ τοῦ χάιδεψε το κεφάλι. Ὕστερα ἔκανε τὸ γῦρο τοῦ κρεββατιοῦ, γιὰ ν' ἀποσπάση καὶ ἀπὸ τὸν σύζυγο τὴν ἴδια ἔνδειξι στοργῆς. Τέλος, πέρασε στὸ δωμάτιο τοῦ παιδιοῦ. Ἀνήσυχη χωρὶς νὰ ξέρη γιατὶ ἡ κυρία του σηκώθηκε καὶ τὸν εἶδε να γλείφη τὸ μάγουλο τοῦ κοιμισμένου παιδιοῦ καὶ ὕστερα νὰ μπαίνη στο δωμάτιο τῆς ἀδελφῆς του. Ὅταν τελείωσε κι' αὐτὴν τὴν τελευταία ἐπίσκεψι, κατέβηκε γρήγορα τὴ σκάλα. Γεμάτη περιέργεια, ἡ κυρία του, ἀφοῦ ἔμεινε γιὰ λίγο σκεπτικὴ ἀποφάσισε νὰ πάη νὰ δῆ τί συνέβαινε. Ὁ Δράκος ἦταν ξαπλωμένος στὴ συνηθισμένη του θέσι. Πάνω στα πισινά του πόδια καὶ λίγο πλάι ἀναπαυόταν τὸ κεφάλι του. Ἦταν νεκρός! Εἶχε ἀνεβῆ στὸ σπίτι καὶ πέρασε ἀπ' ὅλα τὰ δωμάτια γιὰ ν' ἀποχαιρετήση τ' ἀφεντικά του!

★

Τὸ εὐγενέστερο εἶδος ὡραιότητος δὲν εἶν' ἐκεῖνο ποὺ μᾶς παρασύρει γρήγορα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνο ποὺ μᾶς διαποτίζει ἀργὰ καὶ μᾶς κατακτᾶ ἐν ἀγνοίᾳ μας.

ΝΙΤΣΕ

Ο ΣΚΙΟΥΡΟΣ ἕνα εὔθυμο ζῶο

Ἡ «νοικοκυρίστικη» ζωή του

Ὑπάρχουν, λοιπόν, καὶ εὔθυμα ζῶα. Κάπως περίεργο, ἀλλὰ ἀληθινό. Ὁ σκίουρος εἶναι ἕνα ἀπὸ αὐτὰ ἂν ὄχι καὶ τὸ μοναδικό. Δὲν γελᾷ βέβαια, οὔτε τραγουδάει γιὰ νὰ δικαιώση τὸν χαρακτηρισμὸ αὐτό, ἀλλὰ ὅταν εἶναι Ἄνοιξις καὶ εἶναι χορτᾶτος, κάνει τέτοια παιχνίδια, βγάζοντας χαρούμενες κραυγές, κάνει τέτοια ἀστεῖα πηδήματα καὶ τόση φασαρία, ὥστε μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς πὼς ἀποτελοῦν, ὅλα αὐτα, τὴν καλύτερη ἐκδήλωσι τοῦ εὐθύμου, κατὰ βάσιν, χαρακτῆρος του.

Ὁ σκίουρος εἶναι ενα «παγκόσμιο» ζῶο. Ἀπαντᾶται παντοῦ ἐκτὸς ἀπὸ την Αὐστραλία καὶ τὴν Μαδαγασκάρη, ἔχουν δὲ καταγραφῆ ὡς τώρα 430 διαφορετικὰ εἴδη του. Οἱ διαφορές τους ἀφοροῦν κυρίως στὸ μέγεθος καὶ κατὰ δεύτερο λόγο στὸ τρίχωμα. Ὡς πρὸς τὸ μέγεθος, κυμαίνεται αὐτὸ ἀπὸ τὰ 7 ὡς τὰ σαράντα εκατοστά. Οἱ μικρότεροι σκίουροι —επτὰ εκατοστὰ— ζοῦν στὴν Ἰάβα καὶ στὴ Σουμάτρα καὶ εἶναι ἀληθινὰ κομψοτεχνήματα. Εἶναι τὰ κολύβρια τῶν θηλαστικῶν.

Ζῶα κατ' ἐξοχήν, ἂν ὄχι καὶ ἀποκλειστικὰ δενδρόβια, ζοῦν κατὰ μικρὲς «κοινωνίες» μέσα στὰ ξερὰ δάση καὶ εἶναι φυτοφάγα. Δὲν περιφρονοῦν, ὅμως καὶ τὰ αὐγὰ τῶν πουλιῶν, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς προκαλοῦν σημαντικὲς καταστροφὲς στὸ βασίλειο τῶν πτερωτῶν.

Τὸ σῶμα τοῦ σκιούρου, καλύπτεται ἀπὸ πυκνὸ καὶ μαλακὸ τρίχωμα, μὲ μακριὲς τρίχες, χρώματος σκούρου γκρίζου ἢ βαθυκόκκινου πρὸς τὸ καφέ, ἀναλόγως τοῦ εἴδους. Τὸ κύριο χαρακτηριστικό τους εἶναι ἡ μακριὰ θυσανωτὴ οὐρὰ ποὺ φθάνει σὲ μῆκος τὸ μῆκος τοῦ σώματος. Εἶναι πολλὲς καὶ περίεργες οἱ χρήσεις τῆς οὐρᾶς αὐτῆς: τοῦ χρησιμεύει π.χ. σὰν ἀλεξίπτωτο ὅταν πηδα ἀπὸ ψηλά, μετριάζοντας ἔτσι τὴν ταχύτητα. Τὴν μεταχειρίζεται ἀκόμη σὰν ἀσπίδα ὅταν μάχεται, σὰν ὀμπρέλα ὅταν βρέχη, σκεπάζοντας μ' αὐτὴν ὅλο του τὸ σῶμα ἢ σὰν ὀμπρέλα πάλι (σκιάδιο) ὅταν βαδίζη κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο. Στὴν τελευταία αὐτὴ συνήθειά του ὀφείλει καὶ τὸ ὄνομά του: σκίουρος. Τοῦ τὸ ἔχουν δώσει οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ποὺ τοὺς ἄρεσε νὰ δίνουν ἕνα «εἰκονογραφημένο» ὄνομα στὸ κάθε πρᾶγμα ἢ καὶ στὸ κάθε ζωντανὸ πλάσμα. Ἔτσι καὶ μὲ τὸ ζωάκι αὐτό. Ἡ σ κ ι ὰ καὶ ἡ ο ὐ ρ ὰ ἔκαναν τὸν σκίουρο. Τέλος, η οὐρὰ χρησιμεύει στὸν σκίουρο καὶ γιὰ πάπλωμα, ὅταν κοιμᾶται τὸν χειμῶνα. Ἑπόμενο, λοιπόν, ενα τόσο πολύτιμο ἐξάρτημα τοῦ σώματός του, νὰ εἶναι ἐξαιρετικὰ πολύτιμο γιὰ τὸν σκίουρο. Ὧρες ὁλόκληρες μπορεῖ νὰ χάνη κάθε μέρα στὴν περιποίησί της.

Ὡστόσο ὁ σκίουρος, παρ' ὅτι φτιάχνει μόνιμα τὴ φωλιά του στὰ ψηλὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων καὶ ἐκεῖ περνᾶ χειμῶνα καὶ καλοκαίρι, εἶναι ζῶο ποὺ τοῦ ἀρέσουν τὰ ταξίδια. Κάθε πέντε χρόνια, περίπου, μετανα-

στεύει κατὰ μᾶζες, πηγαίνοντας σὲ ἀναζήτησι ἄλλων τόπων διαμονῆς. Ὡστόσο δὲν εἶναι ἀποδημητικός. Δηλαδὴ δὲν ξαναγυρνᾶ στὸ μέρος ἀπ' ὅπου ἔχει ξεκινήσει καὶ οὔτε ἔχει ὡρισμένη ἐποχὴ ποὺ μεταναστεύει. Δηλαδὴ πρόκειται γιὰ ἀληθινὴ μετανάστευσι, ἄσχετη μὲ κλιματολογικοὺς ὅρους καὶ ἐποχὲς τοῦ χρόνου. Τὸ 1935 παρέστην μάρτυς μιᾶς μεταναστεύσεως σκιούρων, ποὺ ὑπῆρξε ἀπὸ τὰ σπανιώτερα γεγονότα στὴν ἱστορία τῶν τρωκτικῶν αὐτῶν. Ἀγέλες ἀπὸ ἀναρίθμητους γκρίζους σκιούρους ξεκίνησαν ἀπὸ τὰ δυτικὰ τῆς πολιτείας τῆς Ν. Ὑόρκης κατευθυνόμενες δυτικώτερα. Τὸ θέαμα ἦταν καταπληκτικό. Μυριάδες σκίουροι ἔτρεχαν ὅλοι μαζί, διασχίζοντας ἀγρούς, πόλεις, χωριά, καὶ περνώντας ποταμοὺς καὶ λίμνες. Πολλοί τους πνίγηκαν σ' αὐτὸν τὸν φρενήρη δρόμο ἢ σκοτώθηκαν πάνω σὲ πολυσύχναστους δρόμους, οἱ ἄλλοι, ὅμως, ἀδιάφοροι, συνέχιζαν. Ποῦ πήγαιναν; Γιατί ἔφευγαν; Ποιὸς τοὺς καθοδηγοῦσε;

Ὁ φυσιοδίφης Χάμιλτον, ὁ Νεώτερος, ἀποδίδει τὶς μεταναστεύσεις τῶν σκιούρων στὴν συνεχῆ πύκνωσι τοῦ πληθυσμοῦ, πρᾶγμα ποὺ ἐπεκτείνει ὁλοένα τὶς κατοικημένες περιοχές. Καὶ οἱ σκίουροι δὲν ἀγαποῦν τὴν ἀνθρώπινη γειτονιά. Ἴσως γιατὶ οἱ ἄνθρωποι τοὺς κυνηγοῦν γιὰ τὸ ὡραιότατο γουναρικό τους.

Ὁ σκίουρος μπορεῖ εὔκολα νὰ ἐξημερωθῆ καὶ νὰ μεταβληθῆ σὲ κατοικίδιο. Προσαρμόζεται εὔκολα σὲ κάθε περιβάλλον καὶ ἀναπαράγεται κανονικὰ τόσο ἐλεύθερος ὅσο καὶ σκλαβωμένος στοὺς ζωολογικοὺς κήπους καὶ ἀλλοῦ. Τρέφεται μὲ καρπούς, τρελλαίνεται ἰδίως γιὰ τὰ φουντούκια καὶ τὰ καρύδια, μὲ βλαστάρια, μανιτάρια, μικρὰ μῆλα πεύκου, ἀκόμη καί.... μὲ φλοιοὺς δέντρων. Γιὰ τοὺς τελευταίους αὐτοὺς ὑπάρχει ἡ ἐξήγησις ὅτι τοὺς τρώει ὄχι τόσο γιὰ νὰ τραφῆ, ὅσο γιὰ νὰ λιμάρη τὰ δόντια του. Πραγματικά, τὰ μπροστινά του δόντια, ποὺ εἶναι ἰσχυρότατα, εἶναι δυσανάλογα μεγάλα καὶ ἂν δὲν τὰ «λιμάριζε» ροκανίζοντας σκληρὰ ἀντικείμενα, θὰ μποροῦσαν νὰ μεγαλώσουν μέχρι τοῦ σημείου νὰ βγοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ νὰ τὸν ἐμποδίζουν νὰ τρώη. Στὴν προσπάθειά του νὰ «λιμάρη» τὰ δόντια του, ὁ σκίουρος, δὲν ἀρκεῖται μόνο στοὺς φλοιοὺς τῶν δέντρων. Ροκανίζει ὅ,τι βρῆ μπροστά του.

Ὁ σκίουρος, ὡστόσο, εἶναι σπουδαῖος νοικοκύρης. Ἀγαπᾶ τὴν οἰκογένειά του. Εἶναι μονόγαμος καὶ μπορεῖ νὰ δώση μάχη μέχρι θανάτου, διεκδικώντας τὴ σύντροφο τοῦ βίου του, ἀπὸ ἕναν ἄλλον ὑποψήφιο. Κι' αὐτό, γιατὶ στὸ γένος τῶν σκιούρων, τὰ ἀρσενικὰ πλεονάζουν ὑπερβολικά. Ἡ ἀναλογία εἶναι 4 πρὸς 1. Ὅταν, ὅμως, μιὰ φορά, ἐξασφαλίση τὴ σύντροφό του, θὰ τὴν κρατήση ὡς τὸ τέλος καὶ θὰ τὴν περιποιῆται ὅσο κανένα ἄλλο ζῶο. Ἡ κύησις κρατᾶ 40—50 μέρες καὶ ἡ σκιουρίνα γεννᾶ 2—3 πολὺ μικρὰ σκιουράκια, τόσο μικρά, ποὺ μποροῦν συχνὰ νὰ χωρέσουν ὅλα μαζὶ μέσα σὲ μιὰ ἀνδρικὴ φούχτα!.

Ἀναφέραμε στὴν ἀρχὴ καὶ γιὰ τὴν εὐθυμία τοῦ σκιούρου. Μιὰ περίπτωσι κατὰ τὴν ὁποία ἐκδηλώνεται εἶναι καὶ ὅταν γίνεται πατέρας. Πηδᾶ τότε σὰν τρελλὸς ἀπὸ κλαδὶ σὲ κλαδί, κάνει χίλιες - δυὸ ἀκροβασίες μπροστὰ στὴ συμβία του, πειράζει τοὺς ἄλλους σκιούρους καὶ κυνηγιέται μαζί τους, βγάζοντας μικρὲς χαρούμενες κραυγές. Εἶναι τότε πραγματικὴ ἀπόλαυσις τὸ χαριτωμένο αὐτὸ ζῶο.

ΤΖΑΚ ΣΚΟΤ

ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

Ἕνα βίωμα εὐδαιμονίας

ΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΠΟ ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ "ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΠΑΝΩ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ„

ΗΤΑΝ ΜΙΑ ΠΟΛΥ ζεστὴ καὶ ὑγρὴ μέρα. Στὸ πάρκο πολλοὶ ἄνθρωποι ἦταν πλαγιασμένοι στὸ χορτάρι ἢ κάθονταν στὰ παγκάκια κάτω ἀπὸ τὴ σκιὰ τῶν πυκνόφυλλων δένδρων. Ἔπιναν ἀναψυκτικὰ καὶ μὲ κόπο ἀνάσαιναν, ζητῶντας καθαρό, φρέσκο ἀέρα. Ὁ οὐρανὸς ἦταν γκρίζος, δὲν φύσαγε μήτε τὸ πιὸ ἁπαλὸ ἀγέρι, καὶ οἱ ἀναθυμιάσεις αὐτῆς τῆς ἀπέραντης μηχανοποιημένης πόλεως γέμιζαν τὸν ἀέρα. Στὴν ὕπαιθρο θα πρέπει νὰ ἦταν ὄμορφα, γιατὶ ἡ ἄνοιξι βρισκόταν στὸ τέλος της κι' ἄρχιζε τὸ καλοκαίρι. Μερικὰ δένδρα μόλις τώρα θὰ ξεπετοῦσαν τὰ φύλλα τους, καὶ κατὰ μῆκος τοῦ δρόμου ποὺ ξετυλιγόταν πλάι στὸ πλατύ, λαμπερὸ ποτάμι, θα εἶχαν ξεφυτρώσει λογῆς—λογῆς λουλούδια. Βαθιὰ μέσα στὰ δάση θὰ ὑπῆρχε ἐκείνη ἡ ἰδιαίτερη σιωπὴ στὴν ὁποία σχεδὸν μπορεῖς ν' ἀκούσεις τὴ γέννησι τῶν πραγμάτων, καὶ τὰ βουνά, μὲ τὶς βα-

θιὲς κοιλάδες τους, θὰ ἦταν γαλάζια καὶ γεμᾶτα εὐωδιά. Ἀλλὰ ἐδῶ στὴν πόλι...!

Ἡ φαντασία διαστρέφει τὴν ἀντίληψι αὐτοῦ ποὺ ε ἶ ν α ι, κι' ὅμως πόσο ὑπερήφανοι εἴμαστε γιὰ τὴ φαντασία μας καὶ τὴ θεωρητικὴ σκέψι μας. Ὁ θεωρητικὸς νοῦς, μὲ τὶς περίπλοκες σκέψεις του, δὲν εἶναι ἱκανὸς γιὰ ριζικὴ μεταμόρφωσι. Δὲν εἶναι ἐπαναστατικὸς νοῦς. Ἔχει ντύσει τὸν ἑαυτόν του μ' ἐκεῖνο ποὺ θ ἄ π ρ ε π ε νὰ εἶναι κι' ἀκολουθεῖ τὸ ὑπόδειγμα τῶν δικῶν του περιωρισμένων καὶ περιοριστικῶν προβολῶν. Τὸ καλὸ δὲν ὑπάρχει σ' ἐκεῖνο ποὺ θ ἄ π ρ ε π ε νὰ εἶναι, βρίσκεται στὴν κατανόησι αὐτοῦ ποὺ ε ἶ ν α ι. Ἡ φαντασία ἐμποδίζει τὴν ἀντίληψι αὐτοῦ ποὺ εἶναι, ὅπως κι' ἡ σύγκρισι. Ὁ νοῦς πρέπει νὰ παραμερίσει κάθε φαντασία καὶ θεωρία γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ὑπάρξει τὸ πραγματικό.

Ἦταν ἀρκετὰ νέος, ὅμως εἶχε οἰκογένεια κι' ἦταν ἐπιχειρηματίας μὲ κάποια φήμη. Φαινόταν πολὺ στεναχωρημένος καὶ δυστυχισμένος, κι' ἦταν πολὺ πρόθυμος νὰ μιλήσει γιὰ κάτι.

«Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρό, εἶχα ἕνα ἐξαιρετικὸ βίωμα, κι' ἐπειδὴ δὲν μίλησα σε κανέναν γι' αὐτό, ἀμφιβάλλω ἂν θὰ μπορέσω νὰ σᾶς τὸ ἐξηγήσω. Ἐλπίζω νὰ μπορέσω, γιατὶ δὲν μπορῶ νὰ πάω σὲ κανέναν ἄλλον. Ἦταν ἕνα βίωμα ποὺ μοῦ συνεπῆρε τὴν καρδιά, μὰ ὅμως χάθηκε καὶ τώρα μοῦ ἀπομένει ἡ νεκρὴ ἀνάμνησί του. Ἴσως μὲ βοηθήσετε νὰ τὸ ξανάβρω. Θὰ σᾶς περιγράψω, ὅσο πληρέστερα μπορῶ, τὶ ἦταν ἐκείνη ἡ εὐλογία. Ἔχω διαβάσει γι' αὐτὰ τὰ πράγματα, ἀλλὰ ἦταν πάντα ἄδεια λόγια κι' εἶχαν μιὰν ἕλξι μονάχα γιὰ τὶς αἰσθήσεις μου. Ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ μοῦ συνέβη εἶναι πέρα ἀπὸ κάθε σκέψι, πέρα ἀπὸ τὴ φαντασία καὶ τὴν ἐπιθυμία, καὶ τώρα τὸ ἔχω χάσει. Σᾶς παρακαλῶ βοηθῆστε με νὰ τὸ ξαναφέρω». Σταμάτησε γιὰ μιὰ στιγμὴ καὶ μετὰ συνέχισε.

«Ἕνα πρωῒ ξύπνησα πολὺ νωρίς. Ἡ πόλις ἀκόμα κοιμόταν, κι' ὁ ψίθυρός της δὲν εἶχε ἀκόμη ἀρχίσει. Αἰσθάνθηκα ὅτι ἔπρεπε νὰ βγῶ ἔξω, κι' ἔτσι ντύθηκα γρήγορα καὶ κατέβηκα στὸ δρόμο. Ἀκόμα κι' ὁ γαλατᾶς δὲν εἶχε ἀρχίσει τὴ γύρα του. Ἦταν στὴν ἀρχὴ τῆς ἀνοίξεως, κι' ὁ οὐρανὸς ἦταν ἁπαλὰ γαλάζιος. Εἶχα μιὰν ἔντονη αἴσθησι ὅτι ἔπρεπε νὰ πάω στὸ πάρκο, κάπου ἕνα μίλι μακριά. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ βγῆκα ἀπὸ τὸ σπίτι μου εἶχα μιὰ παράξενη αἴσθησι ἐλαφράδας, σὰν νὰ περπατοῦσα στὸν ἀέρα. Τὸ ἀπέναντι κτίριο, μιὰ σταχτιὰ πολυκατοικία, εἶχε χάσει ὅλη του τὴν ἀσκήμια· τὰ τοῦβλα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἦταν ζωντανὰ καὶ καθαρά. Κάθε μικρὸ ἀντικείμενο ποὺ συνήθως ποτὲ δὲν θὰ τὸ πρόσεχα φαινόταν νὰ ἔχει μιὰν ἰδιότητα τελείως δική του, καὶ παραδόξως, τὸ κάθετι φαινόταν ν' ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἑαυτοῦ μου. Τίποτα δὲν ἦταν χωριστὸ ἀπὸ μένα. Στὴ πραγματικότητα, τὸ «ἐγὼ» σὰν παρατηρητής, σὰν ἐκεῖνος ποὺ ἀντιλαμβάνεται, ἀπουσίαζε, ἂν καταλαβαίνετε τὶ ἐννοῶ. Δὲν ὑπῆρχε «ἐγὼ»

χωριστὸ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ δένδρο ἢ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ χαρτὶ στὸ ρεῖθρο, ἢ ἀπὸ τὰ πουλιὰ ποὺ φώναζαν τὸ ἕνα στὸ ἄλλο. Ἦταν μιὰ κατάστασι συνειδήσεως ποὺ ποτὲ δὲν εἶχα γνωρίσει.

«Στὸ δρόμο πρὸς τὸ πάρκο», συνέχισε, «ὑπάρχει ἕνα ἀνθοπωλεῖο. Εἶχα περάσει ἀπὸ μπρός του ἑκατοντάδες φορές, καὶ συνήθιζα νὰ κυττάζω τὰ λουλούδια καθὼς περνοῦσα. Ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ πρωινὸ σταμάτησα μπροστά του. Τὸ τζάμι τῆς βιτρίνας ἦταν χνωτισμένο ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὴν ὑγρασία ποὺ ὑπῆρχε μέσα, αὐτὸ ὅμως δὲν μ' ἐμπόδισε νὰ δῶ τὶς πολλὲς ποικιλίες τῶν λουλουδιῶν. Καθὼς στεκόμουν κυττάζοντάς τα, βρῆκα τὸν ἑαυτό μου νὰ χαμογελᾶ καὶ νὰ γελᾶ μὲ μιὰ χαρὰ ποὺ ποτὲ δὲν εἶχα γευτεῖ πρίν. Ἐκεῖνα τὰ λουλούδια μοῦ μιλοῦσαν, καὶ τοὺς μιλοῦσα κι' ἐγώ· ἤμουν ἀνάμεσά τους κι' αὐτά, ἦταν μέρος τοῦ ἑαυτοῦ μου. Λέγοντας αὐτά, μπορεῖ νὰ σᾶς δίνω τὴν ἐντύπωσι ὅτι ἤμουν σὲ ὑστερικὴ κατάστασι, ὅτι μοῦ εἶχε στρίψει λίγο, ἀλλὰ δὲν ἦταν ἔτσι. Ἤμουν ντυμένος πολὺ προσεκτικά, καὶ εἶχα ἐπίγνωσι ποὺ φόρεσα καθαρὰ ἐσώρουχα, ποὺ κύτταξα τὸ ρολόι μου, ποὺ ἔβλεπα τὶς ἐπιγραφὲς τῶν καταστημάτων, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ράφτη μου, ποὺ διάβασα τοὺς τίτλους τῶν βιβλίων στὴν προθήκη ἑνὸς βιβλιοπωλείου. Τὸ κάθε τι ἦταν ζωντανό, κι' ἀγαποῦσα τὸ κάθε τι. Ἤμουν τὸ ἄρωμα ἐκείνων τῶν λουλουδιῶν, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε τὸ «ἐγὼ» γιὰ νὰ μυρίσει τὰ λουλούδια, ἂν ξέρετε τί θέλω νὰ πῶ. Δὲν ὑπῆρχε χωρισμὸς ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα καὶ σὲ μένα. Τὸ ἀνθοπωλεῖο ἦταν ἀπίστευτα ζωντανὸ μὲ χρώματα, καὶ ἡ ὀμορφιὰ ὅλου αὐτοῦ θὰ πρέπει νὰ ἦταν καταπληκτική, γιατὶ ὁ χρόνος καὶ τὸ μέτρημά του εἶχε σταματήσει. Θὰ πρέπει νὰ ἔμεινα ἐκεῖ πάνω ἀπὸ εἴκοσι λεπτά, μὰ σᾶς διαβεβαιώνω δὲν ὑπῆρχε καμμιὰ αἴσθησι χρόνου. Μὲ δυσκολία ξεκόλλησα τὸν ἑαυτό μου ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ λουλούδια. Ὁ κόσμος τοῦ ἀγῶνα, τοῦ πόνου καὶ τῆς θλίψεως ὑπῆρχε τριγύρω, κι' ἐν τούτοις δὲν ὑπῆρχε. Βλέπετε, σ' ἐκείνην τὴν κατάστασι, οἱ λέξεις δὲν ἔχουν νόημα. Οἱ λέξεις εἶναι περιγραφικές, χωριστικές, συγκριτικές, ἀλλὰ σ' ἐκείνη τὴν κατάστασι δὲν ὑπῆρχαν λέξεις.

Δὲν ζοῦσα ἕνα βίωμα «ἐγώ», ὑπῆρχε μόνον ἐκείνη ἡ κατάστασι, ἐκεῖνο τὸ βίωμα. Ὁ χρόνος εἶχε σταματήσει· δὲν ὑπῆρχε παρελθόν, παρὸν ἢ μέλλον. Ὑπῆρχε μόνο — ὤ δὲν ξέρω πῶς νὰ τὸ ἐκφράσω μὲ λόγια, ἀλλὰ δὲν πειράζει. Ὑπῆρχε μιὰ παρουσία — ὄχι, ὄχι, αὐτὴ ἡ λέξι. Ἦταν σὰν ἡ γῆ, με κάθε τι μέσα καὶ πάνω σ' αὐτήν, νὰ βρισκόταν σὲ μιὰ κατάστασι εὐλογίας, κι' ἐγώ, περπατώντας πρὸς τὸ πάρκο, ἤμουν μέρος της. Καθὼς πλησίαζα στὸ πάρκο ἤμουν κυριολεκτικὰ μαγεμένος ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ γνωστὰ δέντρα. Ἀπὸ τὸ ἀνοικτὸ κίτρινο μέχρι καὶ τὸ σκοῦρο πράσινο, τὰ φύλλα χόρευαν γεμάτα ζωή. Τὸ κάθε φύλλο ξεχώριζε, κι' ὅλος ὁ πλοῦτος τῆς γῆς βρισκόταν σ' ἕνα ἁπλὸ φύλλο. Εἶχα συνείδησι ὅτι ἡ καρδιά μου χτυποῦσε γορ-

γά. Ἔχω πολὺ γερὴ καρδιά, ἀλλὰ μόλις ποὺ μποροῦσα ν' ἀναπνεύσω καθὼς μπῆκα στὸ πάρκο καὶ νόμιζα πὼς θὰ λιποθυμοῦσα. Κάθησα σ' ἕνα παγκάκι, καὶ δάκρυα ἄρχισαν νὰ κυλοῦν στὰ μάγουλά μου.

Ὑπῆρχε μιὰ σιωπὴ ποὺ δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ τὴν ἀντέξει, ἀλλὰ ἐκείνη ἡ σιωπὴ καθάριζε ὅλα τὰ πράγματα ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὴ θλίψι. Καθὼς προχώρησα πιὸ βαθιὰ στὸ πάρκο, ὑπῆρχε μουσικὴ στὸν ἀέρα. Αὐτὸ μ' ἐξέπληξε, γιατὶ δὲν ὑπῆρχε κανένα σπίτι ἐκεῖ κοντά, καὶ κανεὶς δὲν θἄχε ραδιόφωνο μέσα στὸ πάρκο αὐτὴν τὴν ὥρα τοῦ πρωϊνοῦ. Ἡ μουσικὴ ἦταν μέρος τοῦ ὅλου πράγματος. Ὅλη ἡ καλωσύνη, ὅλη ἡ συμπόνια τοῦ κόσμου βρισκόταν σ' ἐκεῖνο τὸ πάρκο, κι' ὁ Θεὸς ἦταν ἐκεῖ.

«Δὲν εἶμαι θεολόγος μήτε καὶ πολὺ θρῆσκος,» συνέχισε, «βρέθηκα καμμιὰ δεκαριὰ φορὲς μέσα σὲ ἐκκλησία, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶχε ποτὲ καμμιὰ σημασία γιὰ μένα. Δὲν μπορῶ νὰ χωνέψω ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἀνοησίες ποὺ γίνονται στὶς ἐκκλησίες. Ἀλλὰ σ' ἐκεῖνο τὸ πάρκο ὑπῆρχε ἕνα Ὄν, ἂν μπορεῖ κανεὶς νὰ χρησιμοποιήσει μιὰ τέτοια λέξι, στὸ ὁποῖο ὅλα τὰ πράγματα ζοῦσαν κι' εἶχαν τὴν ὕπαρξί τους. Τὰ πόδια μου ἔτρεμαν κι' ἀναγκάσθηκα νὰ ξανακαθήσω, μὲ τὴ ράχη μου σ' ἕνα δένδρο. Ὁ κορμὸς ἦταν ἕνα ζωντανὸ πρᾶγμα, ὅπως ἤμουν ἐγώ, κι' ἐγὼ ἤμουν μέρος ἐκείνου τοῦ δέντρου, μέρος ἐκείνου τοῦ Ὄντος, μέρος τοῦ κόσμου. Πρέπει νὰ λιποθύμησα. Ὅλ' αὐτὰ ἦταν πάρα πολὺ γιὰ μένα: τὰ ζωηρά, ζωντανά, χρώματα, τὰ φύλλα, οἱ πέτρες, τὰ λουλούδια, ἡ ἀπερίγραπτη ὀμορφιὰ τοῦ κάθε τι. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα ὑπῆρχε ἡ εὐλογία τοῦ...

«Ὅταν συνῆλθα, ὁ ἥλιος εἶχε βγεῖ. Γενικὰ μοῦ παίρνει περίπου εἴκοσι λεπτὰ γιὰ νὰ περπατήσω ὡς τὸ πάρκο, ἀλλὰ εἶχαν περάσει σχεδὸν δυὸ ὧρες ἀπὸ τότε ποὺ ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι μου. Σωματικὰ ἦταν σὰν νὰ μὴν εἶχα τὴ δύναμι νὰ περπατήσω πίσω· ἔτσι, κάθησα ἐκεῖ, συγκεντρώνοντας δύναμι καὶ μὴ τολμώντας νὰ σκεφτῶ. Καθὼς περπατοῦσα σιγὰ πρὸς τὸ σπίτι, ὁλόκληρο ἐκεῖνο τὸ βίωμα ἦταν μαζί μου. Κράτησε δυὸ μέρες, κι' ἔσβυσε τόσο ξαφνικὰ ὅσο εἶχε ἔρθει. Κατόπιν ἄρχισε τὸ μαρτύριό μου. Δὲν πλησίασα στὸ γραφεῖο μου γιὰ μιὰ βδομάδα. Ἤθελα πάλι ἐκεῖνο τὸ παράξενο ζωντανὸ βίωμα, ἤθελα νὰ ξαναζήσω γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ καὶ γιὰ πάντα σ' ἐκεῖνον τὸν ὄμορφο κόσμο. Ὅλ' αὐτὰ συνέβησαν πρὶν δυὸ χρόνια. Ἔχω σκεφθεῖ σοβαρὰ νὰ τὰ παρατήσω ὅλα καὶ νὰ πάω σε κάποιαν ερημικὴ γωνιὰ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὸ ξέρω βαθιὰ στὴν καρδιά μου πὼς δὲν μπορῶ νὰ τὸ ξαναφέρω μ' αὐτὸν τὸν τρόπο. Κανένα μοναστῆρι δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ προσφέρει ἐκεῖνο τὸ βίωμα, μήτε καὶ κάποια κεροφώτιστη ἐκκλησία, ποὺ ἀσχολεῖται μόνο μὲ τὸ θάνατο καὶ τὸ σκοτάδι. Σκέφτηκα νὰ πάω στὴν Ἰνδία, ἀλλὰ κι' αὐτὸ τὸ ἀπέρριψα. Κατόπιν δοκίμασα ἕνα ὡρισμένο φάρμακο· ἔκανε τὰ πράγματα πιὸ ζωντα-

νά, καὶ τὰ λοιπά, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ θέλω δὲν εἶναι ἕνα ναρκωτικό. Αὐτὸς εἶναι ἕνας φτηνὸς τρόπος γιὰ νὰ ἔχει κανεὶς ἐμπειρίες, εἶναι ἕνα τέχνασμα, ἀλλὰ ὄχι τὸ γνήσιο πρᾶγμα.

«Κι' ἔτσι νᾶμαι,» κατέληξε. «Θὰ ἔδινα τὸ κάθε τι, τὴ ζωή μου κι' ὅλα μου τ' ἀποκτήματα, γιὰ νὰ ξαναζήσω σ' ἐκεῖνον τὸν κόσμο. Τί νὰ κάνω;»

Ἐκείνη ἡ κατάστασι ἦρθε σὲ σᾶς ἀπρόσκλητη. Ποτὲ δὲν τὴν ἀναζητήσατε. Ἐνόσω τὴν ἀναζητᾶτε δὲν θὰ τὴν βρεῖτε. Ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ γιὰ νὰ ξαναζήσετε σ' ἐκείνη τὴν ἐκστατικὴ κατάστασι ἐμποδίζει τὸ καινούργιο, τὸ φρέσκο βίωμα τῆς εὐδαιμονίας. Βλέπετε τί ἔχει συμβεῖ: εἴχατε ἐκεῖνο τὸ βίωμα, καὶ τώρα ζεῖτε με τὴ νεκρὴ μνήμη τοῦ χθές. Ἐκεῖνο ποὺ ὑπῆρξε ἐμποδίζει τὸ καινούργιο.

«Θέλετε νὰ πεῖτε ὅτι πρέπει νὰ παραμερίσω καὶ νὰ λησμονήσω ὅλο αὐτὸ ποὺ συνέβηκε, καὶ νὰ συνεχίσω μὲ τὴν ἀσήμαντη ζωή μου, ἐσωτερικὰ λιμοκτονώντας μέρα με τὴ μέρα;»

Ὅταν δεν κυττάζετε πρὸς τὰ πίσω καὶ δὲν ζητᾶτε περισσότερο, ποὺ εἶναι ἀρκετὰ δύσκολο ἔργο, τότε ἴσως ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα πάνω στὸ ὁποῖο δὲν ἔχετε κανέναν ἔλεγχο μπορεῖ νὰ δράσει ὅπως θέλει. Ἡ ἀπληστία, ἀκόμα κι' ἂν εἶναι γιὰ τὸ ὑπέρτατο, γεννάει τὴ θλίψι. Ἡ παρόρμησι γιὰ τὸ περισσότερο ἀνοίγει τὴν πόρτα στὸ χρόνο. Ἐκείνην τὴν εὐδαιμονία δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἐξαγοράσει κανεὶς μὲ ὁποιαδήποτε θυσία, μὲ ὁποιαδήποτε ἀρετή, μὲ ὁποιοδήποτε φάρμακο. Δὲν εἶναι μιὰ ἀνταμοιβή, ἕνα ἀποτέλεσμα. Ἔρχεται ὅποτε τὸ θέλει· μὴ τὴν ἀναζητᾶτε.

«Ἀλλὰ ἦταν ἐκεῖνο τὸ βίωμα πραγματικό, ἦταν τὸ ὑπέρτατο;»

Θέλουμε κάποιος ἄλλος νὰ μᾶς διαβεβαιώσει, νὰ μᾶς κάνει σίγουρους γιὰ κεῖνο ποὺ ὑπῆρξε, κι' ἔτσι νὰ βροῦμε καταφύγιο σ' αὐτό. Ὅταν κανεὶς γίνεται σίγουρος ἢ ἀσφαλὴς σ' αὐτὸ ποὺ ὑπῆρξε, ἀκόμα κι' ἂν αὐτὸ ἦταν τὸ πραγματικό, δυναμώνει τὸ μὴ-πραγματικὸ καὶ τρέφει τὴν πλάνη. Ὅταν φέρνεις στο παρὸν ἐκεῖνο ποὺ εἶναι παρελθόν, εὐχάριστο ἢ δυσάρεστο, ἐμποδίζεις τὸ πραγματικό. Ἡ πραγματικότης δὲν ἔχει συνέχεια. Ὑπάρχει ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμή, ἄχρονη κι' ἀπροσμέτρητη.

★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★

Ὁ θρῦλος τοῦ Νυκτολούλουδου

Ε. Μ. ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ

Στὸν πρῶτο-πρῶτο καιρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, καὶ πολὺ πρὶν ἀπ᾽ τ᾽ ἁμάρτημα τῆς Εὔας ποὺ ἔφερε τὴν πτώση τοῦ ἀνθρώπου, ἕνας δροσερὸς πράσινος θάμνος ἅπλωνε τὰ πλατειά του φύλλα πάνω στὶς ὄχθες ἑνὸς μικροῦ ποταμιοῦ.

Ὁ ἥλιος, ποὺ ἦταν ἀκόμα νεαρὸς ἐκεῖνο τὸν καιρὸ καὶ κουρασμένος ἀπ᾽ τὶς ἀρχικές του προσπάθειες, βασίλευε ἀργά, ἀργά, σέρνοντας ξοπίσω καὶ ὁλόγυρά του τὰ ὁμιχλώδη του πέπλα σκεπάζοντας τὴ γῆ μὲ σκοῦρες σκιές. Τότε, ἕνα ταπεινὸ λουλούδι ἄνθισε στὸ κλαδὶ ἑνὸς θάμνου. Τὸ λουλουδάκι αὐτό, δὲν εἶχε οὔτε τὴ δροσερὴ ὡραιότητα ποὺ ἔχει ἕνα τριαντάφυλλο, οὔτε τὴν ὑπέροχη καὶ μεγαλόπρεπη περηφάνεια τοῦ ὄμορφου κρίνου. Ταπεινὸ καὶ σεμνό, σὰν ἄνοιξε τὰ πέταλά του, ἔρριξε ἕνα ἀνήσυχο βλέμμα στὸν κόσμο τοῦ μεγάλου Βούδα. Τὰ πάντα ἦταν κρύα καὶ σκοτεινὰ γύρω του! Οἱ λουλουδένιοι σύντροφοί του κοιμόνταν ὁλόγυρα, γυρμένοι πάνω στοὺς εὐλύγιστους μίσχους των. οἱ σύντροφοι αὐτοί, ποὺ ἦταν ἀδέλφια του, παιδιὰ ἀπ᾽ τὸν ἴδιο θάμνο, ἀποστρεφόταν τὸ βλέμμα του καὶ τὰ ἔντομα ἀκόμα, οἱ πτερωτοὶ αὐτοὶ ἐρασταὶ τῶν λουλουδιῶν, ἀναπαύονταν μονάχα γιὰ μιὰ στιγμούλα στὸ στῆθος του καὶ γρήγορα πετοῦσαν μακρυὰ σ᾽ ἄλλα πιὸ ὄμορφα.

Ἕνα μεγάλο σκαθάρι, σχεδὸν τὸ μισόκοψε, καθὼς σκαρφάλωνε πάνω του χωρὶς καμμιὰ ἐθιμοτυπία, γυρεύοντας νυχτερικὸ κατάλυμα. Καὶ τὸ φτωχὸ λουλούδι, τρόμαξε ἀπ᾽ τὴν ἀπομόνωσι καὶ τὴν μοναξιὰ ποὔνοιωθε ἀνάμεσα στὸ ἀδιάφορο πλῆθος, κρέμασε πένθιμα τὸ κεφαλάκι του καὶ ἔχυσε μιὰ πικρὴ δροσοσταλίδα γιὰ δάκρυ. Ἀλλὰ νά, ἕνα ἀστεράκι ἔφεγγε στὸν σκοτεινὸ οὐρανό. Οἱ λαμπρές του ἀχτῖνες, γρήγορες καὶ τρυφερὲς διαπέρασαν τὰ σκοτεινὰ κύματα καὶ ξαφνικὰ τ᾽ ὀρφανὸ λουλούδι αἰσθάνθηκε νὰ ζωντανεύῃ κι᾽ ἀναζωογονήθηκε σὰν ἀπὸ κάποια ἀγαθοεργὴ δροσούλα. Καὶ σὰν συνῆλθε καλά, σήκωσε τὸ κεφαλάκι του καὶ εἶδε ψηλὰ στὸν οὐρανὸ τὸ φιλικὸ ἀστέρι. Δέχθηκε τὶς ἀχτῖνες του στὸ στῆθος του ριγώντας ἀπ᾽ ἀγάπη κι᾽ εὐγνωμοσύνη, τὶς ζωογόνες αὐτὲς ἀχτῖδες ποὺ τὸ εἶχαν ἀναγεννήσει μέσα σὲ μιὰ καινούργια ζωή.

Ἡ αὐγὴ μὲ τὸ τριανταφυλλένιο της χαμόγελο σιγὰ - σιγά, σκόρπισε τὸ σκοτάδι καὶ τὸ μικρὸ ἀστέρι βυθίστηκε σ᾽ ἕνα φω-

τεινὸ ὠκεανὸ ποὺ ἀναπηδοῦσε ἀπ᾿ τ᾿ ἀστέρι τῆς μέρας.

Χιλιάδες ἐρασταὶ τὸ χαιρετοῦσαν, οἱ ἐρασταί του ποὺ λουζόταν λαίμαργα στὶς χρυσές του ἀχτῖνες. Τὶς ἴδιες ἀχτῖνες τὸ λαμπερὸ ἀστέρι τῆς μέρας ἔρριξε καὶ στὸ λουλουδάκι. Καταδέχτηκε τὸ μεγάλο ἀστέρι νὰ τὸ γεμίση κι᾿ αὐτὸ μὲ τὰ φλογερὰ φιλιά του. Ἀλλὰ τὸ φτωχὸ λουλουδάκι ἀνταποκρινόταν πολὺ ψυχρὰ στὶς ἐπιδείξεις τοῦ ἀλαζονικοῦ ἥλιου, γιατὶ ἀπ᾿ τὸ μυαλό του δὲν ἔφευγε τὸ νυχτερινὸ ἀστέρι μὲ τ᾿ ἀσημένιο σπινθήρισμα.

Καὶ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του βλέπαν ἀκόμα τὴν ἁπαλὴ καὶ στοργικὴ λάμψη τοῦ νυχτερινοῦ ἀστεριοῦ, αἰσθανόταν ἀκόμα μέσα στὴ καρδιά του τὴν ἀγαθοεργὴ δροσοσταλίδα καὶ γιὰ ν᾿ ἀποφύγη τὶς ἐκθαμβωτικὲς ἀχτῖνες τοῦ ἥλιου, ἔκλεισε τὰ πέταλά του καὶ πῆγε νὰ κοιμηθῆ φωλιάζοντας στὸ πυκνὸ φύλλωμα τοῦ γονιοῦ του, τοῦ θάμνου.

Ἀπὸ κεῖνο τὸν καιρὸ καὶ πέρα, ἡ μέρα ἔγινε νύχτα γιὰ τὸ ταπεινὸ λουλούδι καὶ ἡ νύχτα ἔγινε μέρα. Μόλις ὁ ἥλιος ὑψώνεται κι᾿ ἀγκαλιάζει οὐρανὸ καὶ γῆ μὲ τὶς χρυσές του ἀχτῖνες, τὸ λουλούδι γίνεται ἀόρατο, μὰ σὰν βασιλέψη ὁ ἥλιος καὶ τ᾿ ἀστέρι διαπεράση τὸν σκοτεινὸ οὐρανὸ καὶ κάνη τὴν ἐμφάνισή του, τότε τὸ λουλούδι ὁλόχαρο τὸ χαιρετάει, παίζοντας μὲ τὶς ἀσημένιες του ἀχτῖνες κι᾿ ἀπορροφάει ἀχόρταγα, μὲ βαθειὲς ἀναπνοὲς τὴν ἁπαλή του φλόγα.

Τέτοια εἶναι καὶ ἡ καρδιὰ πολλῶν γυναικῶν. Ὁ πρῶτος καλοκάγαθος λόγος, τὸ πρῶτο στοργικὸ χάδι ποὺ πέφτει στὴν πονεμένη της καρδιὰ ριζώνει ἐκεῖ βαθειά. Μέχρι τὰ κατάβαθα συγκινημένη ἀπὸ ἕνα φιλικὸ λόγο, ἀδιαφορεῖ στὶς παθητικὲς ἐπιδείξεις ὅλου τοῦ σύμπαντος, τὸ πρῶτο αὐτὸ ἀστέρι μπορεῖ νὰ μὴ ξεχωρίζη ἀπὸ πολλὰ ἄλλα, μπορεῖ νὰ χαθῆ ἀνάμεσα σὲ χιλιάδες ἄλλα ὅμοιά του. Κι᾿ ὅμως ἡ καρδιὰ τῆς γυναίκας ξέρει ποῦ νὰ τὸ βρῆ, πολὺ κοντὰ ἢ πολὺ μακρυά. Θ᾿ ἀκολουθήση μ᾿ ἀγάπη κι᾿ ἐνδιαφέρον τὴν ταπεινή του πορεία καὶ θὰ τοῦ στείλη τὶς εὐλογίες της στὸ ταξεῖδι του. Μπορεῖ βέβαια νὰ χαιρετάη τὸν ἀλαζονικὸ ἥλιο καὶ νὰ θαυμάζη τὴ λάμψη του, ἀλλὰ πιστὴ καὶ γεμάτη εὐγνωμοσύνη, ἡ ἀγάπη της θ᾿ ἀνήκη παντοτεινὰ μονάχα σ᾿ ἕνα καὶ μοναδικὸ ἀστέρι.

(Μεταφρ. ΕΛ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ)

★

Ἡ ἀγάπη τῆς Ἀλήθειας φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ξέρει πῶς να βρῆ καὶ νὰ ἐκτιμήση τὸ καλο σὲ κάθε πρᾶγμα.

ΓΚΑΙΤΕ

Ξεχνώντας τούς ἑαυτούς μας

JOAN COATS
Πρόεδρος Εὐρωπαικῆς Ὁμοσπονδίας Θεοσοφικῶν Ἑταιριῶν

Εἶχα τελευταίως τὴν εὐκαιρία νὰ περάσω μὲ αὐτοκίνητο μέσα ἀπὸ ἕνα μεγάλο τροπικὸ δάσος, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ φύσις καὶ ὁ ἄνθρωπος φαίνεται ἀσήμαντος νᾶνος. Ἐδῶ ὑπάρχει μεγάλη εἰρήνη, καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους μιὰ μεγάλη ἀνακούφισις ἀπὸ τὴν ὀχλαγωγία τῆς πόλεως. Ἀλλὰ ὅταν τὸ προσέξη κανείς, τὸ δάσος αὐτό, παρ᾽ ὅλην τὴν ὀμορφιά του, τὴ δροσιά του καὶ τὴ ζωηρότητά του εἶναι ἕνα ἀδυσώπητο πεδίον μάχης, ὅπου μεγάλα καὶ μικρὰ δένδρα, ἀνθισμένοι θάμνοι, κλήματα καὶ ἀναρριχητικὰ σὲ μεγάλη ἀφθονία συναγωνίζονται γιὰ φῶς καὶ ἀέρα. Ὑποθέτει κανείς, ὅτι μάχονται γιὰ τὴν ἐμπειρία ποὺ πρέπει νὰ ἔχουν καὶ γιὰ τὴν ὁποίαν ἡ ζωὴ εἶναι ἐνσαρκωμένη μέσα τους. Ἂν καὶ ὡς βασίλειον τῆς φύσεως ὁ φυτικὸς κόσμος ἔχει περάσει τὸ κρίσιμο σημεῖο τῆς ἐμπειρίας τοῦ ὀρυκτοῦ κόσμου καὶ ἴσως νὰ μένωμε κατάπληκτοι γιὰ τὴν ποιότητα ποὺ μπορεῖ νὰ δώση στὸ τριαντάφυλλο καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα φυτὰ καὶ ἄνθη, στὸ δάσος διεξάγεται μιὰ τρομερὴ μάχη γιὰ τὴν ἐπιβίωσι ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπέχει πολὺ κάθε ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν παροχὴ βοηθείας στὸ γείτονα. Ἐν τούτοις, ὑπάρχει μιὰ ἔκτακτη καὶ θαυμασία σαφήνεια.

Ὅταν κανεὶς ἐπιστρέφη στὰ λημέρια τοῦ ἀνθρώπου — ὁ ὁποῖος ὑποτίθεται ὅτι βρίσκεται δύο βασίλεια παραπάνω, ἂν μπορῆ κανεὶς νὰ τὸ θέση ἔτσι — φαίνεται νὰ εἶναι πολὺ φανερόν, ὅτι διεξάγεται ἡ ἴδια μάχη. Ἐκεῖ ὅπου ὁ ἄνθρωπος θὰ ἔπρεπε νὰ ἐνδιαφέρεται περισσότερο γιὰ νὰ βοηθῆ τὸν γείτονά του ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ τὰς ἰδικάς του ἀνάγκας. Ἂν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ ἀναπτύχθηκε ἀπὸ τὸ καθαρὸ ἀτομικὸν εἰς ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν οἰκογένεια καὶ πέραν τούτου, συχνά, γιὰ τὴν κοινότητα, τὸ κράτος — καὶ στὴ δική μας γενεὰ γιὰ τὸν κόσμον ὡς συνάγεται ἀπὸ τὴν ὀργάνωσιν τῶν Ἡνωμ. Ἐθνῶν καὶ τὰς πολλαπλὰς δράσεις της — ὑπολείπεται, ἐν τούτοις, μακρὺς δρόμος νὰ διανυθῆ ἀκόμη πρὶν μπορέση κανεὶς νὰ πῆ ὅτι ὁ ἄνθρωπος θὰ εἶναι τόσον προσηρμοσμένος στὴν προθυμία νὰ ἐξυπηρετήση, ὅσον τὸ δάσος εἶναι ἀποφασισμένο γιὰ τὴν ἐπιβίωση μὲ κάθε θυσία.

Ἡ μεγάλη λειτουργία τῆς ἐξελίξεως τὸν ὁδηγεῖ πρὸς αὐτό, ξεχνώντας τὸν ἑαυτό του καὶ ἴσως ἡ κληρονομικὴ διάθεση γιὰ τὴν ἐπιβίωση νὰ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πράγματα ποὺ πρέπει νὰ μάθη νὰ ξεχνᾶ. Εἶναι ἡ βάσις τόσου ἐγωισμοῦ καὶ τόσης σκληρότητος καὶ ἀπὸ πολλοὺς ὠθεῖται πέραν τῶν συνόρων τοῦ θανάτου εἰς τοὺς πέραν κόσμους — ποὺ ὅλοι των ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν προσωπικότητα μᾶλλον παρὰ γιὰ τὸν κύριον ἑαυτὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀκόμα ὅταν σκεφτόμαστε αὐτὸν τὸν κύριον ἑαυτὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν διαμονή του στὸ Δεβαχὰν καὶ τὴν διαδρομή του πρὸς πλέον μακρυνοὺς τελικοὺς σκοπούς, ἐξακολουθοῦμε νὰ σκεπτόμαστε μὲ τοὺς δικούς μας ὅρους μὲ περισσότερη ἢ λιγώτερη μόνιμη ἔννοια.

Ἐν τούτοις, γιὰ νὰ κατανοήσωμε τὴν βασικὰ παροδικὴ φύσι ἀκόμη τοῦ σχεδὸν μονίμου, εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα μαθήματα τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν θὰ ἔχη κάμει ὁποιοδήποτε πήδημα στὴ συνείδησι ὅτι εἶναι ἀνάγκη ν' ἀρχίση νὰ γνωρίζη ὅτι ὁ οὐσιώδης ἑαυτός του ἀνήκει σ' ὁλόκληρη τὴ ζωή, θὰ βρεθῆ καλὰ στὸ δρόμο ποὺ θὰ τὸν ὁδηγήση νὰ ξεχάση τὸν ἑαυτό του, ἀκόμη καὶ μὲ προφανῆ προσωπικὴ ζημία— γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησι τοῦ κόσμου.

Ἐὰν ἐξετάσωμε τίμια τοὺς ἑαυτούς μας, θὰ ἀντιληφθοῦμε ποῦ βρισκόμαστε, ὁ καθένας ἔχει εὐκαιρία νὰ ἔρθη σ' ἐπαφὴ μὲ τὴν ἰδιαίτερη ἐκείνη ἄποψι τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία τὸν κάνει νὰ ἀλλάξη κατεύθυνσι. Μερικοὶ μπορεῖ νὰ ἐπωφεληθοῦν πολὺ ἀπ' αὐτό, καὶ ἄλλοι ἴσως λιγώτερο, ἂν καὶ ὅλοι εἶναι εἰλικρινεῖς. Εἶναι τόσο πολὺ εὔκολο νὰ ἐξαπατήσωμε τοὺς ἑαυτούς μας, νὰ μποῦμε σὲ μιὰ ρουτίνα χωρὶς νὰ τὸ καταλάβωμε, νὰ ζητοῦμε μὲ λεπτότητα—καὶ ὅμως ἐν ἀγνοίᾳ μας—ὅταν δὲν εἴμαστε οἱ ἴδιοι ἀρκετὰ ἕτοιμοι, γιὰ νὰ δώσωμε, νὰ συγχέωμε πολλὴν ἐνεργητικότητα, συχνὰ στὴν ἐπιφάνεια, μὲ ὅ,τι νομίζομε ὅτι εἶναι βαθύτερη ἔμπνευσις καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Πολλοὶ τρόποι ὑπάρχουν μὲ τοὺς ὁποίους εἴμαστε ἱκανοὶ νὰ συγχέωμε τοὺς ἑαυτούς μας.

Πόσον ὅμως εἶναι δύσκολο νὰ ρυθμίσωμε ὅ,τι διαλέγομε γιὰ νὰ ὀνομάσωμε πολιτισμό, νὰ ξεχάσωμε τοὺς ἑαυτούς μας, τοὺς σκοπούς μας, τὶς γνώσεις μας, καὶ ἀκόμα ὅ,τι μᾶς φαίνεται ὅτι ἔχει σημασία γιὰ τὴν ἰδιαίτερη ἐργασία μας. Παρὰ ταῦτα, παρὰ τὴν ἀτελεύτητη σύγχυσι, εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ πλῆρες ξέχασμα τοῦ ἑαυτοῦ μας ποὺ ζητιέται ἀπὸ τὸν καθένα μας καὶ ὁ καθένας πρέπει νὰ τὸ ἐπιτύχη γιὰ τὸν ἑαυτό του.

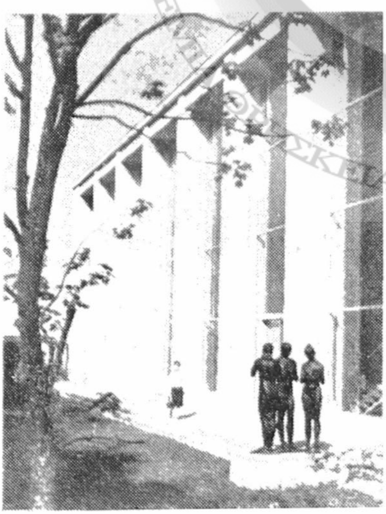
Τότε, ἄλλη μιὰ φορὰ θὰ γεννηθῆ ἡ εἰρήνη—ὄχι ἡ ἥσυχη πάλη τοῦ δάσους, ἀλλὰ μιὰ βαθύτερη εἰρήνη ποὺ ἔρχεται μὲ τὴν παράδοσι τῶν προσωπικῶν σκοπῶν καὶ φιλοδοξιῶν, μὲ τὴν ἀντίληψι ὅτι στὴν Ἕνωσι μὲ τὸ Ἕν, μόνον ἕνα πραγματικὸ ἔργο μπορεῖ νὰ ὑπάρχη—ἡ ὑπηρεσία τοῦ Ἑνὸς αὐτοῦ, διαμέσου τοῦ ἐκδηλωθέντος κόσμου.

(Μετάφρ. Γ. ΒΛΙΑΜΟΥ)

ΣΑΛΤΣΜΠΟΥΡΓΚ

Τὸ Παγκόσμιον συνέδριον ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΣΤΟ ΣΑΛΤΣΜΠΟΥΡΓΚ συνῆλθε ἀπὸ 14 - 22 Ἰουλίου τὸ 5ον παγκόσμιον συνέδριον τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας (ταυτόχρονα 25ον συνέδριον τῆς Ὁμοσπονδίας ἐθνικῶν τμημάτων τῆς Ἑταιρίας στὴν Εὐρώπη) ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ παγκοσμίου Προέδρου Ἰνδοῦ φιλοσόφου Νιλακάντα Σρὶ Ράμ.

Ἔλαβαν μέρος στὶς ἐργασίες του σχεδὸν 1.200 ἀντιπρόσωποι ἀπὸ ὅλην τὴν Γῆ. Ἰσάριθμοι ἦσαν οἱ ἄνδρες μὲ τὶς γυναῖκες, ἀρκετοὶ δὲ ἀντιπρόσωποι ἀνῆκαν στὴν νεότητα. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μετέσχε 20μελὴς ἀντιπροσωπεία ὑπὸ τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ ἐθνικοῦ τμήματος Κωστῆν Μελισσαρόπουλον. Οἱ κυριώτεροι παράγοντες τῆς διεθνοῦς θεοσοφικῆς κινήσεως ἦσαν παρόντες, ὅπως ὁ

παγκόσμιος ἀντιπρόεδρος Τζαίημς Πέρκινς, η Ρουκμινι Ντέβι - Ἀρανταίηλ, χήρα τοῦ ἄλλοτε παγκοσμίου προέδρου, ὁ πρόεδρος τῆς Εὐρωπαικῆς Ὁμοσπονδίας Τζων Κόατς, ὁ πρώην πρόεδρος Βαν Ντίσσελ, ἡ μὶς Ἕλεν Ζαχαρα, ὁ Ζωρζ Τριπέ, ὁ Τζόφρευ Χότσον κ.ἄ.

Ἡ ἔναρξις τοῦ συνεδρίου ἔγινε μὲ προσευχάς, τας ὁποίας ἀνέπεμψαν ἐκπρόσωποι διαφόρων θρησκειῶν: Βεδικῆς, Ζωροαστρικῆς, Βραχμανικῆς, Βουδδιστικῆς, Ἰσραηλιτικῆς, Χριστιανικῆς, Μουσουλμανικῆς και Ζενδικῆς.

Ἐπηκολούθησαν χαιρετισμοὶ τῶν ἀντιπροσωπειῶν, κατα τοὺς ὁποίους ἰδιαιτερα θερμη υποδοχη ἐπεφυλάχθη στοὺς ἐγχρώμους.

Στα πλαίσια τοῦ συνεδρίου ἔγινε δεξίωσις τῶν ἀντιπροσώπων ἀπο τον Δῆμο τοῦ Σαλτσμπουργ, ἐδόθη συναυλία ἔργων τοῦ Μοζαρτ (μέρος τοῦ ἐφετεινοῦ φεστιβαλ), ἐπίσης ἔγινε ἑορτη με λαικοὺς τυρολέζικους χορούς. Οἱ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ συνεδρίου ἐρασιτεχναι μουσικοὶ ἔδωσαν ρεσιταλ (πιάνο, βιολοντσέλο, φλάουτο).

Το συνέδριο γενικά ἦταν πολὺ ἐνδιαφερον. Οἱ σύνεδροι ἔφεραν κονκαρδες με το ονομα τῆς χωρας των καὶ το δικο τους, ὥστε ἡ ἐπικοινωνία ἦταν εὔκολη και εὐχαριστη. Εἶχε και χρωματικοτητα, λογω τῆς εὐρείας συμμετοχῆς ἀντιπροσώπων ἀπο τὴν Ἀσία, Νότιο Ἀμερικὴ καὶ ἄλλες ἐξωτικὲς χῶρες. Ἡ παρακολούθησις τῶν ἐργασιῶν ἦταν ὠργανωμενη, μὲ σύστημα αὐτομάτου μεταφράσεως τῶν ὁμιλιῶν. Ἐχρησιμοποιήθησαν κυρίως ἡ ἀγγλική, γαλλικη, γερμανικὴ καὶ ἱσπανική.

Πολλὲς εὐκολίες εἶχαν ἐπιφυλαχθῆ στοὺς συνεδρους. Ἐκτος τῶν ἄλλων, λειτουργοῦσε καὶ ἀκρεωφαγικὴ κουζίνα για τους ἐπιθυμοῦντας νὰ γευματίζουν ἀναιμακτως.

ΘΕΜΑ τοῦ συνεδρίου ἦταν: «Ἕνας κοσμος σὲ μεταβατικοτητα».

Σ' αὐτο τὸ θεμα περιεστράφησαν ὅλες οἱ ὁμιλιες. Ὁ «Ἰλισὸς» δημοσιεύει στο παρον τεῦχος μετάφρασι, μὲ μικροτερες η μεγαλύτερες συντμήσεις, ἀναλογως τοῦ εὐρυτέρου θέματος (μη ὀργανωτικοῦ), τῶν κυριωτερων και περισσοτερο ἐνδιαφερουσῶν ὁμιλιῶν.

Ἡ εναρκτηριος ὁμιλία τοῦ Προέδρου Ν. Σρὶ Ραμ: «Ἀνάγκη γιὰ μια νεα Κατανοησι», μετα τὴν ἐπιθεωρησι τῶν πρακτικῶν, θὰ δημοσιευθῆ σ' ἑπομενο τεῦχος. Ἐπίσης, ὅταν ἔλθουν τα πρακτικά, θα δημοσιευθοῦν ἀπαντησεις τοῦ Ν. Σρὶ Ραμ σ' ἐρωτησεις τῶν συνέδρων ἐπὶ διαφορων πνευματικῶν θεμάτων.

Το συνεδριο ἔκλεισε παλι μὲ συμπροσευχη ὅλων τῶν θρησκειῶν καὶ με συγκεντρωσι γύρω ἀπο π υ ρ ά, που ἐφροντισε ἡ θεοσοφικὴ νεολαία στο Καμπ Ἀιγκεν.

★

Ἀλήθεια στὴν καρδιά, Ὀμορφιὰ στὴν ἔκφρασι, Καλωσύνη στὴν ἐκδήλωσι — ἔτσι μοῦ φαίνεται πὼς ἀπαρτίζεται ἡ Ζωή.

Ν. ΣΡΙ ΡΑΜ

Ν. ΣΡΙ ΡΑΜ

ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ἐπειδὴ οἱ σύνεδροι ἔμεναν σὲ διάφορα ξενοδοχεῖα καὶ δὲν εἶχαν τὴν δυνατότητα κοινοῦ διαλογισμοῦ, ἐνῶ τὸ ἐπιθυμοῦσαν πολύ, ὁ παγκόσμιος πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρείας Ν. ΣΡΙ ΡΑΜ συνέταξε ἕνα κείμενον ἑνιαίου ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΠΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ, τὸ ὁποῖον οἱ σύνεδροι, ἐφόσον ἤθελαν, ἐδιάβαζαν καὶ μελετοῦσαν κατὰ μόνας, συντελοῦντες ἔτσι στὸν μέγιστο δυνατὸ βαθμὸ ἁρμονίας. Τὸ κείμενον αὐτοῦ τοῦ Διαλογισμοῦ ἀκολουθεῖ:

ΦΑΝΤΑΖΟΜΑΙ ὁλόκληρη τη Ζωὴ σὰν ἕναν ἀχανῆ ὠκεανό, ποὺ κάθε σταγόνα του εἶναι ἀτομικὴ ζωὴ —ἡ ζωὴ στὰ φυτά, στὰ ζῶα, στὰ πουλιά, στὰ ἀνθρώπινα ὄντα ὅλων τῶν φυλῶν, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ πάσης ἡλικίας.

ΔΙΑΛΟΓΙΖΟΜΑΙ τη Ζωὴ ἐνσυνείδητη καὶ δρῶσα, ἐξελισσομένη διὰ μέσου κάθε μορφῆς· τη Ζωὴ σὰν θεία ἐνέργεια ἐκδηλουμένη διὰ μέσου τῶν κάθε εἴδους μορφῶν, πανταχοῦ παροῦσα, κινου-

μένη· ὑπνώττουσα στὸ ὀρυκτό, ὀνειρευόμενη στὸ φυτό, μερικὰ ἀφυπνισμένη στὸ ζῶο, ἀφυπνισμένη καὶ σχεδὸν συνειδητὴ στὸν ἄνθρωπο.

ΣΚΕΠΤΟΜΑΙ τὴ συνείδησι σὰν διείσδυσι σὲ ὅσα ὑπάρχουν μπροστά μας καὶ γύρω μας, σαν αἴσθησι καὶ σκέψι.

ΣΚΕΠΤΟΜΑΙ τὴ συνείδησι στὰ φυτά, ποὺ αἰσθάνονται ἀκαθόριστα καὶ ἀρχίζουν νὰ κινοῦνται· ὕστερα τὴ συνείδησι στὰ ζῶα, ἱκανὰ γιὰ πιὸ ζωηρὲς καὶ ποικίλες αἰσθήσεις, ποὺ ἀντιλαμβάνονται τί τα περιβάλλει καὶ ἀρχίζουν νὰ σκέπτωνται· κατόπιν τὴ συνείδησι τῶν ἀνθρωπίνων ἀδελφῶν μας, ποὺ δοκιμάζουν συναισθήματα, δένονται μαζί τους, νιώθουν ἐλπίδες καὶ φόβους, συντηροῦν κάθε λογῆς ἐπιθυμίες καὶ πλάθουν φαντασίες.

ΣΚΕΠΤΟΜΑΙ τοὺς γνωστούς μου, ταυτίζομαι μ' αὐτοὺς ἐσωτερικά, προσπαθῶντας νὰ ἰδῶ καθὼς ἐκεῖνοι βλέπουν καὶ νὰ αἰσθανθῶ καθὼς ἐκεῖνοι αἰσθάνονται. Κατόπιν ἐπεκτείνω τὴ σκέψι μου σὲ ἄλλους, που δὲν τοὺς γνωρίζω προσωπικά, προσπαθῶντας νὰ νιώσω μιά οἰκουμενικη συμπαθεια, μια δίχως ὅρια καλὴ θέλησι, καὶ τὸν ἔντονο πόθο νὰ νιώση κάθε ζωὴ την εὐτυχία ποὺ γυρεύει, τὴν εὐτυχία που γυρεύω καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος.

ΣΚΕΠΤΟΜΑΙ ἐκείνους, ποὺ εἶναι τὰ ἄνθη τῆς ἀνθρωπότητος, τα τέλεια προϊόντα τῆς ἐξελίξεως — τοὺς Διδασκάλους, τὸν Χριστό, τον Βουδα. Σκέπτομαι την φυσι Τους, τὴν ἐξαιρετικὰ εὐαίσθητη, ἁγνὴ καὶ πλήρη συμπαθείας, καὶ προσπαθῶ νὰ νιώσω ἀγάπη καὶ σεβασμό, που φυσικα προκαλοῦνται καθὼς ὑψώνω τὰ βλέμματά μου καὶ την καρδιά μου πρὸς τὸ κάλλος, ποὺ Ἐκεῖνοι ἐνσαρκώνουν.

ΠΡΟΣΠΑΘΩ νὰ ἀτενίσω κάθε ζωη ὅπως Ἐκεῖνοι τὴν ἀτενίζουν, νιώθοντας την ἀγάπη Τους καὶ την στοργή Τους γιὰ ὅλους καὶ την αἴσθησί Τους γιὰ την ἑνότητα τῶν πάντων.

ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΝΩ σ' αὐτη την Ἑνότητα!

Ὁ μεταβατικὸς ΚΟΣΜΟΣ

GEORGES TRIPET
π. Γεν. Γραμματεὺς Ἑλβετίας

Ὅταν μιλοῦμε γιὰ ἕναν κόσμο μ ε τ α β α τ ι κ ό, ἔχουμε λιγάκι τὴν ἀφελῆ τάσι νὰ διαιροῦμε τὸν χρόνο σὲ τρεῖς διακρινόμενες φάσεις:

—ἕνα παρελθὸν ἥσυχο, εὐτυχισμένο, δίχως ἱστορία: τὸν καλὸ «παληὸ καιρό».

—ἕνα παρὸν ταραγμένο, θυελλῶδες, χαοτικό, ἕναν «τρελλὸ καιρό».

—ἕνα μέλλον φωτεινό, τὴν Παγκόσμια Ἀδελφότητα, τὸν παράδεισο: τὸν «καιρὸ τῆς μακαριότητος», ὅπου ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλήρης ἐλπίδων γιὰ ὅσα θὰ γίνουν.

Αὐτὸ τὸ τρίπτυχο εἶναι βολικὸ ἀπὸ τὴν ἄποψι τῆς χρηστομάθειας, ἀλλὰ μᾶς κάνει νὰ ξεχνοῦμε τὴν σχετικότητα τοῦ χρόνου, τοῦ ὁποίου ἡ πυκνότης, τὸ περιεχόμενο ἂς ποῦμε, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν συγκέντρωσι τῶν συμβάντων σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἔντασι ποὺ εἶχαν γιὰ μᾶς. Παραδείγματος χάριν, ἡ σοβαρὴ ἀσθένεια ἀγαπημένου μας προσώπου θὰ ἀποτρέψη τὴν προσοχή μας ἀπὸ ἕνα γεγονὸς διεθνοῦς σημασίας, ὁ θάνατος 10.000 Κινέζων, πνιγμένων στὸν Γιάγκ—Τσέ, θὰ ἐπηρεάση τὴν ζωή μας λιγώτερο ἀπὸ ἕναν κακὸ βαθμὸ τοῦ παιδιοῦ μας στὸ σχολεῖο. Ἐξ ἄλλου, τὸ αὐτὸ συμβάν, τὴν ἴδια στιγμή, στὸν αὐτὸ τόπο, μὲ τὴν ἴδια ἔντασι, θὰ τὸ νιώσουν διαφορετικὰ ἕνας συνηθισμένος ἄνθρωπος, ἕνας Ἅγιος, ἕνας Σοφὸς ἢ ἕνας Ἥρως.

Ἄνω : Τὸ Παγκόσμιον Προεδρεῖον τοῦ Συνεδρίου.
Κάτω : Μία ἄποψις τῆς αἰθούσης.

Ξεχνοῦμε, λοιπόν, τὴν ἀλληλουχία καὶ τὴν ἑνότητα τῆς ζωῆς.

Ἀλλά, δὲν ὑπάρχουν τρία διαφορετικὰ δράματα, οὔτε καὶ ἕνα δράμα σὲ τρεῖς παραδοσιακὲς φάσεις: πρόλογο, ἐξέλιξι, ἐπίλογο. Οὐσιαστικά, σχεδὸν ἀγνοοῦμε τὰ πάντα γιὰ τὴν ἀ ρ χ ή τοῦ ἔργου (Οἱ σοφοὶ ἰσχυρίζονται πὼς ἡ ζωὴ πρωτοφάνηκε στὴ Γῆ ἐδῶ καὶ ἕνα ἑκατομμύριο χρόνια καὶ πὼς ὁ Homo Sapiens εἶναι 30.000, ἴσως καὶ 50.000 ἐτῶν), καὶ ἀδυνατοῦμε νὰ προβλέψουμε τὴν ἐξέλιξί του, ἔστω καὶ τὴν πιὸ κοντινή. Ζοῦμε ἐντελῶς μέσα στὸ παθητικὸ μυστήριο τῆς αἰωνιότητος καὶ τοῦ ἀπείρου.

Ὁ ἄνθρωπος, ἔστω καὶ προικισμένος μὲ μέτριο νοῦ, γνωρίζει ἐκ πείρας — ἀσχέτως ἂν ἐξαγγέλλει τὸν νόμο τοῦ «ὃ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσῃ» — ὅτι κάθε δράσις φέρνει μιὰ ἀντίδρασι, ἑπομένως, ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου, ὁ τωρινὸς κόσμος δὲν εἶναι προϊὸν τύχης ἢ τῆς φαντασίας καὶ ἐκδικητικότητος ἑνὸς θεοῦ. Εἴμαστε συγκολλημένοι μὲ τὸ μακρινότερο παρελθόν, συνδεδεμένοι μὲ τὴν πρώτη αἰτία δι᾽ ἑνὸς μηχανισμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ ἐγκέφαλός μας, ἂν καὶ διαθέτῃ 15 δισεκατομμύρια κυττάρων, μόλις ἰχνογραφεῖ. Αὐτὴ ἡ ἰδέα τῆς συναφείας μὲ ὁλόκληρο τὴν ἱστορία καὶ ὅλα τὰ ὄντα, στοὺς Θεοσόφους φαίνεται λιγώτερο ἀσυνήθιστη ,παρὰ στοὺς ἄλλους, γιατὶ αὐτοὶ γνωρίζουν τὸ δόγμα τῆς μετενσαρκώσεως. Γι᾽ αὐτὸ καὶ δὲν δυσκολεύονται νὰ πεισθοῦν, ὅτι τὸ μέλλον τὸ ὑφαίνουμε , ἀτομικὰ καὶ ὁμαδικά. (Χρησιμοποιοῦμε τὴν λέξι «ὑφαίνουμε» σχηματικά, ἂν καὶ τὸ μέλλον γίνεται μὲ τὰ πιὸ διαφορετικὰ νήματα τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος: Ἐνέργειες, χειρονομίες, αἰσθήματα, συγκινήσεις, σκέψεις, ἀναζητήσεις, ἀκόμη καὶ ἀδιαφορία καὶ ἀδράνεια, διότι καὶ τὰ δύο τοῦτα στοιχεῖα παίζουν στὸ κάρμα πιὸ μεγάλο ρόλο ἀπὸ ὅσον φανταζόμαστε).

Ἔτσι, ἡ ἀποκαλουμένη «Μεταβατικότης» παίρνει νέα ὄψι καὶ θὰ μᾶς φανῇ σὰν ἕνα τεμάχιο ζωῆς ὅπως ὅλα τὰ ἄλλα καὶ ὄχι σὰν μιὰ ἔξοχη στιγμή, ἰδιαιτέρως ἐπίσημη ἢ παθητική, θερμὴ ἢ βάναυση, καὶ ἡ ὁποία, σὲ μιὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καθωρισμένη χρονολογία, θὰ πάρῃ τέλος, μὲ τὸ ἄνοιγμα τῶν πυλῶν τοῦ ἐπιγείου παραδείσου.

Βέβαια, θὰ ὑπάρχῃ πάντα — γιατὶ εἶναι συμφυὲς μὲ τὴ ζωὴ καὶ εἶναι αὐτὸ ποὺ δίνει τὴν αἴσθησι τῆς μεταβάσεως — παλίρροια καὶ ἄμπωτις, συστολὴ καὶ διαστολή· ὑπάρχει ἐπίσης τὸ φαινόμενον τῆς ἐπιταχύνσεως τῶν γεγονότων, τὸ ὁποῖον θίγει ὅλους τοὺς τομεῖς, ἀπὸ τὴν δημογραφία ,τὴν ἐπιστήμη, τὴν οἰκονομία, ἕως τὶς πληροφορίες, τὶς συγκοινωνίες, τὴν πολιτική, τὴν Τέχνη, τὸν Τρίτο Κόσμο κλπ. Εἶναι ἕνα φαινόμενο συγκλονιστικό. Ἂν ἐκόβαμε τὴν ἱστορία σὲ αἰῶνες, θὰ παρατηρούσαμε ὅτι κάθε κομμάτι εἶναι ἀπείρως πιὸ πυκνό, συμπαγές, δραστήριο ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Θὰ χρησιμοποιήσουμε μερικοὺς ἀριθμοὺς ἀπὸ τὸ βιβλίο «40 χιλιάδες ὧρες» τοῦ Jean Fourastie.

Ἐδῶ κ' ἕναν αἰῶνα, ὑπῆρχαν ἕνα δισεκατομμύριο ἄνθρωποι. Τώρα εἴμαστε τρία δισεκατομμύρια. Τὸ ἔτος 2.000 θὰ ἔχουμε ὑπερβῆ τὰ ἕξη δισεκατομμύρια καὶ τὸ 2.067, δηλαδὴ σὲ 70 χρόνια, θὰ εἴμαστε 12 δισεκατομμύρια. Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ εἶναι ὁπωσδήποτε νοητοί, καὶ ἴσως νὰ μὴν ἐπιτευχθοῦν, ἂν ἐφαρμοσθῆ ὁ ἔλεγχος τῶν γεννήσεων ἢ μεσολαβήσουν ἄλλα φαινόμενα. Ἀλλὰ οἱ θεωρητικοὶ προχωροῦν στὸν φανταστικὸ κόσμο τους καὶ μᾶς βεβαιώνουν, ἂν δὲν ἀνακοπῆ ὁ σημερινὸς ρυθμός, πῶς θὰ ὑπάρχουν, στὸ ἔτος 2.300, χίλια δισεκατομμύρια ἀνθρώπων, ὅσοι θὰ ἔφθαναν γιὰ νὰ ἐποικίσουν ὅλη τὴ Γῆ, τὴ Σελήνη, τὸν Ἄρη καὶ τὴν Ἀφροδίτη, μὲ τὴν πυκνότητα τῆς Νέας Ὑόρκης!

Ἡ ἀνύψωσις τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ μέσου ἀνθρώπου στὶς χῶρες μας ἐπενταπλασιάσθηκε μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1800—1950 καὶ θὰ δεκαπενταπλασιασθῆ μεταξὺ τοῦ 1950 καὶ τοῦ 2.010.

Ὅλη ἡ κοινωνικὴ δομὴ ἀλλάζει. Ἐλέγετο ἕως τώρα, ὅτι ἡ βιομηχανικὴ δραστηριότης βασίζεται σ' ἕνα τρίγωνο, τοῦ ὁποίου οἱ χειρώνακτες ἀποτελοῦσαν τὴν βάσι καὶ οἱ διευθυνταὶ ἐργαστηρίων, οἱ μηχανικοί, οἱ διευθυνταὶ καὶ οἱ ἐργοδόται, τὴν κορυφή. Τώρα, μὲ τὴν ἠλεκτρονική, τὴν κυβερνητική, τὸν αὐτοματισμό, τὶς διάτρητες καρτέλλες, ἡ σύνθεσις τοῦ τριγώνου ἀντιστρέφεται. Οἱ χειρώνακτες γίνονται ἡ μειοψηφία καὶ τὴν πλειοψηφία, σὲ μερικὲς δεκαετίες, θ' ἀποτελοῦν οἱ ἐξειδικευμένοι τεχνίτες, οἱ ἐπιστάται, οἱ μηχανικοί, οἱ σοφοί, ἐξ οὗ καὶ ἀνατροπὴ στὴν τεχνικὴ ἐκπαίδευσι καὶ τὴν κοινωνικὴ ζωή. Ἤδη βλέπουμε αἴθουσες ἐργοστασίων ἐκτάσεως ἑκατοντάδων τετραγωνικῶν μέτρων γεμᾶτες μηχανὲς ποὺ παράγουν μηχανές, μὲ ἕνα μόνον ἄνθρωπο ἐπιβλέποντα. Σὲ μία ἀσφαλιστικὴ ἑταιρία μία μηχανὴ ἑτοιμάζει μέσα σ' ἕνα πρωῒ καταστάσεις, γιὰ τὶς ὁποῖες ἐχρειάζοντο ἄλλοτε 200 ὑπάλληλοι ἐργαζόμενοι ἐπὶ ἕνα μῆνα — καὶ μάλιστα ἡ μηχανὴ δὲν κάνει λάθη, διότι αὐτοελέγχεται. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος τῆς δώση λανθασμένα στοιχεῖα (π.χ. νὰ προσθέση τρία μῆλα καὶ δύο γαϊδάρους) ἡ μηχανὴ θ' ἀρνηθῆ, ἐπὶ πλέον θὰ βρῆ τὸν τρόπο νὰ πῆ, ὅτι τὰ δεδομένα εἶναι ἀνόητα ἢ ἀπίθανα.

Ἡ ἐπιτάχυνσις εἶναι δυσκολονόητη στὶς ἐκπαιδευτικὲς μεθόδους, τὸ γεγονός, ὅμως, εἶναι ὅτι τὰ μαθήματα παίρνουν μιὰ νέα καὶ πιὸ ἑλκυστικὴ μορφή. Τροποποιεῖται καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀναγνώσεως καὶ ὑπάρχουν ἤδη ἐγκέφαλοι ποὺ δὲν διαβάζουν πλέον λέξι πρὸς λέξι, ἀλλὰ σειρὰ πρὸς σειρά, καὶ μερικοὶ 5—7 σειρὲς μονομιᾶς. Καὶ τοῦτο ἀποκτᾶ σημασία, ἂν σκεφθῆ κανεὶς ὅτι ἕνας ἄνθρωπος διαβάζοντας ὅλη τὴν ἡμέρα μὲ τὸν παλαιὸ ρυθμό, γιὰ νὰ διαβάση ὅσα γράφονται μέσα στὸ χρόνο μονάχα γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ ἀτόμου, θὰ ἤθελε 160 χρόνια! Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν, ὁ ἀνθρώπινος ἐγκέφαλος «ἐπεκτείνεται» μὲ ἐργαλεῖα, ὅπως ὁ ἠλεκτρονικὸς μνήμων, ποὺ ἔχει γιγαντιαῖες ἱκανότητες. Ἕνας τέτοιος ἠλεκτρικὸς μνήμων χρησιμοποιεῖται στὸ Χρηματιστήριο Νέας Ὑόρκης. Ἀποθηκεύει ἕνα

δισεκατομμύριο δεδομένων καὶ μεταδίδει αὐτοστιγμεί σὲ χιλιάδες προσώπων διασκορπισμένων σὲ μεγάλη ἔκτασι πληροφορίες γιὰ τὶς συναλλαγές. Οἱ μηχανὲς τηλεφωνοῦν, γράφουν, μιλοῦν, καὶ τελειώνουν τὴ δουλειά τους μέσα σὲ 30 δευτερόλεπτα. Ἔτσι, πᾶμε πρὸς τὴν τηλεδιαχείρισι.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐκπαίδευσις «προγραμματίζεται». Ἠλεκτρονικοὶ ρυθμισταὶ θέτουν στοὺς μαθητὰς καὶ τοὺς φοιτητὰς τὰ προβλήματα, ἐπαναλαμβάνουν τὴν ἐρώτησι, τὴν ἀποσυνθέτουν, ὀπισθοχωροῦν, δίνουν παραπομπές καὶ πληροφορίες, προσαρμόζονται στὴν ταχύτητα σκέψεως τοῦ παιδιοῦ, σημειώνουν τὰ λάθη, προσέχουν τὴν κόπωσι τοῦ μαθητοῦ, τὴν τάσι του, τὶς δυνατότητές του, τὰ χαρίσματά του, ἀκόμη καὶ τὴν ψυχολογία του. Τέτοια ἐκπαίδευσι, ποὺ θὰ τὴν ἔχη στὸ κοντινὸ μέλλον τὸ πρῶτο τυχὸν ἐγγόνι μας, κανένας προνομιοῦχος τοῦ κόσμου δὲν τὴν εἶχε, σὲ κανέναν αἰῶνα, ποτέ.

Ζοῦμε στὸν αἰῶνα τῶν ὑπερ—θαυμάτων:

Στὸν τομέα τῶν πληροφοριῶν καὶ ἐπικοινωνιῶν, τὰ πρακτορεῖα τύπου μεταδίδουν τώρα 25 φορὲς περισσότερες εἰδήσεις καὶ μὲ πιὸ πολλὲς λεπτομέρειες, παρὰ πρὸ 30 ἐτῶν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ζοῦμε, ὄχι στενὰ στὸν τόπο τῆς διαμονῆς μας, ἀλλὰ παντοῦ καὶ ταυτοχρόνως. Γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε ἕνα παράδειγμα, ἐὰν ὁ Πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἢ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως φταρνιστῆ, τὸ ξέρουμε αὐτοστιγμεί. Προσφάτως, εἴδαμε σὲ λειτουργία ἕνα κυλινδρικὸ πιεστήριο, τὸ μεγαλύτερο τοῦ κόσμου: Τυπώνει 80.000 φῦλλα ἐφημερίδος τῶν 32 σελίδων. Ἄλλο παράδειγμα: Γίνονται δοκιμὲς σὲ μιὰ μηχανὴ ταχυδρομείου, ἱκανὴ νὰ ξεχωρίζη 50.000 ἐπιστολὲς τὴν ὥρα καὶ νὰ τὶς στέλνη σὲ 50 διευθύνσεις.

Ὁ «γῦρος τοῦ κόσμου σὲ 80 ἡμέρες» τοῦ Ἰουλίου Βὲρν (1828—1905), ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια, χάρι στοὺς δορυφόρους, ἔγινε γῦρος τοῦ κόσμου σὲ 86 λεπτὰ τῆς ὥρας καὶ κάτι δευτερόλεπτα.

Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1953 — 1964 ἡ μεγίστη ταχύτης μηχανῶν ὁδηγουμένων ἀπὸ ἄνθρωπο αὐξήθηκε 40 φορές. Σήμερα ἔχει φθάσει τὰ 30.000 Ω.Χ.Μ. ἔναντι 30 Χ.Μ. πρὸ δύο αἰώνων. Ὅσο γιὰ τὴν δύναμι τῶν ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, αὐξήθηκε σχεδὸν 10 ἑκατομμύρια φορές. Ἡ πιὸ μεγάλη βόμβα ποὺ ἔπεσε στὴ Γερμανία τὸ 1945 ἦταν 10 τόννων τρινιτροτολουόλης, ἐνῶ ἡ μεγαλύτερη σημερινὴ βόμβα τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. ἔχει δύναμι 97 ἑκατομμυρίων τοῦ ἰδίου ὑλικοῦ.

Ἡ ἀστρονομία, ἀπὸ τὴν πλευρά της, ἀνεκάλυψε τοὺς «κβάζαρ». (Quasars = συντόμευσις τῶν Quasi - stellar - radio - sources ἤτοι «πιθανῶς ἀστρικαὶ ραδιοπηγαί»).

Ἀνεκαλύφθησαν πρὸ 3—4 ἐτῶν καὶ εἶναι αἰνιγματικὰ οὐράνια σώματα, εὑρισκόμενα σὲ ἀπόστασι 2—10 δισεκατομμυρίων ἐτῶν φωτός, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν περισσότερη ἐνέργεια κατὰ δευτερόλεπτο, παρὰ χίλια τρισεκατομμύρια τρισεκατομμυρίων βομβῶν ὑδρογόνου, ἤτοι ἕνας ἀριθμὸς μὲ 27 μηδενικά.

Γίνεται λόγος ὄχι μόνον περὶ ἀ ν τ ι-ύ λ η ς ,ἀλλὰ καὶ περὶ ἀ ρ ν η τ ι κ ῆ ς ὕλης. Κατὰ τὸν καθηγητὴ Νόφτμαν, ὑπάρχει ἀ ρ ν η τ ι κ ή ὕλη, δηλαδή ὄχι ὕλη φορτισμένη ἀντίθετα ἀπὸ τὴν συνήθη, ἀλλὰ ὕλη ἀρνητικῆς μάζας. Μόρια θετικά, ἀρνητικὰ ἢ οὐδέτερα, ὡς πρὸς τὸ ἠλεκτρικὸ φορτίο τους, ἀλλὰ μὲ μᾶζα μικρότερη τοῦ μηδενός. Ἡ τέτοια ὕλη θὰ ἀπωθεῖτο ἀπὸ τὴν κανονική. Θὰ ἦταν ἀντι-ελκτικὴ καὶ ἀρνητικῆς ἐνεργείας.

Συνεχῶς ἀνακαλύπτονται νέα σ τ ο ι χ ε ῖ α. Τὸ τελευταῖο, ἀνακαλυφθὲν ἀπὸ τοὺς Ρώσους, εἶναι τὸ 104ον.

Ὁ χρόνος μετρᾶται στὸ ἑκατομμυριοστὸν τοῦ δευτερολέπτου.

Οἱ χειρουργοὶ χρησιμοποιοῦν καρδιὲς μὲ ἠλεκτρικὴ στήλη καὶ ἀρχίζουν νὰ φτιάνουν πλαστικές.

Μὲ τὶς ἀκτίνες λ έ η ζ ε ρ (γεννήτριες ἐνεργοῦ φωτός) κόβεται τὸ μπετὸν καὶ κολλιέται πάλι ὁ ἀμφιβληστροειδὴς χιτὼν τοῦ ματιοῦ στὸ χιλιοστὸ τοῦ δευτερολέπτου. Ὑπάρχουν ἐλπίδες νὰ καταστρέφωνται τὰ ἄρρωστα κύτταρα, ἐνῶ θὰ προστατεύωνται τὰ γερά. Μὲ τὴν χημειοθεραπεία καὶ τὴν φαρμακοψυχολογία, μερικοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ μεταβληθῆ ὁ χαρακτήρας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἕνας κακοποιὸς νὰ γίνη τίμιος ἄνθρωπος!

Μὲ τὴν βοήθεια τῶν ἰσοτόπων, ἀνιχνεύεται ἡ ἡλικία τῶν στρωμάτων τῆς γῆς καὶ τῶν ὑπογείων θησαυρῶν τοῦ πλανήτου μας.

Μελετᾶται τὸ φράξιμο τῶν θαλασσῶν, μὲ ἐκρήξεις, γιὰ νὰ ἀρδευθοῦν ξηρὲς ἐκτάσεις καὶ ν᾽ ἀλλάξη τὸ κλῖμα.

Ὀργανώνονται συζητήσεις, σὲ κλειστὸ κύκλωμα, μεταξὺ δέκα ἢ εἴκοσι προσώπων, ποὺ μένουν στὶς τέσσαρες ἄκρες τῶν Η.Π.Α καὶ βλέπονται σὲ μιὰ ὀθόνη. Χρησιμοποιοῦν τὴν ἴδια μέθοδο στὰ νοσοκομεῖα καὶ 200 — 300 φοιτηταὶ μποροῦν νὰ παρακολουθοῦν μιὰ ἐγχείρησι, σχολιαζομένη ἀπὸ ἕναν εἰδικό, ἐνῶ ἕως τώρα μποροῦσαν μόνον 20—30 καὶ ὑπὸ κακὲς συνθῆκες, ἐγκατεστημένοι στὴν γαλαρία τοῦ χειρουργικοῦ θαλάμου.

Στὴν βιολογία, οἱ θεωρίες σχετικὰ μὲ τὰ γένη θέτουν προβλήματα στοὺς πνευματιστάς, γιὰ τὴν σχέσι τῶν λεπτῶν σωμάτων, τῶν διαρκῶν σωμάτων καὶ τοῦ κάρμα μὲ τὰ γένη. Ἀρκετοὶ σοφοὶ ἐλπίζουν ν᾽ ἀποδείξουν τὴν ἐξέλιξι.

Ὅλη αὐτὴ ἡ ἐπιτάχυνσις προόδου σημαίνει πὼς 84 χρόνια τῆς τωρινῆς ζωῆς μας ἀντιπροσωπεύουν 1.000 χρόνια τῶν προγόνων μας. Ἐὰν ὁ ρυθμὸς ἐπιταχύνσεως συνεχισθῆ, τότε μεταξὺ τῶν ἐτῶν 2.000 καὶ 2.014 θὰ ὑπάρξη στὸν κόσμο μεγαλύτερη μεταβολή, παρὰ στὴν τελευταία χιλιετία.

Σχεδὸν τὰ 82% τῶν ἐφευρετῶν ὅλων τῶν ἐποχῶν εἶναι ἀκόμη ζωντανοὶ καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς μᾶς δίδει τὸ μέτρον τῆς ἐποχῆς μας.

Συγχωρῆστε με γι᾽ αὐτοὺς τοὺς ἀριθμούς. Τοὺς ἀνέφερα, γιατὶ ἤθελα νὰ τεθοῦμε στὸ περιβάλλον τῆς φυσικῆς πραγματικότητος, ἐπίσης γιατὶ λογάριαζα ὅτι θὰ εἶναι ἀρκετὰ ἐντυπωσιακοὶ καὶ γιὰ τὴν

στάθμισι τοῦ καθήκοντός μας. Ὅταν λέμε ὅτι σήμερα ζοῦμε, ἀπὸ τὴν ἄποψι τοῦ βάρους, τῆς ἐντάσεως καὶ τῆς ποιότητος, καὶ ὄχι μόνον τῆς ποσότητος, περισσότερο ἀπὸ τοὺς προγόνους μας, αὐτὸ θὰ πῆ ὅτι ἔχουμε καὶ τὸ χρέος νὰ ἐνεργήσουμε πολλαπλασίως, στὸν «μεταβατικὸ» κόσμο μας.

Ὁ ὅρος «μεταβατικὸς» δὲν μοῦ ἀρέσει, διότι δὲν εἶναι δυναμικός. Δὲν ἐκδηλώνει τὴν ταχύτητα τῶν ὑπερηχητικῶν ἀντιδραστήρων, τὴν ὁρμὴ τῆς ἐπιστήμης, τὴν οἰκουμενικότητα τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς γνώσεως, οὔτε τὴν ἐπανάστασι τοῦ Τρίτου Κόσμου. Δὲν μοῦ ἀρέσει, διότι δὲν μᾶς παρακινεῖ, στὸν πνευματικὸ τομέα, νὰ ἀποβλέψουμε στὴν τρίτη χιλιετία.

Εἶναι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, γεγονὸς ὅτι αὐτὲς οἱ ἀνατροπὲς τῶν παλαιῶν συνθηκῶν ἐπιδροῦν ὅπως τὸ πυρακτωμένο σίδερο καὶ τὸ θειϊκὸν ὀξύ. Εἶναι ἐπίσης γεγονὸς ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς τεχνικῆς προόδου φωτίζει πολὺ χειρότερα τὶς μιζέριες, τὶς συγκρούσεις, τὶς ἀρρώστειες καὶ γενικὰ ἐκείνους τοὺς τομεῖς, ὅπου πολλὰ μένει νὰ γίνουν. Εἶναι, τέλος, γεγονὸς ὅτι ἡ νεολαία ἔχει ἀπότομα τεθῆ ὑπὸ πίεσιν καὶ τῆς χρειάζονται διέξοδοι ἀσφαλείας. Ἡ σχετικὴ εὐκολία τῆς ζωῆς, ἡ ταχύτης, ἡ ἐξέλιξις τοῦ καθεστῶτος τῶν γυναικῶν, ἡ ἕλξις τοῦ κόσμου τῶν περιπετειῶν, τὰ σπόρ, ὅλα αὐτὰ συχνὰ ἐκτροχιάζουν τὴν νεολαία, καὶ ἡ ἀνεξέλεκτη ἐκπαίδευσις μέσῳ τῆς τηλεοράσεως, τοῦ ραδιοφώνου καὶ τῶν ἐφημερίδων κλπ. δημιουργοῦν μερικὰ προβλήματα, μερικὲς ἀντιθέσεις, μερικὲς ἀνησυχίες, πλὴν τοῦ ὅτι ἀπομυθοποιοῦν πολλὰ πεδία.

Ἐδῶ χρειάζεται προσοχή. Μιλῶντας γιὰ «μεταβατικότητα», νὰ μὴν ἀγνοήσουμε πὼς ὑπάρχουν στὴ νεολαία μας πολλὰ ὑγιᾶ στοιχεῖα καὶ σημάδια θετικῆς ἐξελίξεως, νὰ μὴν ποῦμε: «Μπόρα εἶναι, θὰ περάση».

Πρὸ παντός, νὰ μὴν ἔχουμε τὴν τάσι νὰ καθησυχάζουμε ἀπὸ τὴν ὑπεροχὴ τοῦ Πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης, ἀπὸ τὴν ἀπροσμέτρητη δύναμι τῆς πνευματικότητος καὶ τὸ ἀδιατάρακτο τῶν νόμων τῆς φύσεως, ὥστε νὰ πέσουμε στὴν αὐταρκανοποίησι καὶ τὴ γλύκα τῆς ἀπραξίας. Γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουμε μιὰ εἰκόνα, δὲν πρέπει νὰ κυττάζουμε τὸ τραῖνο ποὺ περνάει, δίχως νὰ τὸ παίρνουμε.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ δραματοποιήσω τὴν κατάστασι, διότι πιστεύω πὼς ὑπάρχει ἕνα σχέδιο καὶ γιὰ τὸν πλανήτη μας καὶ γιὰ κάθε ἄτομον, ὡστόσο διερωτῶμαι ἂν αὐτὴ ἡ ἐπιτάχυνσις, ἡ ὁποία, κατὰ μέγα μέρος, εἶναι ὑλιστικὴ μὲ τὴν φυσιολογικὴ ἔννοια, φυσικὴ ἐν πάσῃ περιπτώσει, δὲν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ σὲ ταραχή, ἀφοῦ οἱ πνευματικὲς δυνάμεις δὲν ἐπεμβαίνουν ἐγκαίρως καὶ μὲ τὸν ἴδιο δυναμισμό.

Πιστεύω ὅτι μελετῶντας τὴν κάποτε τρομακτικὴ μηχανική μας συγκρότησι καὶ συγκρίνοντας, θὰ δοῦμε νὰ φωτίζωνται τὰ θαυμάσια τῆς δημιουργίας καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐάν, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, βρισκόμα-

στε μέσα σ' ένα εργοστάσιο, όπου οί μηχανές υφαίνουν, τυπώνουν ή χύνουν μέταλλο καί συνθέτουν αυτοκίνητα, κατά έναν αξιοθαύμαστο τρόπο, καί είχαμε τήν σοφία νά δοΰμε τό χέρι μας νά κινήται κατά χίλιους τρόπους, τότε θά είχαμε συνείδησι τής αδεξιότητος τής μηχανής, τοΰ στατικοΰ καί ομοιόμορφου, τοΰ απρόσωπου. Σκεπτόμενοι, θά δοΰμε πώς ή μηχανή είναι σχηματοποιημένη καί δέν θά μπορέση ποτέ νά έξισωθή μέ τόν άνθρωπο καί, παραδείγματος χάριν, δέν θά μπορέση ποτέ νά διαλέξη ένα μπουλόνι μέσ' από ένα κιβώτιο, αλλά θά χρειασθή νά τής παρουσιασθοΰν όλα τά μπουλόνια καί σέ μιά ώρισμένη θέσι γιά νά τά πιάση, μέ άλλα λόγια ενεργεί μέ τήν απλοποίησι καί τήν αποσύνθεσι τών ανθρωπίνων κινήσεων. Έπιβάλλεται ή μεγαλοπρέπεια τοΰ ανθρώπου, ή διανοητικότης του, ή πνευματικότης του επίσης.

Τό πρώτο ζήτημα, λοιπόν, πού τίθεται, είναι άν ό Θεόσοφος αντιμετωπίζη νέα καθήκοντα ενώπιον αυτών τών τεχνικών εξελίξεων καί μεταβολών.

Όσο παράδοξο καί νά φαίνεται, προσωπικά πιστεύω ότι τά καθήκοντά μας δέν έχουν τροποποιηθεί θ ε μ ε λ ι ω δ ώ ς. Άλλά, απαιτείται μεγαλύτερη έντασις, σέ χρόνο συντομευμένο, μέ ένθουσιασμό μεγαλύτερο, μέ μαθηματική ακρίβεια οξύτερη καί μέ τήν χρησιμοποίησι τών μοντέρνων οργανωτικών μεθόδων.

Κατ' αρχήν, καθορίζω ότι τό καθήκον τοΰ θεοσόφου δέν είναι ταυτόσημο γιά τόν καθένα μας από εξωτερικής απόψεως. Εξαρτάται από τό Κάρμα μας, τίς ικανότητές μας, τήν κοινωνική, οικονομική, επαγγελματική καί συχνά οικογενειακή κατάστασί μας, από τήν ηλικία καί τήν υγεία κάποτε, από τήν ακτίνα μας πάντοτε. Άλλά υπάρχουν μερικές αρχές, πού εφαρμόζονται σέ όλους καί σέ κάθε περίπτωσι.

Όπως οί προκάτοχοί μας, όπως οί Θεόσοφοι όλων τών εποχών, οφείλουμε νά υπηρετοΰμε τήν Αλήθεια, νά εργαζόμαστε γιά τήν κατανόησι καί τήν αδελφότητα, νά δίνουμε αποδείξεις γιά τήν αγάπη μας πρός όλα τά βασίλεια τής ζωής, καί, βεβαίως, νά εφαρμόζουμε στήν πράξι όλες τίς αρετές, πού απαριθμοΰνται στά ιερά βιβλία, καθώς καί τά βιβλία ηθικής, όπως «Στά πόδια τοΰ Διδασκάλου», τό «Φώς στήν Ατραπό», τή «Φωνή τής Σιγής» καί εννοείται στίς Χρυσές Βαθμίδες τής Έλενας Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ. «Ζωή άγνή, πνεΰμα αφυπνισμένο» κλπ.

Πρέπει νά είμαστε αυστηρότεροι, παρά έως τώρα, γιά τήν εφαρμογή αυτών τών αρετών. Πρέπει νά εμβαθύνουμε. Ένα καί μόνον παράδειγμα: Πρέπει νά μάθουμε ότι τό πνεΰμα τής αληθείας δέν έγκειται στήν διαπίστωσι τοΰ αληθινοΰ, αλλά στήν αληθοπρεπή ζωή. Οί χειρονομίες μας, τά βλέμματά μας, ακόμη καί οί σιωπές μας πρέπει νά είναι αληθινές. Γι' αυτό, πρέπει νά φτάσουμε σέ μιά αγνότητα καρδιάς πού είναι αδύνατον νά περιγραφή, πού αψηφάει όλες τίς προ-

λήψεις, στηρίζεται στὴν προσωπικὴ ἄμεση καὶ βαθειὰ γνῶσι, στὴν μεταρσιωτικὴ ἔμπνευσι καὶ οὐδέποτε σὲ μιὰ ὁποιαδήποτε αὐθεντία.

Καθὼς ἔγραψε ὁ Πρόεδρος Σρὶ Ράμ, σήμερα ἐκπαιδεύουμε τὰ παιδιά μας σὲ πνεῦμα προσαρμογῆς καὶ ὁμοιομορφίας, ἐνῶ τὸ οὐσιῶδες εἶναι ἡ ἐλευθερία. Ὄχι ἡ ἐλευθερία τῶν λεπτομερειῶν, ἀλλὰ ἡ ἐλευθερία τοῦ σκέπτεσθαι ἔξω ἀπὸ πίεσι καὶ ἐπιρροή, ἡ ἐλευθερία διαμορφώσεως γνώμης σὲ κάθε πεδίον, πολιτικό, οἰκονομικό, κοινωνικό, θρησκευτικό, καλλιτεχνικὸ καὶ κάθε ἄλλο, ἔξω ἀπὸ πίεσι καὶ ἐπιρροή.

Τέτοια ἐλευθερία χρειαζόμαστε ὅλοι. Λυτρωμένοι ἀπὸ κάθε ἐπιθετικότητα, ἀπὸ κάθε τάσι καταδίκης ἢ καὶ κριτικῆς ἀκόμη. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα, πρέπει νὰ μελετοῦμε τὰ ἔργα, ποὺ μᾶς παρουσίασαν οἱ ἀρχηγοί μας, ἡ Μπλαβάτσκυ καὶ ὅλοι οἱ μετέπειτα μέχρι σήμερα, καὶ νὰ δεχθοῦμε τὴν διδασκαλία τους μόνον γιὰ τὴν ἀξία της, ὄχι γιὰ τὸ κῦρος τῶν διδασκάλων αὐτῶν, ἀποφεύγοντας ἐπίσης νὰ ἐπιβάλλουμε τὶς δικές μας ἀπόψεις ἢ νὰ μειώσουμε ὁποιαδήποτε ἄλλη. Τὴν «Μυστικὴ Διδασκαλία» καὶ τὶς ἄλλες βασικὲς διδασκαλίες, νὰ τὶς παρουσιάζουμε, ὄχι σὰν δόγματα, μὰ σὰν ἁπλὲς ὑποθέσεις ἐργασίας, τροφὴ σκέψεως.

Ἐπίσης τίθεται ἕνα καθῆκον συμπεριφορᾶς. Εἴτε εἶναι σοφός, καλλιτέχνης, γραφειοκράτης, μηχανικός, ἐργάτης, καθηγητὴς ἢ διανοούμενος, ὁ θεόσοφος πρέπει νὰ διακρίνεται ἀπὸ τὴν ἀπόκριση στὰ γεγονότα καὶ ἐρωτήματα, ποὺ θέτει ἡ ζωὴ κάθε δευτερόλεπτο: Ἀπόκριση ἀδελφική, φιλοφρονητική, περιεκτική, ἀνεκτική, εἰλικρινή, βαθειά.

Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχη αὐτό, πρέπει νὰ γνωρίζη τὴν ζωὴ καὶ τὰ προβλήματα, νὰ υἱοθετῆ τὸ ἴδιο λεξιλόγιο τοῦ συνομιλητοῦ του, γενικὰ προσαρμοζόμενος στὸν ἐπιταχυνόμενο κόσμο.

Ἡ μὶς Τζόε Μίλλς, ἡ Πρόεδρος τῆς Θ. Ε. ἐν Ἀμερικῇ, ἐξέφρασε αὐτὴ τὴν ἰδέα, λέγοντας: «Ὁ Θεόσοφος δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὸ χρέος του στὸν κόσμο ὅπου βρίσκεται, οὔτε μπορεῖ νὰ δραπετεύση ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ χρέος πρὸς τὴν οἰκουμένη. Ὀφείλει (ζωηρά, διεγερτικὰ καὶ ἀγωνιστικὰ) νὰ φέρνη σὲ κάθε παγκόσμιο, ὅπως καὶ σὲ κάθε ἀτομικὸ πρόβλημα, τὸ θεσπέσιο φῶς τῆς ἀθάνατης σοφίας».

Πνευματικοποίησις
ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ

Βαρῶνος AXEL VON FIELITZ - CONIAR
π. Γεν. Γραμματεὺς Δ. Γερμανίας

Ἡ ζωὴ ὅλων τῶν ἡμερῶν παίζει σημαντικὸ ῥόλο γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὅταν πρόκειται περὶ μεγάλων γεγονότων καὶ ἐξαιρετικῶν ἀπαιτήσεων, εἶναι σχετικὰ εὔκολο ν' ἀντιμετωπίσῃ κανεὶς αὐτὲς τὶς ἰδιαίτερες καταστάσεις. Μὰ δεν ἀρκεῖ νὰ εἶναι κανεὶς μεγάλος στὶς μεγάλες περιστάσεις. Εἶναι ἐπίσης σημαντικὸ νὰ στέκεται στὸ ὕψος τῶν μικρῶν συμβάντων τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐστερημένα σημασίας, μὰ δὲν συμβαίνει αὐτό, γιατὶ πᾶν ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται, αἰσθάνεται καὶ πράττει, φέρνει τ' ἀποτελέσματά του. Καὶ συχνὰ εἶναι πολὺ πιὸ σημαντικὰ ἀπὸ ὅσο φαίνονται. Οὐδεμία ὁρατὴ ἢ ἀόρατη πρᾶξις τοῦ ἀνθρώπου μένει δίχως ἐπίδρασι στὸ περιβάλλον του. Καὶ σ' αὐτὸ ἔγκειται ὄχι μόνον ἡ εὐθύνη του, ἀλλὰ καὶ ἡ δημιουργική του ἐξουσία.

Ὅσο περισσότερο στρέφεται ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν πνευματικὴ πλευρὰ τῆς ζωῆς, τόσο περισσότερο ἐκπληρώνει μιὰ καθημερινὴ ζωὴ πνευματικῆς δυνάμεως. Ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ ἀσήμαντα καὶ τὰ λιγώτερο ἐνδιαφέροντα παίρνουν ἕνα νόημα, γιατὶ ἀναγνωρίζονται ὡς ἐξωτερικὴ μορφὴ ἑνὸς ἐνδεικτικοῦ περιεχομένου. Ὅπως γιὰ τὴν συμφωνία χρειάζεται κάθε ἦχος, ὥστε νὰ ἀντηχήσῃ τὸ ἔργον σ' ὅλη τὴν πληρότητα καὶ τὴν ὀμορφιά του, ἔτσι καὶ πᾶν ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος πράττει καὶ πειραματίζεται ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα εἶναι ἕνας ἦχος, ποὺ πρέπει ν' ἀκουσθῇ. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτόν, ἀπὸ τὴν στάσι του καὶ τὸν χαρακτῆρα του, ἂν ὁ ἦχος αὐτὸς θὰ εἶναι σωστὸς καὶ καθαρὸς ἢ ὄχι, ἐὰν ἡ ἁρμονία ἢ ἡ δυσαρμονία θὰ κυριαρχήσῃ στὴν συμφωνία τῆς ζωῆς.

Κάθε ἡμέρα φέρνει καινούργιες ἐμπειρίες, καινούργιες δυνατότητες δράσεως. Ἡ ἀνταλλαγὴ μεταξὺ τῆς ἐμπειρίας ποὺ ἔρχεται ἀπ' ἔξω καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀντιδράσεως σχηματίζει τὸν πλοῦτο τῆς ζωῆς. Στοὺς ἐπιπόλαιους ἀνθρώπους ἡ ζωὴ μοιάζει βάναυση, ἄδειανή, πληκτική. Ἀναζητοῦν διασκεδάσεις ἐξ αἰτίας τοῦ αἰσθήματος ἑνὸς ἐσωτερικοῦ κενοῦ. Ὅσο περισσότερο ἕνας ἄνθρωπος νιώθει τὴν πληρότητα τῆς ζωῆς, τόσο περισσότερο τοῦ φαίνεται ἡ ζωὴ πλούσια καὶ θαυμαστή. Ἡ φαινομενικὴ μονοτονία τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἑνὸς ἀνθρώπου μὲ ἐπίπονο ἐπάγγελμα μπορεῖ νὰ μετατραπῇ σὲ πλῆθος ἄλλων ἐντυπώσεων καὶ βιωμάτων, ἂν κατανοήσῃ τὴν οὐσία τῆς

ἀνταλλαγῆς. Τότε τὸ ἀσήμαντο γίνεται ἐνδιαφέρον, τὸ βάναυσο γίνεται ἐνδεικτικό, ἕνα μέσον γιὰ τὴν ἀνάδειξι τῆς προσωπικῆς ἀξίας στὴν πάλη τῆς ζωῆς. Ὁ Γκαῖτε λέγει: Ποιὸ εἶναι τὸ καθῆκον σου; —ἡ ἀπαίτησις τῆς ἡμέρας.

Αὐτὴ ἡ ἀπαίτησις τῆς ἡμέρας εἶναι ἡ πρόσκλησις τῆς ζωῆς στὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ σταθῇ στὸ ὕψος τοῦ χρέους του, δὲν πρέπει ποτὲ νὰ αἰσθανθῆ νικημένος, ἀλλὰ νὰ ἐξακολουθῆ νὰ παλεύῃ, σὲ πεῖσμα κάθε ἥττας του.

Ἡ σοφία τῆς ζωῆς εἶναι σύμμαχος τοῦ ἀνθρώπου. Τίποτε ἀπὸ ὅσα συμβαίνουν στὴν καθημερινὴ ζωὴ δὲν στερεῖται σημασίας. Ὅλα συντελοῦν στὴν ἐξέλιξι. Ἂν ὁ ἄνθρωπος κρατάῃ θετικὴ στάσι, ὅλα εἶναι γι' αὐτὸν κέρδος καὶ μέσον ἀνυψώσεως ἀπὸ βαθμίδα σὲ βαθμίδα ἕως ὅτου φθάσῃ τὸν σκοπὸ τῆς τελειοποιήσεως.

Μὲ τέτοια στάσι, ἡ καθημερινὴ ζωὴ γίνεται ὁλοένα πνευματικώτερη. Ὁ ἄνθρωπος χρησιμοποιεῖ κάθε εὐκαιρία γιὰ νὰ ἐνεργήσῃ ἁρμονικὰ στὸ περιβάλλον του, γιὰ νὰ σκορπίσῃ την χαρά, γιὰ νὰ βοηθήσῃ στὴν ἀνάγκη. Ὅσο εἶναι δυνατὸν θὰ περιβάλλεται ἀπὸ ὡραῖα ἀντικείμενα, γιατί ἡ ὀμορφιὰ εἶναι εὐεργετική, δυναμωτική, ἐλευθερωτική. Εἶναι μιὰ ἄποψις τῆς ἁρμονίας, ποὺ εἶναι ἡ βάσις τοῦ σύμπαντος.

Ὅποιος ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μ' ἕναν τέτοιον ἄνθρωπο καὶ τὸ περιβάλλον του θὰ πλουτίζῃ ἀπὸ την συνάντησι, ἔστω κι' ἂν δὲν τὸ συνειδητοποιῇ πλήρως. Ἡ αὔρα του θὰ γίνῃ διαυγέστερη. Ἡ καθημερινὴ ζωὴ προμηθεύει τὸ ὑλικό, ποὺ μπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ στὴν δημιουργία πραγμάτων πολυτίμων καὶ διαρκῶν. Δημιουργὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Πιὸ πολὺ εἶναι πνευματικός, πιὸ πολὺ πνευματικοποιεῖ, κάθε λεπτὸ τῆς ἡμέρας του εἶναι ἕνα στοιχεῖον βιωσίμου κατασκευῆς, γιὰ τὸ καλὸ τῶν ὁμοίων του.

Ἡ Ρουκμίνι Ντέβι ἔχει πῆ: «Ὀφείλουμε νὰ κατεβαίνουμε στὴν καθημερινὴ ζωὴ γιὰ νὰ ἑνωθοῦμε μὲ τὴν ζωή. Μόνον τότε θὰ μπορέσουμε νὰ δημιουργήσουμε τὴν Ἀδελφότητα, ποὺ ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία διακηρύσσε.».

Ἡ Θεοσοφία μᾶς ὁδηγεῖ στὰ πνευματικὰ ὑψίπεδα ὅπου ἀποκτοῦμε συνείδησι τῆς Ἑνότητος τῆς Ζωῆς. Ἐὰν ἐνεργοῦμε σύμφωνα μὲ τὴν συνείδησι αὐτή, ἡ καθημερινὴ ζωή μας θὰ ἔχῃ τὸ ἀποτύπωμα τῆς πνευματικότητος.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ - ΕΥΘΥΝΗ

WALLACE SLATER
π. Γεν. Γραμματεὺς Ἀγγλίας

Ἡ τεχνικὴ πρόοδος ηὔξησε τὶς ἀνέσεις τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἔδωσε καὶ ἐπαρκῆ συναίσθησι εὐθύνης. Ὑπάρχει φόβος, στὸ τέλος, ἡ ἐλευθεριότης νὰ ὁδηγήση σὲ ἀπώλεια τῆς πειθαρχίας καὶ τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν.

Ἂς ἴδοῦμε τὴν παροῦσα κατάστασι τοῦ κόσμου: Οἱ ἐπιστήμονες ἐπεκρίθησαν γιὰ τ' ἀποτελέσματα τῶν ἀνακαλύψεών τους. Ὁ Ράδερφορδ ἀνεκάλυψε τὴν διάσπασι τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ δὲν προέβλεψε καμμία πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς ἀνακαλύψεώς του. Κανεὶς ἐπιστήμων δὲν μπορεῖ νὰ προβλέψη πλήρως ὅλες τὶς συνέπειες τῆς ἐργασίας του. Ὁ Ἀινστάιν ἦταν ἐκεῖνος ποὺ ἔπεισε τὶς Η. Π. Α. νὰ ἐργασθοῦν πάνω στὴ διάσπασι τοῦ ἀτόμου γιὰ πολεμικοὺς σκοπούς, ἐπειδὴ φοβόταν ὅτι ὁ Χίτλερ μποροῦσε νὰ φτιάση πρῶτος τὴν ἀτομικὴ βόμβα.

Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια εἶναι ἕνα μεγάλο βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς στὴν ὁδὸ τῶν γνώσεων, ὅπου ἡ ἀνθρωπότης ἀντιμετωπίζει τὸ σταυροδρόμι πρὸς τὸ καλὸ ἢ τὸ κακό. Ἡ προώθησις τῶν πυραύλων κατέστησε τὸν ἄνθρωπο ἱκανὸ νὰ στείλη τεχνητοὺς δορυφόρους στὸ Διάστημα, ἀλλὰ οἱ δορυφόροι αὐτοὶ ἔχουν καὶ ἀξία στρατιωτική. Ἡ πρόοδος στὴ νευρολογία μᾶς διεφώτισε τὸν τρόπο ἐργασίας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ μᾶς βοηθεῖ στὴ θεραπεία τῶν διανοητικῶν νόσων, ἀλλά, ἐπίσης, μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῆ γιὰ τὴν «πλύσι ἐγκεφάλου».

Μεγάλη ὑπῆρξε καὶ ἡ πρόοδος τῶν τηλεπικοινωνιῶν, ἀλλὰ ποιὸς ἐλέγχει τί θὰ μεταδοθῆ; Ὁ κόσμος παρακολουθεῖ προσεκτικὰ τὶς συνομιλίες τῶν διαφορετικῶν ἰδεολογιῶν κρατῶν καὶ εἶναι δυνατὸν ἕνας ἐπιτήδειος πολιτικὸς νὰ δώση σὲ τέτοιες συνομιλίες μιὰ τροπὴ ἐξυπηρετικὴ τῶν φανατικῶν τρομοκρατῶν. Στὶς μεταφορές, τὸ αὐτοκίνητο ἔφερε ἐπανάστασι στοὺς τρόπους ζωῆς, ἀλλὰ στὸ τέλος ὁ ὑπηρέτης ἔγινε ἀφέντης μας. Τὸ ἁμάξι κηδεμονεύει τὸ περιβάλλον μας, οἱ αὐτοκινητόδρομοι καταστρέφουν τὰ τοπία μας. Ἐξ ἄλλου, μποροῦμε νὰ κάμουμε τὸ γῦρο τῆς γῆς μὲ δορυφόρο σὲ 90 λεπτά, μὰ δὲν μποροῦμε στὸ ἴδιο διάστημα νὰ διασχίσουμε μιὰ μεγάλη πόλι ἐξ αἰτίας τῆς συγκοινωνιακῆς συμφορήσεως.

Τὰ λίγα τοῦτα παραδείγματα δείχνουν ὅτι ἡ ἐπιστήμη μεταβάλλει τὴν ὄψι τῆς γῆς, τὸν τρόπο ζωῆς καὶ τὸν τρόπο σκέψεως ἀκόμη. Πῶς ἀντιδροῦν οἱ ἐπιστήμονες, αἱ κυβερνήσεις καὶ οἱ πολίτες γιὰ νὰ προσαρμοσθοῦν στὶς γρήγορες ἀλλαγὲς περιβάλλοντος; Ποιὸς ἀποφασίζει γιὰ τὴν χρῆσι μιᾶς ἐπιστημονικῆς ἀνακαλύψεως ἢ τεχνικῆς ἐξελίξεως;

Βασικά, τὸ ἐρώτημα εἶναι: Ποιὰ ἰδεώδη τίθενται σήμερα;

Στὸ παρελθόν, ἡ Πεῖνα, ἡ Ἀρρώστεια καὶ ὁ Πόλεμος εἶχαν χαρακτηρισθῆ ὡς κύριοι ἐχθροὶ τῆς ἀνθρωπότητος.

Σήμερα, ὅμως, ὑπάρχει ἀντίθετο πρόβλημα: Ἡ ἐκρηκτικὴ διόγκωσις τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ κόσμου. Κατὰ τὴν τελευταία στατιστική, κάθε δευτερόλεπτο γεννιοῦνται δύο παιδιὰ καὶ κατὰ τὸ ἔτος 2.000 ὁ πληθυσμὸς τοῦ κόσμου θὰ εἶναι διπλάσιος τοῦ τωρινοῦ. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ποσότης τροφίμων θὰ πρέπει ὄχι νὰ διπλασιασθῇ, ἀλλὰ νὰ τριπλασιασθῇ, γιατὶ ὑπάρχουν ἤδη ὑποσιτιζόμενοι πληθυσμοί.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπιλύσωμε τὸ πρόβλημα τῆς τροφῆς, κατακτήσωμε τὴν ἀσθένεια καὶ νικήσωμε τὸν πόλεμο, θὰ ἰδοῦμε ὅτι αὐτὰ τὰ σπουδαῖα ἐπιτεύγματά μας δὲν θὰ ἔχουν ἐπιλύσει τὰ αἰώνια προβλήματα τῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτὸ δὲν θὰ πῇ ὅτι τὰ ἰδεώδη τοῦ παρελθόντος ἦταν ψεύτικα,μᾶλλον ἦσαν τοποθετημένα σὲ βάσι ὄχι πολὺ στέρεη. Ἡ αὔξησις τῆς τροφῆς καὶ τῆς μακροβιότητος, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν κατάπαυσι τῶν πολέμων, θὰ ὁδηγήσουν σὲ πιὸ μεγάλη αὔξησι τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ὁποία ἀναπόφευκτα θὰ φέρῃ: Πεῖνα, Ἀρρώστια παὶ Πόλεμο (γιὰ τὴν ἐξασφάλισι ζωτικοῦ χώρου). Δηλαδή, φαῦλος κύκλος.

Χρειάζονται, λοιπόν, ἰδεώδη πνευματικώτερα. Ἤδη, ἡ ἐπὶ θρησκευτικῶν θεμάτων Ἀνεκτικότης σημειώνει πρόοδο. Ἡ ἐπὶ πολιτικῶν θεμάτων Ἀνεκτικότης (παράδειγμα ἡ «συνύπαρξις» Ἀμερικῆς καὶ Ρωσίας), ἂν καὶ δὲν τηρεῖται στὴν πρᾶξι πλήρως, ἀναγνωρίζεται ὡς σύγχρονο ἰδεῶδες. Ἕνα ἄλλο ἰδεῶδες εἶναι ἡ Ἰσότης μεταξὺ τῶν φυλῶν, ἡ ὁποία προχωρεῖ, ἂν καὶ ἀργά. Ὑπάρχει ἐπίσης ἡ Συνεργασία τῶν ἐπιστημόνων διαφόρων χωρῶν. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἰδεώδη θὰ μποροῦσε νὰ συνοψισθοῦν στὴν Διανοητικὴ Κατανόησι τῶν ἀνθρώπων.

Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀποκτήσουν ἀμοιβαία κατανόησι, θά γίνουν οἱ ρυθμισταὶ ἑνὸς καλυτέρου μέλλοντος. Γιὰ τὸ μέλλον αὐτό, οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὑπεύθυνοι.

Δὲν δεχόμεθα τὴν ἄποψι τοῦ πεπρωμένου, ποὺ ἀνέπτυξε ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος, ὁ ὁποῖος ἔφθασε στὸ σημεῖο νὰ πῇ ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει ἐκλέξει ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ σωθοῦν καὶ ἐκείνους, ποὺ δὲν θὰ σωθοῦν. Ἡ ἄποψίς μας εἶναι ὅτι τὸ μέλλον ἔγκειται στὰ χέρια τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὀφείλει ν' ἀναλάβῃ τὶς εὐθῦνες του.

Πόλεμος - Ἀμάθεια καὶ Εἰρήνη - Γνῶσις

GEOFFREY HODSON
διεθνὴς ὁμιλητὴς - Ν. Ζηλανδία

Πρὸ πέντε ἐτῶν, καθὼς ἔγραψαν οἱ «Τάιμς», ἕνας Νορβηγὸς στατιστικὸς ἀνέθεσε σ' ἕναν ἠλεκτρονικὸ ἐγκέφαλο νὰ ἀριθμήση τοὺς πολέμους τῆς ἱστορίας. Τὸ μηχάνημα ἀπήντησε, γρήγορα καὶ ὑπεύθυνα, ὅτι στὰ 5.560 ἔτη αὐθεντικῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας ἔγιναν 14.531 πόλεμοι, ἤτοι 2,6135 ἐτησίως. Στὶς 185 γενεὲς τῆς αὐθεντικῆς ἀνθρώπινης ἐμπειρίας, μόνον δέκα γενεὲς ἐγνώρισαν ἀκηλίδωτη ἀπὸ αἷμα εἰρήνη.

Καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος πάντοτε ἦταν μαχόμενος. Καὶ τοῦτο συνεχίζεται καὶ σήμερα. Μεγάλοι διεθνεῖς ὀργανισμοί, παρὰ τὸν εὐγενικὸ ἰδεαλισμό τους καὶ τὶς μεγάλες προσπάθειες γιὰ τὴν ὑπηρεσία τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν κατάφεραν νὰ παγιώσουν τὴν διεθνῆ συνεργασία καὶ τὴν παγκόσμια εἰρήνη. Σήμερα, ὁ κίνδυνος ἀτομικοῦ πολέμου κρέμεται σὰν σπάθη Δαμοκλέους πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς ἀνθρωπότητος.

«Ἡ τραγωδία τῆς ἐποχῆς μας, ἔλεγε ὁ Χένρυ Κάμποτ Λότζ, τὸν Μάρτιο 1965, σὲ μιὰ συνάθροισι ἀρχηγῶν τοῦ ΝΑΤΟ, εἶναι ἡ ἀνικανότης τριῶν ἀνθρώπων νὰ δημιουργήσουν ἕνα τρόπο ἰσορροπημένης καὶ πνευματικῆς ζωῆς συνεργαζόμενοι γιὰ κοινοὺς σκοπούς».

Οἱ λόγοι εἶναι πολλοί. Ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ὅτι ὁ πόλεμος ξεκινάει ἀπὸ τὸ νοητικὸ τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ εἶναι πολεμοχαρές, ἔτσι ἡ παροῦσα φάσις τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεως, νοητικὴ κατ' ἐξοχήν, τείνει νὰ προκαλεῖ πολέμους. Ἡ ὄξυνσις τῆς διανοήσεως παίρνει τὴν μορφὴ ἐξάρσεως τῆς ἀτομικότητος καὶ ἡ αἴσθησις τῆς χωριστῆς ταυτότητος στὸ πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων ἐμποδίζει τὴν κατάκτησι τῆς θεμελιώδους πνευματικῆς ἑνότητος. Οἱ διαφορὲς τῶν ἀνθρώπων εἶναι μᾶλλον ἐμφανεῖς ἀπὸ τὶς ἑνότητες. Ὁδηγούμεθα κατ' ἀνάγκην σ' ἕναν ὀξὺ καὶ ἀνταγωνιστικὸ ἐγωϊσμό, ὁ ὁποῖος ἐνισχύεται ἀπὸ τὰ δεδομένα τῆς περασμένης ἱστορίας. Οἱ πόλεμοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἔθεταν

«τέρμα στοὺς πολέμους», ἀπέτυχαν, γιατὶ ἦσαν παραδειγματικοὶ παράγοντες ἐγωϊσμοῦ.

«Ὅλα ὑπῆρξαν μάταια, εἶπε τελευταίως ὁ τέως Πρόεδρος Τρούμαν. Ἡ μνήμη βραχεῖα, καὶ ἡ δίψα δυνάμεως καὶ δόξας ἀκόρεστη». Πραγματικά, ζοῦν ἀνάμεσά μας οἱ ἀναμνήσεις τοῦ πολέμου καὶ τῶν ὠμοτήτων, ὡστόσο δὲν ἄλλαξαν τὴν νοοτροπία μας. Θὰ ἦταν δυνατόν; Καὶ πῶς;

Ὑπάρχει τὸ ἰδανικὸ τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος, ποὺ βασίζεται σὲ μιὰ πραγματικότητα ἐσωτερική, στὴν ἑνότητα ὅλης τῆς ἀνθρώπινης φυλῆς. Ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε αὐτὴ ἡ ἀλήθεια νὰ γίνη προσιτὴ στὸ σύνολον τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ πραγματοποιηθῆ μυστικά, γιὰ νὰ ἐφαρμοσθῆ ἔπειτα.

Ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία κηρύσσει αὐτὸ τὸ ἰδανικό, ἀλλὰ καθὼς εἶπε κάποιος, δὲν θυμοῦμαι ποιὸς ἦταν, δίνει τὴν ἐντύπωσι ἑνὸς κολοσσοῦ, ὁ ὁποῖος διασχίζει τὸν κόσμο ταλαντεύοντας ἕνα λιβανιστῆρι καὶ κραυγάζοντας: «Ἓν τὸ πᾶν». Χρειάζεται διαφορετικὴ καὶ πειστικὴ παρουσίασις τῆς Θεοσοφίας σ' ἐκείνους, ποὺ προορίζεται. Στὶς τέσσαρες κατηγορίες ἀνθρώπων, τοὐλάχιστον, θὰ ἔπρεπε νὰ παρουσιασθῆ μὲ τὴν ἐπιλογὴ τῶν καταλλήλων ἰδεῶν. Νὰ μιὰ πιθανὴ κατάταξις:

α) Πρόσωπα χωρὶς μεγάλη μόρφωσι, ἀλλὰ σκεπτόμενα. Μπορεῖ νὰ ἐνδιαφέρωνται γιὰ ἁπλῆ ἔκθεσι τῶν τρεχουσῶν διδασκαλιῶν ἀναφορικὰ πρὸς τὸν ἄνθρωπο (τὴν τριπλῆ φύσι του: πνεῦμα, νόησις, ὕλη), τὴν ἐξέλιξί του πρὸς μία τελεία ἀνθρωπότητα, τὴν μετενσάρκωσι, τὰ μέσα, τὸ Κάρμα, τὸν νόμο τῆς ἀνταποδόσεως, ὁ ὁποῖος ἀποδεικνύει ὅτι κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαπατήση τὴν Ζωή. Καθένας εἶν' ἐλεύθερος νὰ διαλέξη τὶς πράξεις, ἀλλὰ ὄχι καὶ τὶς συνέπειες. Καθένας μας ζῆ μέσα σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἑνωμένους σὲ μιὰ μονάχα οἰκογένεια. Ἡ παραδοχὴ τῆς ΑΧΙΜΑ (τῆς μὴ βίας) εἶναι οὐσιώδης γιὰ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου, ὅσο καὶ τοῦ ἀτόμου.

β) Πρόσωπα καλλιεργημένα, ἀλλὰ ὄχι ἐνήμερα φιλοσοφικά. Τὰ ἀνωτέρω, καὶ ἐπὶ πλέον λεπτομέρειες ποὺ ἐμφανίζουν τὸ Κάρμα ὡς διεργετικὸ γιὰ τὴν αὐτοπειθαρχία καὶ τὴν ἑνότητα.

γ) Σπουδασταὶ συγκριτικῆς θρησκειολογίας καὶ φιλοσοφίας. Τὰ ἀνωτέρω, μὲ ἐπέκτασι περὶ τῆς Ἑνότητος τοῦ Κόσμου. Ὁ Νόμος τῆς Ἀνταποκρίσεως. Ἡ Καββαλιστικὴ ἔκθεσις: «Κάθε πρᾶγμα περιέχεται μαγικὰ σὲ κάποιο ἄλλο. Ἐκεῖ ὅπου βρισκόμαστε, βρίσκεται καὶ ὁ κόσμος. Τὰ ἄνω ὡς καὶ τὰ κάτω, τὰ ἔξω ὡς καὶ τὰ ἐντός. Κάθε πρᾶγμα περιέχει ἄπειρες βαθύτητες. Τὸ μάτι δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἰδῆ τὸν ἥλιο, ἂν δὲν περιεῖχε τὸν ἥλιο. Πῶς θὰ μποροῦσε νὰ μᾶς γοητεύουν τὰ θεῖα πράγματα, ἂν δὲν εἴχαμε τὴν Ἐξουσία τοῦ Θεοῦ ἐντός μας;».

δ) Ἕνας σύγχρονος μεγάλος σοφός, ὁ Σὲρ Τζαίημς Τζήν, εἶπε:

«Θεωρούμενοι ἐντὸς τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου, εἴμαστε ἐκδήλως ξεχωριστὲς ἀτομικότητες. Ὅταν ξεπερνοῦμε τὸν χῶρο καὶ τὸν χρόνο, μποροῦμε ἴσως νὰ ἀποτελέσωμε τὰ στοιχεῖα ἑνὸς μοναδικοῦ ρεύματος ζωῆς».

Στὶς Οὐπανισὰντ γράφεται: «Εἶναι Μεγάλος, θεῖος, φύσεως ἀσυλλήπτου στὴν σκέψι, λεπτότερος ἀπὸ τὸ πιὸ λεπτό, λάμπει μὲ χίλιους τρόπους, μακρινότερος ἀπὸ τὸ πιὸ μακρινὸ καὶ ἐγγύτερος ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα σου, γιατὶ μένει ἐντός, στὴν καρδιὰ μέσα. Τὸ μάτι δὲν τὸν πιάνει, οὔτε τὸ λεξιλόγιο, οὔτε οἱ ἄλλες αἰσθήσεις, οὔτε ἡ ἀφοσίωσις, οὔτε ἡ τελετουργία, ἀλλὰ μόνον ὅποιος ἔχει νοῦ ἐξαγνισμένον ἀπὸ τὸ Φῶς τῆς Σοφίας, μὲ τὸν διαλογισμό, Τὸν διακρίνει, Αὐτὸν ποὺ εἶναι ἄπειρος».

Αὐτὲς οἱ ἰδέες καὶ ἄλλες, ποὺ ἀποτελοῦν τμῆμα τῆς γνώσεως, φρονῶ ὅτι θὰ μποροῦσαν νὰ ὁδηγήσουν τὴν ἀνθρωπότητα τῶν διαρκῶς ἐπαναλαμβανομένων πολέμων σὲ μιὰ Ἐποχὴ διαρκοῦς εἰρήνης.

Μία ἡμιτελὴς ΣΥΜΦΩΝΙΑ

HÉLÈNE ZAHARA
π. Γεν. Γραμματεύς Αὐστραλίας

Ὠνόμασα την παροῦσα ὁμιλία «Ἡμιτελῆ Συμφωνία», ἐπειδή, καθὼς εὑρισκομεθα στο περιβαλλον μιᾶς μουσικῆς πολεως, μᾶς εἶναι δυνατον να βροῦμε στη μουσικὴ μια χρήσιμη ἀναλογία για τὴν περιγραφη τῆς ἀνθρωπίνης καταστασεως. Ἡ Φύσις παίζει μιὰ συμφωνια πλούσια σε ἤχους, χρώματα καὶ μορφες, πάνω στο κύριο θέμα τῆς ἐξελίξεως, με ἐλάσσονα θέματα και παραλλαγες ἐκφρασεων, που ἀφοροῦν τὶς φυλες και τοὺς πολιτισμοὺς τῆς ἀνθρωποτητος. Ἡ συμφωνία πολὺ ἀπέχει ἀπὸ το τέλος καὶ ἐπι πλέον ὑπάρχουν πολλα στοιχεῖα κακοφωνίας, που τα συναντοῦμε με λύπη μας, ἀλλα συντελοῦμε ὁλοι στην δημιουργία τους. Ὅλοι μας, εἴμαστε νοτες ἀτομικές, ἀλλα δεν ειμαστε ἀκομη εὐαίσθητοι στὶς σχέσεις μας με τοὺς ἄλλους, ἔτσι προσπαθοῦμε να ἠχοῦμε δυνατωτερα ἢ ἄσχημα ἢ ἀνεπαρκῶς. Ὅπως ὑπάρχουν ἑπτα νοτες στη κλιμα, ἡ φύσις ἐκφράζεται ἐπίσης σὲ ἑπτα καταστασεις, σφαιρες συνειδησεως, ἀκτινες, χρωματα, ρίζες - φυλες καὶ ὑπο - φυλές, ολα σε ἑπτα ὑποδιαιρεσεις. Καθενας μπορεῖ να φαίνεται ξεχωρισμένος μεσα στην ἔκφρασί του, μα ολοι εἶναι μέρη τοῦ συνολου καὶ καθένας βοηθαει στη μελωδία, με ἄπειρες παραλλαγές, ἀποχρώσεις, τονους.

Πολλες ἀπο τὶς μοντερνες συνθεσεις εἶναι δυσκολονοητες καὶ μᾶς φαίνονται γεμᾶτες ἀντιθέσεις· ἀλλα μηπως καὶ οἱ ὑποθέσεις τοῦ μοντέρνου κοσμου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μας δεν εἶναι το ἴδιο δύσκολες καὶ ἀνώμαλες; Μερικοὶ τομεις τῆς ἀνθρωπίνης προσπαθείας μᾶς παρουσιαζουν μεγάλες ἐκρήξεις γνώσεως: ἡ βιολογία, ἡ κυβερνητική, ἡ διαστημικη ἔρευνα. Ἡ πρόο-

δος εἶναι τόσο γρήγορη, ποὺ τὸ πλεῖστον τῶν βεβήλων ἀδυνατοῦν νὰ τὴν παρακολουθήσουν. Οἱ ἀλλαγὲς εἶναι τόσο βαθειές, ποὺ ἐπηρεάζουν τὸν καθένα μας, καθὼς καὶ τὴν συγκρότησι τῆς κοινωνίας. Στὸν θρησκευτικὸ τομέα ἐπίσης βλέπουμε ἀρκετὲς παλαιὲς ὀρθόδοξες πίστεις νὰ ἐξετάζωνται ὑπὸ νέον φῶς καὶ τὸ οἰκουμενικὸν πνεῦμα ν' ἀφυπνίζεται, εἰδικὰ στὸν χριστιανικὸ κόσμο. Ἀπὸ τὴν ἄποψι τῆς διεθνοῦς συνεργασίας, στὰ Ἡνωμένα Ἔθνη ἐξακολουθοῦν ν' ἀγωνίζωνται, ν' ἀντιμετωπίζουν δυσκολίες καὶ πολιτικὲς κρίσεις, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιτυγχάνουν ἀποτελέσματα, ἀνεβάζοντας καὶ τὸ βιοτικὸν καὶ τὸ μορφωτικὸν ἐπίπεδον χιλιάδων ἀνθρώπων.

Εἰς πεῖσμα, ὅμως, τῶν προόδων καὶ τῶν ἀναπτύξεων αὐτῶν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντοτε ἀνίσχυρος νὰ γνωρίσῃ τὸν ἑαυτό του. Χαμένος, φοβισμένος, περιπλανᾶται. Ὁ κόσμος ξεσχίζεται ἀπὸ τὴν βιοπάλη, τοὺς πολέμους, τοὺς θρησκευτικοὺς ἀνταγωνισμούς, τὶς ἐπαναστάσεις καὶ τὰ φυλετικὰ μίση. Δὲν εἶναι παράξενο πῶς οἱ φοιτηταὶ ὑψώνουν διαμαρτυρίες καὶ παίρνουν ναρκωτικά, διότι οἱ περισσότεροι δὲν νιώθουν τὴν σημασία τῆς ζωῆς καὶ δὲν ξέρουν γιὰ ποιὰ ἰδέα θ' ἄξιζε νὰ πολεμήσουν. Παρ' ὅλες τὶς τεχνικὲς προόδους καὶ παρ' ὅλες τὶς θρησκευτικὲς ἐξελίξεις —ὅσο καὶ νὰ εἶναι, πράγματι, ἐντυπωσιακὲς— δὲν θίγεται διόλου τὸ θεμελιῶδες πρόβλημα τοῦ ἀνθρώπου: Ποιός εἶναι καὶ ποῦ βαδίζει; Τὸ ἐρώτημα μένει ἀναπάντητο.

Στὶς κοινωνικὲς σχέσεις μας δὲν εἶναι καλύτερη ἡ κατάστασις. Καθένας φοράει μιὰ ἐτικέττα καὶ ταυτίζεται μ' αὐτήν: Εἶμαι γιατρός, καθηγητής, χασάπης, φούρναρης, κηροπλάστης. Εἶμαι Ἄγγλος, Ἀμερικανός, Ρῶσος, Ἰνδός, Ἑβραῖος, Νέγρος. Εἶμαι πλούσιος, φτωχός, μορφωμένος, ἀπαίδευτος. Οἱ ἐτικέττες κατατάσσουν τὸν ἄνθρωπο σὲ κατηγορίες, ὅπου ἀπολαμβάνει ἀνάλογη προσοχὴ ἢ περιφρόνησι, κατὰ τὴν ἄποψι τοῦ ἄλλου. Ὁ ψυχολόγος Erich Fromm χαρακτηρίζει αὐτὴν τὴν κατάστασι «αἴσθησι τοῦ πράγματος». Βλέπουμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον σὰν πρᾶγμα καὶ δὲν ξέρουμε τί καὶ ποιός εἶναι πραγματικά. Ὁ Martin Ruber τὸ ἀποκαλεῖ σχέσιν τοῦ «Ἐγὼ - τοῦτο». Ἐὰν κάποιος εἶναι Νέγρος καὶ κολυμβητής, αὐτὸ μόνον ξέρουμε γι' αὐτόν. Ἀγνοοῦμε τὰ πάντα γιὰ τὰ αἰσθήματά του, τὶς σκέψεις του, τὸ πνεῦμα του. Οἱ ἐτικέττες αὐτὲς μᾶς μεταβάλλουν σὲ πράγματα ἀνώνυμα.

Ὅταν ἕνας ἄνθρωπος δὲν αἰσθάνεται πιὰ ἱκανὸς νὰ προσαρμοσθῇ στὸ παραδεδεγμένο κοινωνικὸ σχῆμα, τὰ σπάει ὅλα, ἐπαναστατεῖ, γίνεται ξένος πρὸς τὸ περιβάλλον του καὶ πιὸ ξένος στὸν ἑαυτό του. Δὲν βλέπει τὸν λόγο ζωῆς σύμφωνα μὲ τὴν συνήθη κοινωνικὴ τάξι, μπορεῖ νὰ γίνῃ βίαιος καὶ νὰ κατανικηθῇ, ἢ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὶς εὐθῦνες του καὶ πάλι νὰ χαθῇ μέσα στὸ χάος. Ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται ἐπιτακτικὰ σχέσεις δημιουργικές, χρειάζεται ἀναγνώρισι τῆς εἰδικῆς ἀξίας του, χωρὶς ὑποχρέωσι προσαρμογῆς στὴν ἴδια ὀκτάβα ἢ τὸν ἴδιο τόνο, πρὸ παντὸς χρειάζεται ἀναγνώρισι τῆς πραγματικότητος ὅτι ὅλοι ἐξαρτώμεθα ἀμοιβαίως καὶ πρέπει νὰ βροῦμε τρόπο ἁρμονικῆς συνεργασίας καὶ συμβιώσεως, ὥστε ὁ καθένας νὰ δίνῃ τὴν προσωπική του νότα χωρὶς νὰ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸν τόνο. Εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ μεταβληθοῦν οἱ φυλετικὲς προλήψεις τῆς ἐποχῆς μας: ἀντισημιτισμός, πρόβλημα ἄσπρων - μαύρων, ἐπίσης νὰ πάψουν οἱ θρησκευτικοὶ ἀνταγωνισμοί, ὅπως π.χ. μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ Μουσουλμάνων.

Ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ ξεκινήσουμε, ἐμεῖς, γιὰ μιὰ παγκόσμια ἐκστρατεία μὲ θέμα τὴν ἀδελφοσύνη τῶν ἀνθρώπων, χωρὶς διάκρισι φυλῶν, δοξασιῶν, τάξεων ἢ χρωμάτων. Καθὼς εἶπε ὁ Albert Camus : «Εἴμαστε ὅλοι καταδικασμένοι νὰ συμβιώσουμε!», πρέπει λοιπὸν νὰ ἐργασθοῦμε μὲ συνείδησι τῆς μεγάλης ἑνότητος τῆς ἀνθρωπότητος. Δὲν πρόκειται νὰ ὑποχρεώσουμε τὸν ἕνα νὰ σκέπτεται ὅπως ὁ ἄλλος, οὔτε νὰ παραιτηθῇ τῆς ὑπεροχῆς, ποὺ νιώθει γιὰ τὴν ἰδιαίτερη κατάστασί του, οἰκονομικὴ ἢ διανοητική, ἀλλὰ νὰ συμβάλλουμε στὴν καλλιέργεια κατανοήσεως ἀνάμεσα στοὺς τόσο πολὺ χωρισμένους ἀνθρώπους, νὰ τονίσουμε τὴν ἀλληλεξάρτητι πάντων, καὶ

τὴν ἀνάγκη συνεργασίας γιὰ τὴν ἔνταξι τῶν ἰδιαιτέρων ἱκανοτήτων σ' ἕνα πνεῦμα ὑπερτέρας ἑνότητος.

Κάνουμε τίποτε, στὴν οὐσία γιὰ τὸ σπάσιμο τῶν ἁλυσίδων τῶν «πιστεύω» καὶ τῶν δογμάτων, τῶν φυλετικῶν καὶ κοινωνικῶν διαχωρισμῶν, τῶν ἐθνικῶν φραγμάτων — ὥστε ν' ἀνοίξουμε τὸν δρόμο γιὰ τὴν παγκόσμια ἀδελφοτητα; Τὰ γεγονοτα τρέχουν, ἡ ἀνθρώπινη κρίσις γίνεται πιεστικὴ — τί περιμένουμε;

Θα μποροῦσε νὰ τεθῆ τὸ ἐρώτημα: Καὶ τί νὰ κάμουμε;

Ἐὰν ζητήσουμε τὴν ἀπάντησι σὲ ἀπ' εὐθείας σύνδεσι μὲ τὸν μεγάλο σκοπο, θὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὴν βροῦμε. Τόσο τρομακτικὸ τὸ βάρος καὶ τοσο ἀδύναμοι ἐμεῖς.... Ἀλλά, ἂς καταφύγουμε στὴν ἀλληγορία τῆς μουσικῆς: Ὑπάρχει τὸ ἔ ρ γ ο ν στὴν ὁλότητά του, ἀλλὰ ὑπάρχουν οἱ παραλλαγες ἐπίσης καὶ οἱ μεμονωμένες νότες, ὅπως καὶ ἡ συμβολὴ καθενὸς ξεχωριστοῦ ὀργάνου. Ἐὰν ζητήσουμε νὰ γνώσουμε τὴν μουσικὴ μόνον ἀπὸ τὴν ἄποψι μιᾶς νοτας τῆς παρτιτούρας ἢ ἑνὸς ὀργάνου τῆς ὀρχήστρας, δὲν θὰ τὸ ἐπιτύχουμε ποτέ, ἂν καὶ εἶναι σημαντικὴ ἡ γνῶσις κάθε νότας καὶ κάθε ὀργάνου. Χρειάζεται γιὰ τὴν γνῶσι τῆς μουσικῆς ἡ ἑνοτης τοῦ ἔργου. Ἐξ ἄλλου, ὅμως, γιὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ἑνοτης αὐτή, ἀπαιτεῖται ἡ συμβολὴ τοῦ κάθε ὀργάνου καὶ τῆς κάθε νότας. Καὶ ἐδῶ ἔρχεται ὁ ρολος τοῦ ἀτόμου, ποὺ ἔχει συνείδησι καὶ κατανόησι τοῦ ὅλου ἔργου καὶ προσφέρει τὴν δική του συμβολή.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι μέλος μιᾶς τεράστιας ὀρχήστρας. Θέμα ἡ ἁρμονία. Δὲν θὰ τὴν πραγματοποιήση ὁλόκληρη ὁ ἴδιος. Ἀλλὰ τὴν δική του ξεχωριστὴ συμβολὴ θὰ τὴν δώση. Ὁ διευθυντὴς τῆς ὀρχήστρας εἶναι ἀόρατος καὶ μονον ἐκεῖνος ἔχει τὸ ἀρχέτυπον τῆς μελῳδίας, στὴν ὁποίαν καλούμεθα νὰ συνεργασθοῦμε. Τὸν διευθυντὴ τῆς ὀρχήστρας μποροῦμε νὰ τὸν μορφοποιήσουμε μὲ τὴν ζωὴ τὴν ἴδια, μὲ τὴν Συνείδησι, μὲ τὸ Πνεῦμα, στο τέλος μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας, ἀφοῦ στο νοῦ καὶ τὴν καρδιά μας μερίζεται τὸ πραγματικὸ Ἐγώ. Ἐπειδὴ δὲν ἔχουμε συνείδησι τῆς πραγματικότητος αὐτῆς, δίνουμε τὶς νότες μας μὲ πολὺν ἐγωισμό, χωρὶς προσοχὴ στοὺς ἄλλους. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ θέμα, καθὼς ἀποδίδεται ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι δυσαρμονικὸ καὶ ἄσχημο, σχεδὸν ἀκατανόητο. Ἐὰν συντελούσαμε στὴν ἐξάλειψι τῆς κακοφωνίας καὶ στὴν ἀνακάλυψι τῶν δυνατοτήτων ἁρμονίας, τοτε ἡ κάθε νότα μας θα πήγαινε νὰ πάρη τὴν θέσι της στὴν παγκόσμια μελῳδία.

Ποτε θα γίνη αὐτο; **Μά, ΤΩΡΑ!**

★

Εἴμαστε ὑπεύθυνοι ὅλοι πρὸς ὅλους γιὰ ὅλα. Ὅταν αὐτὸ τὸ ἀντιληφθοῦν οἱ ἄνθρωποι, τὸ Βασίλειο τῶν Οὐρανῶν δὲν θὰ εἶναι πιὰ ἕνα ὄνειρο, ἀλλὰ μια ζῶσα πραγματικότης. Αὐτὸ τὸ ὄνειρο ἀσφαλῶς θὰ πραγματοποιηθῆ, μὰ ὄχι τώρα, γιατὶ κάθε διαδικασία ὑπακούει σὲ νόμους. Εἶναι μιὰ διαδικασία πνευματική, ψυχολογική. Γιὰ τὴν μεταμόρφωσι τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἀνανέωσί του, θὰ χρειασθοῦν ἄνθρωποι ἱκανοὶ νὰ ἀκολουθήσουν ἕνα ἄλλο ψυχολογικὸ μονοπάτι. Ἡ ἀδελφότης δὲν θὰ ἔλθη, παρὰ ὅταν θὰ γίνετε, πραγματικά, ἀδελφὸς πρὸς τὸν καθέναν.

Φιοντὸρ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ

ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ
γιὰ μιὰ παντοτεινὴ Σοφία

MISS JOY MILLS
Ἐθνικὴ Πρόεδρος εἰς ΗΠΑ

Ἡ ἀντίληψις τῶν «νέων συνόρων» εἶναι ριζωμένη ἀπὸ χρόνια στὸν ἀμερικανικὸ λαό, ἀποτελεῖ μιὰ καρμικὴ κληρονομία, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ προπάτορές μας ἐξερευνοῦσαν τὴν ἤπειρο. Εἶχαν ἔρθει ἀπὸ πολλὲς ξένες χῶρες, μὰ ἀφῆσαν πίσω τὴν ἱστορία τους, δὲν τοὺς ἔνοιαζαν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ χθές, μὰ λογάριαζαν μονάχα τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ αὔριο. Ἀνεβασμένοι σὲ ἁμάξια καὶ ἄλλα πρωτόγονα ὀχήματα, διέσχιζαν πεδιάδες καὶ βουνά, γιὰ νὰ φθάσουν σὲ γῆ ὑποσχέσεων. Μιὰ τέτοια ἀποστολὴ προσκόπων χρειάζεται καὶ στὴν ἐποχή μας, γιὰ ν' ἀνοίξη στὴν ἀνθρωπότητα τὰ νέα σύνορα....

Πρέπει νὰ προχωρήσουμε στὴν ἐξερεύνησί μας γιὰ τὸν κόσμο τῆς Πραγματικότητος. Ἀλλά, ὅπως ὅλοι οἱ ἐξερευνηταί, χρειαζόμαστε ἕνα ὁδηγὸ ἀστέρι. Θὰ ἀνοίξουμε δρόμο ἔχοντας τὰ μάτια μας πρὸς τὸν οὐρανό, πρὸς τὰ ἄστρα τῆς Σοφίας, ἰδίως πρὸς τὸ πολικὸ ἀστέρι τῆς Ἑνότητος τῶν πάντων.

Τὸ ὑπέροχο ταξίδι πρὸς τὰ νέα σύνορα, τὸ ἔχει περιγράψει, ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια, μία ἀπὸ τὶς Ο ὑ π α ν ι σ ά ν τ :

«Ὑπάρχει ἕνα Φῶς ποὺ λάμπει πάνω ἀπὸ τὴ γῆ, ψηλότερα καὶ φωτεινότερα ἀπὸ ὅλα τ' ἄλλα. Εἶναι τὸ φῶς ποὺ λάμπει μέσα στὶς καρδιές μας. Ὑπάρχει μιὰ γέφυρα ἀνάμεσα στὸν χρόνο καὶ τὴν αἰωνιότητα καὶ εἶναι ἡ γέφυρα τοῦ μέσα στὸν ἄνθρωπο Πνεύματος. Τὴ γέφυρα τούτη δὲν τὴν περνοῦν οὔτε ἡ ἡμέρα, οὔτε ἡ νύχτα, οὔτε τὸ γῆρας, οὔτε ὁ θάνατος, οὔτε ἡ λύπη... Ὅταν συναντήσης τὴ γέφυρα τούτη, θεραπεύονται οἱ πληγὲς τοῦ λαβωμένου, ὁ ἄρρωστος γίνεται καλά, καὶ τὰ μάτια βλέπουνε πρὸς τὸ μέλλον... Καὶ γιὰ ὅποιον περάση τὴν γέφυρα, ἡ νύχτα γίνεται σὰν τὴν ἡμέρα, γιατὶ στὸν κόσμο τοῦ Πνεύματος ὑπάρχει ἕνα Φῶς Ἀνέσπερο...».

Ἐξερευνῶντας ἄφοβα τὰ σύνορα τῆς ἀνθρωπότητός μας, ὑψώνοντας τὰ μάτια πρὸς τ' ἀστέρια τῆς ἀθάνατης σοφίας, ρυθμίζοντας τὴν ζωή μας πάνω στοὺς ἀναλλοίωτους νόμους τῆς φύσεως — μποροῦμε ν' ἀνακαλύψουμε τὰ ἀληθινὰ πλάτη καὶ μήκη τῆς θέσεώς μας, τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας, τὴν ἐσωτερική του σύνθεσι, τὴν μεγάλη ἀλή-

θεια, πὼς ὁ ἄνθρωπος εἶναι Ἀθάνατο Πνεῦμα σκεπασμένο μὲ τὰ ἐνδύματα τῆς θνησιμότητος... Ἂν ἡ καρδιά μας εἶναι μεγάλη, θὰ γίνουμε ἄνθρωποι ἀληθινοί...

Ὁ διακεκριμένος φιλόσοφος καὶ ἐπιστήμων Ἰησουΐτης Teilard de Chardin ἔλεγε: «Ὑπάρχει μιὰ ἐπαφὴ ἀκατανίκητης δύναμης: ἡ ἐπαφὴ ὁλόκληρου τοῦ ἀνθρώπου μὲ ὁλόκληρο τὸν ἄνθρωπο». Πολὺ σωστά, γιατὶ ἀπὸ μιὰ τέτοια ἐπαφὴ ξεπηδάει ἡ ἀρχὴ τῆς Ἀδελφότητος. Εἶναι μιὰ ἀνθρώπινη σχέσις μοναδική, ἀληθινή, ἐλεύθερη, ὡραία.

Ἡ ἐποχή μας ἀπαιτεῖ μιὰ νέα μορφὴ πίστεως, μιὰ νέα μορφὴ τόλμης. Σήμερα, ἕνα πλῆθος ἀπὸ τοίχους, συρματοπλέγματα, φράγματα χτισμένα ἀπὸ μῖσος, ζήλεια καὶ πίκρα, χωρίζουνε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Μέσα σὲ μιὰ ἀληθινὴ ζούγκλα παθῶν, ὑπάρχουν μερικὲς περίπολοι ποὺ κινοῦνται γιὰ τὰ νέα σύνορα τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων...

Ὑπάρχει φόβος, μὴ χαθοῦν. Ἀλλά, δὲν θὰ χαθοῦν. Τὴν ἐποχὴ τῆς δυτικῆς πορείας, ὁ λευκὸς Ἀμερικανὸς συχνὰ κυριευόταν ἀπὸ τὸ φόβο νὰ χαθῆ, καθὼς διέσχιζε ἄξενες περιοχὲς δίχως κανένα σημάδι ἀνθρώπινης παρουσίας, μὰ ὁ Ἰνδιάνος ὁδηγός, κυττάζοντας τ' ἀστέρια, ἔλεγε ἁπλοϊκά: «Καλύβας χαμένος, Ἰντιάνος ὄχι χαμένος». Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε σήμερα, καθὼς μιὰ ὀλιγάριθμη ὁμάδα προσκόπων ἀγωνίζονται ν' ἀνοίξουν τὰ νέα σύνορα γιὰ τὴν ἀδελφότητα, μέσα σ' ἕναν κόσμο δαρμένον ἀπὸ τὴν ἀγωνία καὶ τὴν ἀβεβαιότητα, ὅτι τὸ μόνο ποὺ κινδυνεύει νὰ εἶναι «χαμένος» εἶναι οἱ καλύβες τῶν κατεστημένων πίστεων, πρᾶγμα ποὺ εἶναι χωρὶς ἀξία — ἀλλὰ ὁ ἄ ν θ ρ ω π ο ς, ὁ οὐσιώδης καὶ ἀθάνατος, ὁ προικισμένος μὲ θεῖες δυνάμεις, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι «χαμένος», φθάνει νὰ ὑψώνη τὰ μάτια πρὸς τὰ ἀστέρια τῆς ἀλήθειας, ποὺ δὲν εἶναι μονάχα ἐπάνω του, ἀλλὰ καὶ μέσα του.

Μᾶς ἀναμένουν λοιπὸν τὰ νέα σύνορα: πίσω ἀπὸ τὰ βουνὰ τῶν ἀνθρωπίνων φιλοδοξιῶν, πέρ' ἀπὸ τὶς πεδιάδες τῶν ἀνθρωπίνων διαστάσεων, πέρ' ἀπὸ τὰ θολὰ ποτάμια τῶν παθῶν, ποὺ ποτίζουνε τὸ ξερὸ ἔδαφος τῆς ἀνθρώπινης ἀθλιότητος. Τὰ νέα σύνορα: νὰ ὁ δρόμος μας! Ἂς ὁπλισθοῦμε μὲ ἀπόφασι, ὑπομονή, θάρρος καὶ σοφία, νὰ περάσουμε αὐτὰ τὰ νέα σύνορα καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦμε στὴ νέα ἤπειρο τῶν σκέψεων, γιὰ τὴν ὁποίαν ἔχουν μιλήσει οἱ Πρεσβύτεροι Ἀδελφοὶ τῆς ἀνθρωπότητος — ὅπου θ' ἀναγνωρίσουν ὅλοι τὴν πνευματικὴ ἑνότητα σε μιὰ ἀδελφότητα ἐλευθέρων ἀνθρώπων. Τὸ πέρασμα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ταξιδιοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ ἀφοσίωσι στὸν σκοπὸ τῆς ἀνθρώπινης ἀλληλεγγύης. Ἡ πρόκλησις εἶν' ἐδῶ! Τὸ προνόμιο τοῦ ξεκινήματος προσφέρεται καὶ σένα! Ἡ εὐθύνη γιὰ τὸ προχώρημα πέφτει σ' ὅλους μας!

Μα δὲν ὑπάρχει καὶ κανένας ἄλλος δρόμος...

ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ

1. Εἶναι χίμαιρα νὰ πιστεύωμεν εἰς μίαν καλὴν αὔριον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐμπιστευομενοι εἰς τὴν τεχνικὴν πρόοδον τῶν ἡμερῶν μας. Ἐὰν δὲν καλλιεργηθῆ ὁ πνευματικός μας πολιτισμὸς ἡ τεχνικὴ προοδος ἀκριβῶς θὰ γίνη παράγων ὀλέθρου.

2. Ἀλλὰ εἶναι ἐξ ἴσου χίμαιρα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ πνευματικὸς πολιτισμός, τὸν ὁποῖον χρειαζόμεθα, θὰ κατακλύση τὴν γῆν ἀπο τὴν μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἄλλην αὐτομάτως ἢ κατασκευαζόμενος εἰς τὸ τυπογραφεῖον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. Εἶναι χίμαιρα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἀπὸ τὴν μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἄλλην τὰ τρία δισεκατομμύρια τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων ἢ ἔστω τὰ ὀκτὼ ἑκατομμύρια τῶν Ἑλλήνων θὰ ἀνεβοῦν εἰς τὸ πνευματικὸν ὕψος τὸ ὁποῖον ζητοῦν οἱ καιροί.

3. Τὸ μόνον, λοιπόν, ποὺ μένει εἶναι, ὅσοι νοιώθουν μέσα τους τὴν κλῆσιν διὰ τὸ πνευματικὸν αὐτὸ ἀνέβασμα, νὰ μὴν περιμένουν πότε θὰ γίνη μία γενικὴ πνευματικὴ ἀνάτασις, ἀλλὰ νὰ κάμη, ἔστω καὶ μόνος κάθε ἕνας τὸ χρέος του, τὴν προσπάθειάν του. Ἀνθρώπους μὲ ὑγείαν ἔχομεν. Ἀλλὰ μένουν ἄχρηστοι καὶ ἀδρανεῖς, εἶναι λύχνοι «ὑπὸ τὸν μόδιον». Νὰ βγοῦν οἱ λύχνοι ἀπὸ τὸν «μόδιον», εἶναι το σύνθημα τὸ ὁποῖον ἐκπέμπει ὁ ὑγιὴς πνευματικὸς ρεαλισμός. Αὐτὸ πλέον δὲν εἶναι χίμαιρα, εἶναι δυνατόν. Ἄρα εἶναι ἐπιβεβλημένον.

Καὶ ἅμα γίνη αὐτὸ τὸ ξεκίνημα θὰ ἀρχίση μὲ γεωμετρικὴν πρόοδον ἡ καλὴ μίμησις. Δὲν εἶναι μόνον τὸ κακὸν μεταδοτικόν! Δὲν λείπει καὶ τοῦ καλοῦ ἡ μίμησις. Τὸ παράδειγμα λείπει. Ἡ μᾶλλον, καὶ αὐτο ὑπάρχει, ἀλλὰ παίζει τὸ κρυφτούλι! Καὶ πρέπει νὰ σταματήση το κρυφτούλι. Πρέπει νὰ ξεκινήσωμεν ,κάποτε, ἐπὶ τέλους, ὅσον ἔχομεν ἀκόμη τοὺς καιροὺς που ἐπιτρέπουν ἢ ἴσως καὶ εὐνοοῦν τέτοιαν προσπάθειαν, τοὺς καιροὺς τῆς εἰρήνης, κακῆς καὶ ψυχρῆς ἀλλὰ εἰρήνης.

Α. Ν. ΤΣΙΡΙΝΤΑΝΗΣ

«Μεσημβρινή», 6 Αὐγ.

ΑΝΑΖΗΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθεῖ νὰ καταδυναστεύεται ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ τὰ περιστατικά, καὶ τὰ εἰδικώτερα, τοῦ καθημερινοῦ βίου, καὶ τα γενικώτερα, τῆς ἱστορικῆς ροῆς. Οἱ ἀπελευθερώσεις ποὺ χρειάζεται νὰ πραγματοποιηθοῦν εἶναι πολλές.

....Εἶναι φανερὸ πὼς διεξάγουμε τραχὺν ἀγῶνα, γιὰ ν' ἀπολυτρωθοῦμε ἀπὸ τὶς φοβίες, τὶς προλήψεις, τὶς ἀγωνίες τοῦ παρελθοντος, γιὰ νὰ γίνουμε, ἐσωτερικὰ τοὐλάχιστο, περισσότερο ἐλεύθεροι. Καμμιὰ φορὰ χρειάζεται καὶ νὰ ξερριζώσουμε ἀπὸ μέσα μας πίστεις, ἔθιμα, προσηλώσεις καὶ τοῦτο μᾶς προκαλεῖ ἀπέραντο πονο.

....Καθὼς ὅλα τὰ ἰδανικὰ εἶναι καὶ τὸ ἰδανικὸ τῆς ἐλευθερίας κατὰ ἕνα μέρος μόνο ἐφικτό. Καὶ τόσο μάλιστα τοῦτο ἀληθεύει ὅσο βλέπουμε καὶ λαοὺς ποὺ ἔχουν κατακτήσει τὰ μέγιστα δυνατὰ ποσοστὰ τῆς ἐλευθερίας νὰ περιπίπτουν σὲ ἀσυδοσία καὶ νὰ

νοσοῦν ἀπὸ πολλὴ ἐλευθερία. Ὑπάρχει ἕνα σημεῖο ὅπου ἡ πάρα πολλὴ ἐλευθερία καὶ ἡ πάρα πολλὴ καταπίεση συναιροῦνται. Γίνονται ἀνυπόφορος πόνος καὶ οἱ δυό. Ἀλλὰ τὸ βέβαιο εἶναι τοῦτο: πὼς εἶναι ἀναμφισβήτητα προτιμότερος ὁ πόνος ἀπὸ τὴν πάρα πολλὴ ἐλευθερία παρὰ ἀπὸ τὴν πάρα πολλὴ καταπίεση.

Οἱ καιροί μας δὲν εἶναι ἀκόμη καιροὶ ἐλευθερίας, ἂν κριθοῦν στὸ σύνολό τους. Φιλελεύθεροι ναί, ἀλλ' ὄχι καιροὶ πραγματοποιημένης ἐλευθερίας καθ' ὅλη την ἔκταση τοῦ δυνατοῦ: ἐλευθερίας προσωπικῆς, ἐλευθερίας κοινωνικῆς, ἐλευθερίας ἐθνικῆς. Ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία ἀνήκει στὴν ἀτομικὴ αὐτοδιάθεση καὶ στὴν ἐσωτερικὴ ἀποδέσμευση. Ἡ κοινωνικὴ στη δικαιοσύνη. Ἡ ἐθνικὴ στην ἀπαλλαγη ἀπο τὴν ξένη βούληση. Αὐτὰ κατὰ γενικώτατο σχῆμα. Ἡ μονη ἀναμφισβητητα δυνατή, σὲ ὁλόκληρη περίπου την ἔκτασή της, ἀπο τὶς τρεῖς μορφες τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἡ ἐθνική. Οἱ ἄλλες δυὸ συχνα ἀλληλοσυγκρούονται. Καὶ χρειάζεται πολλὴ περίσκεψη, για νὰ κατορθωθῆ ὁ εὐκταῖος συνδυασμός. Ἂν ἀναλύσουμε, ὥστοσο, τὸν ἰσαμε τώρα ἰσολογισμὸ τοῦ καιροῦ μας, θα νιώσουμε πὼς τὰ κέρδη καὶ οἱ ζημιὲς δὲν εἶναι ἰσόποσα. Ἡ ὑπεροχὴ βρίσκεται πρὸς τὸ σκέλος τῶν κερδῶν ποὺ ἐπιτρέπει τὴ διανομὴ ἑνὸς ἱκανοποιητικοῦ μερίσματος στὸν καθένα. Οἱ ἀποδεσμεύσεις ποὺ ἔχουν πραγματοποιηθῆ ἀποτελοῦν βέβαια κέρδη. Ἀποδεσμεύσεις ἐξωτερικὲς καί, κυριώτατα, ἐσωτερικές. Ὁ ἄνθρωπος γίνεται ὁλοένα καὶ πιὸ ἐλεύθερος, μέσα του...

Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

«Ἐλευθερία», 26 Ἰουν.

Η ΑΝΩΤΕΡΗ ΑΡΕΤΗ

Ἀπ' τὸ πρόβλημα «ἄνθρωπος», λείπει ἡ λύση, λείπει ἡ διάγνωση. Ἡ μόνη διέξοδος ποὺ ἀπομένει εἶναι τοὐλάχιστον, ἡ ἀναγνώριση τῆς ταὐτότητος τοῦ ἀνθρώπου στὴ γενική της θεώρηση. Καὶ γι' αὐτὴν την ταὐτότητα μόνον ὁ ἄνθρωπος, σὰν ἄτομο ἀδέσμευτο καὶ ἀπερίσπαστο, μπορεῖ νὰ ἐρευνήσει καλύτερα γιὰ λογαριασμό του. Ἐσωτερικὴ ὑπόθεση, πρὸ παντός, εἶναι ἡ κορυφαία περίπτωση τῆς ἀπαλλαγῆς μας ἀπὸ τὴ διαβρωτικὴ ἀγωνία τοῦ μυστηρίου τῆς ἐπὶ Γῆς παρουσίας μας. Κάπου μέσα μας εἰσχωρεῖ τὸ μικρόβιο τῆς ἀμφιβολίας. Καὶ τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν πίστη γιὰ κάτι τὸ ὑψηλὸ καὶ τὸ ἀνώτερο, ποὺ κι' αὐτὴ λογχίζει τὸ εἶναι μας καὶ συγκρούεται κάθε τόσο μὲ τὴν ἀμφιβολία. Ὅλ' αὐτὰ στηρίζονται πιὸ πολὺ στὴν βαθύτερη ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου νὰ γίνει ἀντάξιος τῆς αἰωνιότητας. Μιᾶς αἰωνιότητας, ποὺ μόνο σὲ λογικὲς φόρμουλες δὲν μπορεῖ ὁ δύσμοιρος ἄνθρωπος ν' ἀναζητήση τὸ βάθος καὶ τὴν ἔκτασή τους. Γιὰ τὸν ἄνθρωπο, δὲν ὑπάρχει ἀνώτερη ἀρετὴ ἀπὸ τὴν διαρκῆ ἐπιθυμία του γιὰ τὴν διερεύνηση τοῦ βάθους του! Ὅλα πηγαίνουν καλά, ἅμα ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει τὸν ἑαυτό του...

ΠΑΝΟΣ ΣΠΑΛΑΣ

Ἔθνος, 1 Αὐγ.

ΤΟ ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΑΙΩΝΙΟΥ

....Τὸ πρόβλημα τῶν προβλημάτων, ἡ ὕπαρξη τοῦ Θεοῦ(....) χωρὶς να τὸ ξέρουμε, ἀποτελεῖ τὸ ἁλάτι τῆς ζωῆς μας. Ἐκεῖνο ποὺ το ἀποσκεπάζει σὲ μερικὲς ἐποχὲς καὶ τὸ κάνει ἀνεπίκαιρο εἶναι ἡ λέξη, ὄχι ἡ οὐσία. Καταργῆστε τὴ λέξη Θεος, βάλετε στὴ θέση της κάποιαν ἄλλη λέξη, καὶ θὰ ἰδῆτε ἀμέσως νὰ πληθαίνουν ἀπίστευτα οἱ ἐνδιαφερόμενοι—γιὰ νὰ μὴ πῶ οἱ πιστοί. Ἀντὶ Θεὸς πῆτε: ἡ Δύναμη, ἢ ἡ Φύση. Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς τυραννάει κάτω ἀπὸ χίλιες μορφὲς εἶναι ἡ αἰτία, ὁ ἀποχρῶν λόγος τῶν πάντων, τὸ γιατί, ἂν ὄχι τοῦ κόσμου, ὅμως τοῦ κοσμοῦ μας. Τόσες χιλιάδες ἱστορημένα χρόνια τώρα οἱ ἄνθρωποι δὲν κατορθώσαμε παρὰ νὰ παίζουμε κρυφτὸ μὲ μιὰ λέξη. Ἐπειδὴ μᾶς ταλαιπωρεῖ ἡ ἔννοια, ἡ ἀσύλληπτη, τῆς ἀλλάζουμε ὀνόματα, προσωπεῖα, κι' ἔτσι προσφέρουμε στὸν

ἑαυτό μας κάθε φορὰ τὴν ψευδαίσθηση πὼς κάτι καινούργιο, πὸ ἐλεύθερο, ἔχουμε συλλάβει. Ὡς ποὺ ἡ λέξη νὰ παλιώση, καὶ πάλι ἐξ ἀρχῆς.

Στὴ διεξοδικὴ ἔκθεση τῶν ἀπόψεων ποὺ ἔχουν διατυπωθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὥς τώρα γιὰ τὸ πρόβλημα τοῦ κόσμου, ὁ Claude Tresmontant βρίσκει κατὰ βάθος, ὕστερα ἀπὸ ἐξαντλητική τους διευρεύνηση, λίγους, ἐλάχιστους βασικοὺς τύπους: Ἢ ὁ κόσμος θεωρεῖται ὡς τὸ ἀπόλυτο, τὸ ὄντως ὄν, ὁπότε τοῦ ἀναγνωρίζεται μιὰ αὐτάρκεια οὐσιαστικὰ θεικοῦ τύπου, καὶ ἔχουμε τὸν κάθε λογῆς καὶ ἐποχῆς πανθεϊσμό, ἢ πιστεύομε πὼς ἡ ὕλη τελεῖ σὲ σχέση ἐξαρτήσεως ἀπὸ κάτι ποὺ τὴν ὑπερβαίνει καὶ ποὺ μόνον αὐτὸ εἶναι ἱκανὸ νὰ τὴν ἐμφορεῖ. Νὰ τὴν ἐμφορεῖ ὄχι γιὰ νὰ προχωρῆ ἀπὸ τ' ἁπλούστερα στὰ συνθετότερα· ὄχι γιὰ νὰ ἐμφανίζεται προικισμένη μὲ δημιουργικὴ φορά· ὄχι γιὰ νὰ δειχτεῖ ἱκανὴ νὰ περάσει ἀπὸ τ' ἀνόργανα στὰ ἐνόργανα καὶ νὰ κορυφωθεῖ στὸν ἄνθρωπο. Ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑπάρχει καὶ μόνο. Τὸ γεγονὸς τοῦ ὄ ν τ ο ς εἶναι τὸ μέγα καὶ ἀνυπέρβλητο θαῦμα, ἀπ' ὅπου ὅποια ἀπάντηση καὶ νὰ ἐπινοήσουμε δὲν θὰ ξεφύγουμε. Ὁ ἀθεϊσμὸς δὲν εἶναι λαθεμένος. Εἶναι ἁπλούστατα ἀδιανόητος.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

«Βῆμα», 3 Αὐγ.

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΧΩΡΙΣΜΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ - ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

(Μετὰ ἀνασκόπησι καὶ ἔξαρσι τοῦ ρόλου τῆς Ἐκκλησίας ὡς παράγοντος καὶ τοῦ Ἔθνους στὰ χρόνια τῆς δουλείας).

....Οἱ ἐξουσίες τώρα πρέπει νὰ εἶναι χωριστές: Ἐκκλησία καὶ Κράτος! Καὶ ὅπως θὰ κριθοῦμε ὅλοι μας μὲ τὰ ἴδια μέτρα κάποτε, σὰν ἴσοι πρὸς ἴσους, ἔτσι θὰ πρέπει νὰ λογοδοτοῦμε καὶ τώρα γιὰ τὶς πράξεις μας, μὲ τὰ ἴδια μέτρα καὶ πάλι, ἀπὸ τὸν Νόμο καὶ τὴν Πολιτεία. Ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ περιορισθῆ στὸ ἔργο της, στὸ τεράστιο πνευματικό, κοινωνικὸ καὶ ἀποστολικὸ ἔργο της καὶ ν' ἀφήσει τὴ Διοίκηση νὰ κάνει τὸ δικό της. Χωρὶς νὰ ξεφύγει ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἀπὸ τὶς πηγές της καὶ ἀπὸ τὶς ἐντολὲς τοῦ Νυμφίου της, θὰ πρέπει νὰ προσαρμοσθῆ στὶς σύγχρονες ἀπαιτήσεις ποὺ ἐπιβάλλουν οἱ σημερινὲς συνθῆκες τῆς ζωῆς. Ὅποιος φορεῖ τὸ ἀσκητικὸ ράσο, ἐγκαταλείπει τὰ ἐγκόσμια γιὰ νὰ ἀφοσιωθεῖ στὸ ἀποστολικὸ ἔργο του, ἔχοντας σὰν πρότυπο τὸν φλογερὸ ἀπόστολο τῆς Χριστιανοσύνης, τὸν γλυκύτατο Παῦλο. Ἡ χλιδὴ καὶ ἡ πολυτέλεια εἶναι γιὰ τοὺς λαϊκοὺς ποὺ μποροῦν νὰ ρυθμίζουν τὴ ζωή τους σύμφωνα μὲ τὰ κέφια τους. Ὁ ἱερωμένος καὶ ἰδιαίτερα ὁ ποιμενάρχης, εἶναι ἀσκητής. Καὶ ἀδιάφθορος. Ὁ παπᾶς τοῦ χωριοῦ, πρῶτα ἀπ' ὅλα, αὐτὸς ὁ ἀκούραστος καὶ πολυβασανισμένος ὑπηρέτης τοῦ Χριστοῦ, ποὺ κρύβει πολλὲς φορές, δέκα μαζὶ ὁσιομάρτυρες μέσα του, θὰ πρέπει νὰ προσεχθῆ μὲ ἰδιαίτερη φροντίδα καὶ στοργὴ ἀπὸ τὶς κεφαλὲς τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸς οὐσιαστικὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος ἀνάμεσα στὸ Θεὸ καὶ στὸν ἄνθρωπο. Καὶ αὐτὸς θὰ διαπλάσση ψυχὲς καὶ συνειδήσεις. Ἀνθρώπους μὲ μιὰ λέξη δηλαδή. Κάτι δὲν πάει καλὰ στὸ ἐκκλησιαστικὸ οἰκοδόμημα. Ἂς μὴ ταυτίζουμε τοὺς θεσμοὺς μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν ταχθῆ νὰ τοὺς ὑπηρετοῦνε. Οἱ ἄνθρωποι, εἴτε φοροῦν τὸ ράσο, εἴτε εἶναι λαικοί, περνοῦν, φεύγουν, χάνονται. Οἱ θεσμοί, οἱ ὅποιοι θεσμοί, παραμένουν. Χρειάζονται σήμερα ριζοσπαστικὲς λύσεις. Χρειάζεται ἀναπροσαρμογή. Τὸ νυστέρι τοῦ ἀνατόμου πρέπει νὰ εἰσχωρήσει βαθειά, ὡς τὸ κόκκαλο καὶ νὰ καθαρίσει κάθε σάπιο ποὺ ὑπάρχει. Νὰ καταργηθοῦν αὐτὰ ποὺ δὲν ἐζήτησε ὁ Χριστος, ἀλλὰ ἐθέσπισε ἡ στενοκεφαλιά, τὸ πεῖσμα καὶ τὰ μικροσυμφέροντα μιᾶς καλογερίστικης πολλὲς φορὲς νοοτροπίας. Ἴσως νὰ χρειασθῆ ἀκόμα καὶ φραγγέλιο πάλι γιὰ νὰ ἀποβληθοῦν οἱ ἔμποροι ἀπὸ τὸν Οἶκον τοῦ Θεοῦ....

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ

«Ἐκκλησ. Προβλήματα», ἀριθ. 31

ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ

Μη μοῦ πῆτε πὼς ἐκεῖνος ποὺ υἱοθετεῖ το «μπερε μπασκ» συλλογίζεται καθὼς ἐκεῖνος ποὺ κυκλοφορεῖ, μέρα μεσημέρι, με καπέλλο τύπου Ἦντεν. Ἢ πὼς δὲν πραγματοποιεῖ κάποιαν ἀποδέσμευση ὁ ἀκάλυπτος. Κάθε ἀξιοπρόσεχτο στοιχεῖο τῆς συμπεριφορᾶς ἀντιστοιχεῖ σὲ κάποια ἐσωτερικὴ ἀλλαγή, σὲ κάποια ἐσωτερικὴ μετακίνηση. Ἔτσι πολλὲς φορὲς δὲν εἶναι καμμια ἀνάγκη να συνομιλήσουμε μὲ τοὺς ἀνθρωπους τοῦ καιροῦ μας ἢ να σπουδάσουμε τα κείμενά τους, για νὰ νιώσουμε ποιοί ἄνεμοι φυσοῦν ἐπάνω στὸ φλοῦδι τῆς γῆς. Ἀρκεῖ να τοὺς προσέξουμε: τὴ χειρονομία τους, τὴν περιβολή τους, τὴν ἔκφραση τοῦ προσωπου τους. Ἐκεῖ, στο προσωπο, στὴν περιβολη, στὴν κίνηση θα ξεχωρίσουμε τὴν ἄφεση, τὴν προοδευτικὴ ἀποδέσμευση ἀπὸ τὶς φοβίες, τὶς δεισιδαιμονίες, τὰ κληρονομικὰ στίγματα, τὶς ἄκαρπες ἀφοσιώσεις καὶ προσηλώσεις, τὶς προκαταλήψεις. Μπορεῖ να ξεχωρίσουμε καὶ τὶς καινούριες φοβίες καὶ δεισιδαιμονίες καὶ προκαταλήψεις. Ἀλλ' αὐτες εἶναι ἀκόμη ἀθέατες, δὲν ἔχουν παγιοποιηθῆ, τὶς ὀσφραίνονται μόνο οἱ λεπτολόγοι καὶ οἱ διορατικοί.

I. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

«Ἐλευθερία», 19 Ἰουν.

ΑΓΑΠΗ - ΑΓΧΟΣ

Ἡ μεγαλη χαρα ποὺ δίνει στον ἀνθρωπο ἡ ζωη καθως κυλᾶ, εἶναι πως οἱ νόμοι αὐτοι δεν ἔχουνε στατικο χαρακτῆρα. Μεταβαλλονται με τον καιρο και με τις περιστασεις. Οἱ καταστροφες (πολεμοι) και ἡ δημιουργία (προοδοι) προσφερουν νέες εμπειρίες και υἱοθετοῦν καινούργιους τροπους ψυχοσυναλλαγῆς μεταξυ τῶν ἀνθρώπων ὁλης τῆς γῆς, ὁλων τῶν λαῶν και ὁλων τῶν φυλῶν.

Ὅ,τι δεν ἀλλαξε ἀκομη στην ζωη τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ μεγάλη του ἀνάγκη για ἀ γ α π η. Μένει βασικα, τὸ ἴδιο ἀναλλοίωτη καὶ ἀπαραίτητη, θα μποροῦσε νὰ πῆ κανεὶς στὴν ἴδια ἔνταση καὶ ἔκταση ποὺ βρισκονταν ἀπο τον καιρὸ ποὺ ἱδρύθηκε ἡ πρώτη κοινωνία.

Οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς διψοῦνε για ἀγαπη. Ὡστοσο πολὺ λίγοι ξέρουνε τὴν ἀληθινὴ ἔννοια τῆς ἀγάπης.

Ἡ μοναξιά γεννάει τὸ ἄγχος. Εἶναι ἴσως ἡ μοναδικὴ του πηγή. Ἡ ἀνθρωπινη παρουσία καὶ ἡ συντροφια γιατρεύουν τὸ ἄγχος.

Ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ εἶναι συνηθισμένη να ζῆ χαρούμενα. Ἡ θλίψη εἶναι νοσηρὴ βίωση γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ὕπαρξη. Ὁποιαδηποτε θλίψη.

Γ. Σ. ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΥΛΟΣ

Ὑφηγητὴς Ψυχιατρικῆς

«Ἐλευθερία», 28 Αὐγ.

Ο ΚΟΣΜΟΣ Θ' ΑΛΛΑΞΗ

Ὁ κοσμος ἦταν καὶ παραμένει ζοφερος. Εἴμαστε ναυαγισμένα ζῶα.... Ἡ ἀλλοτρίωσι, ἡ ἐκμετάλλευσι τοῦ ἀνθρώπου ἀπο τον ἄνθρωπο, ὁ ὑποσιτισμος ρίχνουν σὲ δεύτερη μοίρα την μεταφυσικη δυστυχία, ποὺ εἶναι μια πολυτελεια. Τὴν οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ δυστυχία μποροῦμε νὰ τὴν θεραπεύσουμε, το πιστεύω καὶ τὸ εὔχομαι. Με λίγη τύχη αὐτὴ ἡ ἐποχη μπορεῖ να ἔρθη. Εἶμαι με τὸ μέρος ἐκείνων που πιστεύουν ὅτι τὰ πράγματα θα πᾶνε καλύτερα ὅταν θὰ ἔχη ἀλλαξη ὁ κοσμος. Θαυμάζω τον Μπέκετ, ἀλλα εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀντίθετος μας. Δεν ἀναζητεῖ καμμιὰ βελτίωσι. Ἡ δική μου αἰσιοδοξία οὐδέποτε ὑπῆρξε χαλαρή. Ἤθελα πάντα να πλασω μια ἠθική. Πρέπει, ὅμως, πρῶτα οἱ ἄνθρωποι να γίνουν ἄνθρωποι με την βελτίωσι τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τους. Δὲν μπορεῖ να διαβάζη κανεὶς Ἀλαὶν Ρόμπ - Γκριγιε σὲ μιὰ ὑπανάπτυκτη χώρα...

ΖΑΝ - ΠΩΛ ΣΑΡΤΡ

«Μεσημβρινή», 20 Αὐγ.

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Ἡ Ἰουλιέττα τῶν Πνευμάτων»

ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΦΕΛΛΙΝΙ

Μέσα στὴν χειμερινὴ περίοδο ἀναμένεται νὰ προβληθῆ στὴν ἀθηναικὴ ὀθόνη τὸ νέο ἔργον τοῦ διασήμου σκηνοθέτου Φεντερῖκο Φελλίνι: Η ΙΟΥΛΙΕΤΤΑ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΩΝ.

Ὁ πρώην γενικὸς γραμματεὺς τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας στὴν Ἰταλία Γκιουζέπε Βάλε ἐχαρακτήρισε τὸ ἔργον αὐτὸ ὡς «ἀληθινὰ θεοσοφικό».

Ἐν πρώτοις, τὸ φίλμ μᾶς λέγει ὅτι ἡ *πραγματικότης* δὲν εἶναι ἐξωτερική, ἀλλὰ *ἐσωτερική*. Μᾶς δίνει ἑπομένως μιὰ νέα *διάστασι*. Σαφῶς καὶ βαθειὰ *πνευματική*. Ἡ πραγματικότης δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ *πράγματα*, ἀλλὰ ἀπὸ *συνειδήσεις*. Μὲ τὸ φίλμ αὐτὸ δίνεται ἕνα δυνατὸ πλῆγμα στὸν τυφλὸ ὑλισμό.

Ἕνα δεύτερο σημεῖον, καθαρὰ θεοσοφικό, εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι παίζουν ρόλο στὸ ἔργον, ἔστω καὶ κάπως συγκεχυμένα ἢ ἀντιφατικά, οἱ **Διδάσκαλοι**, οἱ ὁποῖοι ὁδηγοῦν τὴν πρωταγωνίστρια στὴν ἐλευθέρωσί της ἀπὸ τὶς προλήψεις καὶ τὶς αὐταπάτες, καὶ τὴν διδάσκουν ὅτι ἡ σωστικὴ δύναμις εἶναι *ἐντός* μας· δὲν εἶναι τὸ μέντιουμ, οὔτε ὁ φακίρης, οὔτε ἡ παράδοσις στὰ ἔνστικτα, οὔτε ἀκόμη ἡ μητέρα, ὁ παπποῦς, ὁ ψυχίατρος, οὔτε οἱ θεοί, οἱ ἄγγελοι καὶ δαίμονες, ἀλλὰ μόνον ἡ ἀνθρώπινη *ψυχή*, κυρίαρχη τοῦ ἑαυτοῦ της καὶ ἐλευθερώτρια.

Ἀπὸ τὴν ἄποψι αὐτή, τὸ ἔργον τοῦ Φελλίνι ξεπερνάει ἢ καὶ προσπερνάει τὴν παραδοσιακὴ «χριστιανικὴ» ἄποψι καὶ ἀγκαλιάζει, μεμιᾶς, ὅλες τὶς θρησκευτικὲς δοξασίες τοῦ κόσμου, ποὺ τὸ ἴδιο προβλέπουν στὴν ἐλευθέρωσι τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ὕλης. Καὶ δίνει ἕνα *μήνυμα* στὸν ἄνθρωπο!

Αὐτά, σὲ περίληψι, ἔγραφε ὁ Βάλε ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε καὶ τὴν ἐλπίδα νὰ μπορέση ἡ σύγχρονη κινηματογραφία, ἑνώνοντας φι-

λοσοφία, λογοτεχνία, ποίησι, μουσική, γλυπτική, ζωγραφική, σκηνογραφία καὶ θέαμα, νὰ δώση μιὰ ὁλοκληρωτικὴ σύνθεσι καὶ σὲ ἀνώτερα ἐπίπεδα μεταφυσικῆς, στὴν κατεύθυνσι τοῦ Δάντη καὶ τοῦ Βάγνερ.

Σχετικὰ μὲ τὸ ἔργον αὐτό, ἔγραψε τελευταίως καὶ τὸ περιοδικὸ «Ἄλφα», μεταξὺ τῶν ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Ὑπάρχει μιὰ διάσταση τοῦ ἀνθρώπου ποὺ διαφέρει ἀπὸ αὐτὴ ποὺ ἔχουμε συνηθίσει. Πίσω μας ἢ μέσα μας ὑπάρχει ἕνας κόσμος παράξενος, ποὺ ἀποκαλύπτεται σιγὰ - σιγὰ μόνο, συγκεχυμένα, καὶ μᾶς τρομάζει λίγο... Μερικοὶ ἐπιστήμονες τοῦ σύγχρονου θετικισμοῦ μπορεῖ ν᾽ ἀρνηθοῦν τὸν καπνὸ πού, ἀνάμεσά του ὁ κόσμος αὐτὸς μόλις διακρίνεται. Δὲν μποροῦν ὅμως ν᾽ ἀρνηθοῦν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ὕπαρξή του, τὴν ὕπαρξη ἑνὸς κόσμου ποὺ φανερώνεται μέσα ἀπὸ τὰ μέντιουμ».

Ὁ Φελλίνι πάντα ἔβρισκε ἐνδιαφέρον καὶ γοητεία στὴ μαγεία καὶ σ᾽ αὐτὸ «ποὺ κεῖται πέραν τῆς δικαιοδοσίας τῶν πέντε αἰσθήσεων». Διαισθανόταν ἄραγε κι᾽ αὐτὸς τὴν ὕπαρξη τοῦ μυστηριώδους «κάτι»; Πίστευε σ᾽ αὐτό; Τὰ λόγια του, ποὺ ἀναφέραμε πιὸ πάνω, ὑποδηλοῦν μιὰ κατ᾽ ἀρχὴν δεκτικὴ στάση ἀπέναντι στὰ ὑπερφυσικὰ φαινόμενα.

Αὐτὸ πάντως —ἡ πίστη ἢ ὄχι τοῦ Φελλίνι στὴν ὕπαρξη τοῦ «ὑπεραισθητικοῦ» κόσμου— δὲν ἔχει σημασία ἐδῶ. Αὐτὸ ποὺ ἐνδιαφέρει εἶναι, ὅτι ἀποφάσισε νὰ μεταχειριστῆ αὐτὸν τὸν κόσμο σὰ φόντο τῆς ταινίας του «Ἡ Ἰουλιέττα τῶν Πνευμάτων», γιὰ τὴν ὁποία πολὺς θόρυβος ἔγινε ἤδη. Γι᾽ αὐτὸ τὸ λόγο ἐπισκέφτηκε χειρομάντεις, χαρτορίχτρες, μέντιουμ, δραματιστές, ἀστρολόγους καὶ λαϊκὲς «μάγισσες». Διάβασε βιβλία. Ἀφέθηκε νὰ τὸν ἀπορροφήση τελείως ἡ μυστικοπαθὴς ἀτμόσφαιρα τῶν πνευματιστικῶν συγκεντρώσεων.

Θὰ μᾶς διηγηθῆ τὴν ἱστορία μιᾶς γυναίκας τῆς μεσοαστικῆς τάξης, ὄχι πιὰ νέας, πού, μετὰ ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια γάμου αἰσθάνεται ἀπογοητευμένη καὶ ἄδεια. Ὁ ἄντρας της τρέχει πίσω ἀπὸ ἄλλες, κι᾽ αὐτὴ ζηλεύει — στὴν ἀρχὴ τοὐλάχιστον. Βάζει νὰ τὸν παρακολουθοῦν. Τρέμει μὴ τὸν χάση. Προσπαθεῖ νὰ τὸν ἐκδικηθῆ, ἀποκτώντας κι᾽ αὐτὴ ἐραστή. Τελικά, καταφεύγει στὰ Πνεύματα.

Κι᾽ ἐδῶ ἀρχίζει ἡ ταινία πραγματικά. Ἡ Ἰουλιέττα μπαίνει σ᾽ ἕνα κόσμο ἀλλόκοτο, λίγο ἀνησυχητικό, ποὺ τὴ μπερδεύει, ἀλλὰ ποὺ δὲν τὸν παίρνει στὴν ἀρχὴ καὶ πολὺ στὰ σοβαρά. Σιγὰ - σιγά, ὅμως, περιπλέκεται ὅλο καὶ περισσότερο μέσα σ᾽ αὐτὸ τὸ λαβύρινθο... Κάποτε καλεῖ ἡ ἴδια τὰ πνεύματα μὲ τὸ τραπεζάκι.

Τὰ πνεύματα ἔρχονται. Εἶναι τόσο πολλά, ποὺ δημιουργεῖται χάος σ᾽ ἐκείνη τὴν πνευματιστικὴ συγκέντρωση, ἀλλὰ καὶ στὴ ζωή της, γιατὶ δὲν τὴν ἐγκαταλείπουν πιά. Εἶναι οἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ παρελθόντος της, τοῦ ὑποσυνειδήτου της. Μπροστὰ στὰ τρομαγμένα μάτια τῆς ψυχῆς της

σχίζονται κουρτίνες, ἀνοίγονται πόρτες. Βρίσκεται στὴν εἴσοδο τοῦ Λαβύρινθου.

Στὸ τέρμα, τὴν περιμένει ὁ Μινώταυρος. Τὴν περιμένει ὁ Ἑαυτός της κι' ἡ Πραγματικότητα... Τὰ Πνεύματα ὡδήγησαν τὴν Ἰουλιέττα μέσα ἀπὸ τὰ δαιδαλώδη μονοπάτια τοῦ ὑποσυνειδήτου της στὴν ἀνακάλυψη τοῦ ἴδιου της τοῦ ἑαυτοῦ, γυμνοῦ ἀπὸ κάθε κάλυμμα, ἀπὸ κάθε φλούδι, ἀπὸ κάθε περίβλημα τῆς μεσοαστικῆς ἀνατροφῆς της. Ποιὰ εἶναι; Τί τὴν ἔχει κάνει αὐτὴν ποὺ εἶναι σήμερα; Ποῦ ὀφείλονται τὰ συναισθήματα ἐλλείψεως, ἱκανοποιήσεως καὶ ζήλειας ποὺ τῆς γεννᾶ ὁ γάμος της; Οἱ ἀπιστίες τοῦ συζύγου δὲν ἀρκοῦν, μᾶς λέει ὁ Φελλίνι, γιὰ νὰ κλονίσουν ἀνεπανόρθωτα ἤ, ἔστω, σημαντικα, τὴν ψυχικὴ γαλήνη μιᾶς καλλιεργημένης γυναίκας. Κι' ἡ Ἰουλιέττα εἶναι καλλιεργημένη καὶ χειραφετημένη. Ἡ πραγματικότητα εἶναι πιὰ ἐκεῖ μπροστά της καὶ τὴν καταπλακώνει. Ὅλες οἱ ἀπογοητεύσεις, οἱ ταπεινώσεις καὶ οἱ πικρίες ποὺ γεύτηκε στὰ παιδικὰ καὶ νεανικά της χρόνια, τῆς ἔχουν δημιουργήσει συμπλέγματα, ποὺ αὐτὴ δὲν γνωρίζει τὴ προέλευσή τους. Τώρα, τὰ περασμένα τὴν κατακλύζουν, βγαίνουν ἀπὸ τὴ λήθη, τῆς τρυπᾶνε τὴν καρδιά, τὴν γεμίζουν μὲ τὴν ἴδια σχεδὸν ὀδύνη ποὺ τῆς εἶχαν προκαλέσει καὶ τότε, τὴν καῖνε μὲ τὴν ἴδια ντροπή...

Μετὰ ἀπὸ τὸν κλονισμὸ τῆς ἀποκάλυψης ὅμως, ἔρχεται ἡ ἀνακούφιση, μᾶς λέει ὁ Φελλίνι: Ὅτι ἡ γνώση εἶναι προτιμότερη ἀπὸ τὴν ἀμφιβολία, ἤ, ἔστω, ἀπὸ μιὰν ἄγνοια γεμάτη δυστυχία, ποὺ δὲν γνωρίζουμε τοὺς λόγους της. Ἡ Ἰουλιέττα δὲν φοβᾶται πιὰ τὸν Μινώταυρο. Ἁπλούστατα πρέπει τώρα νὰ τὸν ἀντιμετωπίση.

Ν' ἀντιμετωπίση πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὴ μοναξιά της, αὐτὴ τὴ μοναξιὰ ποὺ τὴ συνώδευε σ' ὅλη της τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀκολουθεῖ καὶ τώρα. Ἀνακαλύπτοντας τὸν ἑαυτό της, ἔμαθε πιὰ νὰ τὸν καταλαβαίνη καὶ νὰ τὸν «φροντίζῃ». Παραμέρισε τὶς συμβατικότητες ποὺ ἐπιβάλλει τὸ «ἔξω» ἀπὸ μᾶς, καὶ δόθηκε στὸ «μέσα». Τίναξε ἀπὸ πάνω της τὶς ἀγωνίες της γιὰ τὸν ἄπιστο σύζυγό της: δὲν ἔχει πιὰ τόση σημασία, ἂν αὐτὸς τῆς εἶναι πιστὸς ἢ ὄχι. Σημασία ἔχει ἡ λύτρωσή της ἀπὸ τὴ «συμβατικὴ ἐπιθυμία τῆς ἀπατημένης συζύγου νὰ κρατήση τὸν ἄντρα», καὶ ἡ στροφή της σ' ἄλλα μηνύματα τῆς ζωῆς: Σ' αὐτὰ ποὺ φέρνουν αἰσιοδοξία, μικροπράγματα ἴσως —πράσινα κλαριὰ τὴν ἄνοιξη, ἡ πεποίθηση πὼς μὲς στὸν κορμὸ τῶν δέντρων φουσκώνει ὁ χυμός, ἔστω κι' ἂν δὲν τὸν δῆ ποτέ, πίστη σὲ μυθικὰ πρόσωπα, σὲ θαύματα, φυγὴ στὸν κόσμο τῶν ζώων.

Ὁ Φελλίνι εἶπε:

«Ἡ ἱστορία ποὺ θὰ ἤθελα νὰ διηγηθῶ —στὴν «Ἰουλιέττα» — θὰ ἐμπνέῃ σ' ὅλους μεγαλύτερη πεποίθηση στὸν ἑαυτό τους, γιατὶ εἴμαστε πολὺ πιὸ πλούσιοι μέσα μας, ἀπ' ὅσο ἡ ἀνατροφή μας καί, κυρίως, ἡ θρησκεία μας, μᾶς ἀφήνουν νὰ φανταστοῦμε».

ΠΑΝΟΣ Ν. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥΝΗΣ

Πλάτων ὁ θεῖος

Τὸ θυμαρίσιο σῶμα τῆς Ἀττικῆς γῆς
ψήνεται στὸ καφτερὸ ἀπομεσήμερο.
Ὄρθια γλυπτὰ μάρμαρα μαγνάδια τοῦ ἀστραφτεροῦ
αἰώνα, δείχνουν τὸν πιὸ καθάριο οὐρανό.
Ἐκεῖ στὴ ρίζα τῆς ἐληᾶς, Ἱερὰ ὁδός,
ὁ διδάσκαλος μὲ τὸ πλατὺ τὸ μέτωπο
διδάσκει: «Δίκην, ἔφη, ἔχω ὀρθῶς γάρ μοὶ
ἐπέπληξας. Ἀλλὰ πῶς δη ἔλεγες δεῖν
ἀστρονομίαν μανθάνειν παρὰ ἅ νῦν
μαθήσεσθαι; Ὧδε ἦν δ' ἐγώ».
Οἱ νέοι ὡραῖοι Ἕλληνες μὲ τὰ μελαχρινὰ
μαλλιά, τὰ γραμμικὰ τα μέτωπα, ὁ Πάνος,
ὁ Γιάννης, ὁ Θανάσης, ὁ Λευτέρης,
ἀκοῦν μὲ προσοχὴ τὸν Πλάτωνα
καθὼς τὸ γλυκὺ σούρουπο ἀκουμπᾶ τὴν Ἀθήνα.
«Ἀλλὰ γὰρ τὶ ἔχεις ὑπομνῆσαι τῶν προσηκόντων μαθημάτων»;

Ἐπιτύμβιο

Μη στοχαστεῖς πὼς δὲ παραμυθιέται
ἡ ζωή. Κυκλώνει ὁ θάνατος τη γῆς,
πολύχυμοι ἀσφοδελοὶ κυκλώνουν τοῦ θανάτου.
Ἔτσι βαδίζαν στὶς στοὲς τοῦ Κεραμεικοῦ
ὁ Φαίδων, ὁ Ἠλίας, ὁ Μνησικλῆς κι ὁ Γιῶργος.
Εἶχε πεθάνει ἡ ἀδερφὴ τοῦ Φαίδωνα
χθές. Ἕνα κορίτσι σαν τὸ Ἀργείτικο ἀστάχυ
μεστὸ ἀπὸ ὀμορφιὰ καὶ γλύκα θανάτου.
Οἱ φίλοι την ἐπιτύμβια πλάκα
κυτταγαν καὶ σιωποῦσαν. «Μέγα τὸ
ἐν συμφορῆσαι φρονέειν ἅ δεῖ». Εἶναι μεγάλο
πρᾶμα, ὅπως πρέπει να σκέφτεσαι
στὶς συμφορές. Το εἶχε πεῖ ὁ Δημόκριτος.

(«Ἑλληνικὸς Λόγος»)

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ὁ χαρούμενος θάνατος

ΣΑΡΑΝΤΟΥ ΠΑΥΛΕΑ: Ἄνθη στοχασμοῦ

Σημειώματα ΧΡ. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ στοχαστικὸς ποιητὴς τῆς Θεσσαλονίκης συνεκέντρωσε σ' ἕνα τομίδιον «ἄνθη τοῦ στοχασμοῦ» του μιᾶς πενταετίας πάνω σὲ δύο βασικὰ θέματα: συμπεριφορὰ στὴ ζωὴ καὶ ἀντίκρυσμα τοῦ θανάτου.

Ἡ βιωτική του φιλοσοφία τείνει στὴν ἁρμονία τοῦ ἀνθρώπου ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικά του, πρωτίστως μὲ τὴν κατανόησι τῆς διπλῆς του ὑπάρξεως: Ὑπάρχει ὁ «πηλὸς» τοῦ κορμιοῦ, ποὺ συχνὰ μεταβάλλεται σὲ βοῦρκο, γιὰ τὸν ὁποῖον ἀπαγορεύεται ἡ ὑπερβολικὴ φροντίδα· ὑπάρχει καὶ ὁ ἔνδον ψυχικὸς κόσμος, ὁ μέσα στὸ «ὑπόγειο δεσμώτης ἄγγελος», γιὰ τὸν ὁποῖον περιμένει μιὰ διαδοχικὴ ἀποδημία σὲ ἄγνωστους κόσμους, σὲ μιὰ πορεία ἀνόδου πρὸς τὴν ἀρχικὴ καταγωγή του. Μὲ βάσι αὐτὴ τὴν πνευματοδοξία οἰκοδομεῖται τὸ κτίριο τῶν ἠθικῶν ἢ καὶ ἁπλῶς πρακτικῶν ἀρχῶν γιὰ τὴ ζωή: ἀλήθεια, λογική, χαρούμενη ἐργασία, ἀγάπη, παραδοχὴ τοῦ πόνου, ἀνιδιοτέλεια μέχρι καὶ τοῦ ἠθικοῦ πεδίου (οὔτε τὸ «χειροκρότημα» γιὰ τὴν καλὴ πράξη, παρὰ ἀγαθοεργία αὐτοματική), περιορισμὸς ἀτομικῶν φιλοδοξιῶν ἢ προσδοκιῶν, ὑπηρεσία πρὸς τοὺς ἄλλους, ὄχι ΕΓΩ, ἀλλὰ ΣΥ. Σύνθεσις, ἡ εὐτυχία. Μᾶς λέγει σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς μᾶλλον περιεκτικοὺς στοχασμούς του:

> «Εὐτυχῶ σημαίνει δὲν ἐπιθυμῶ πολύ, δὲ φοβᾶμαι, δὲν ἐλπίζω σ' ἀμοιβὴ ἢ τιμωρία, δὲν ἀρνοῦμαι νὰ δέχομαι τὰ γεγονότα ὅπως τὰ ὑφαίνει ἡ τάξη ἡ προορισμένη τοῦ Σύμπαντος ἐκ τῶν προτέρων, δὲν ἀνησυχῶ, δὲν κρίνω ἢ κατακρίνω, δὲ μισῶ, δὲν ἀγωνιῶ, δὲ θεωρῶ τὸ θάνατο φοβερὸ παρὰ τὸν βλέπω σὰ μητέρα ποὺ θρέφει».

Τὸ σωστό, κατὰ τὸν ποιητή, ἀντίκρυσμα τοῦ θανάτου ἀποτελεῖ και την κορωνίδα τῆς εὐτυχίας. Καὶ θα μποροῦσε νὰ λεχθῆ ὅτι τὰ «ἄνθη στοχασμοῦ» εἶναι πιὸ πολυ νεκρολουλουδα. Ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου δεσποζει ἀπ' ἀρχῆς μεχρι τελους στην φιλοσοφική του ἀνθοδέσμη. Και εἶπε μεν ὁ Ὁρατιος, πως ὁ «Χλωμὸς ξένος» κρούει ἀμερόληπτα και το καλυβι τοῦ φτωχοῦ καὶ τὸ παλάτι τοῦ βασιληᾶ, ὅμως εἶναι ἀληθεια ὅτι κρουει μια φορα για καθεναν, ἐνῶ γιὰ τὸν ποιητὴ κρούει συνεχῶς καὶ τον καλεῖ νὰ ἐπωμισθῆ ὅλη την ἀνθρώπινη ἀγωνία καὶ να διανοίξη, με τον δικον του βασανισμο, τὸ λυτρωτικὸ μονοπάτι πρὸς κατοιο ξέφωτο. Ἔτσι, ἡ λεξις θάνατος ἀπαντᾶται σχεδὸν σὲ κάθε σελίδα τῶν Στοχασμῶν τοῦ ποιητοῦ. Αὐτη εἶναι ἡ κυριώτερη τροφή τους.

Ὁ ποιητής, ἤδη ἀπο τὰ προηγούμενα ποιητικά του ἔργα διαποτισμενος ἀπο την μεταφυσικη ἀνησυχία, φαίνεται να ἔχη ἐλλιμενισθῆ σε μια γαλήνια φιλοσοφία: Ὁ ἄνθρωπος δεν εἶναι παρὰ ἕνα ἔνδυμα τοῦ πραγματικοῦ Ἑαυτοῦ. Θα ἀπορριφθῆ με τὸν θάνατο, γιὰ ἕνα ἄλλο, περισσοτερο ταιριαστο στην πνευματική του ἐνηλικίωσι, για να ἐξελιχθῆ και να ἀνελιχθῆ. Εἶναι κυριος τῆς πορείας του. Ἡ ζωὴ εἶν' ἕνα σχολεῖο και κριτήριο μαζί. Ὁ Ἑαυτὸς κατέρχεται. Θεῖον μετρον ἡ δικαιοσυνη ,ὄχι ἡ χαρις, με κανενα μεσον, ἀλλα ἡ ἀνταποδοσις.

Αὐτα τα «ἄνθη στοχασμοῦ» εἶναι σκόρπια στη συλλογή, ἴσως για να μην κουράζουν, ἀλλὰ να δίνουν την χαρα τῆς συναντήσεως. Θα παρω την ἐλευθερία να δέσω μερικα, τα πιὸ ἐκφραστικά, τὰ πιὸ δροσερα, τα πιο χρωματιστό, σε μια ἑνιαία ἀνθοδέσμη, για νὰ φανῆ, σε καποιον ἐντονο συνδυασμο, ἡ φιλοσοφία τοῦ ποιητοῦ:

Τίποτε δεν εἶναι μόνιμο, κι ὅμως ἔχουμε τὴν αἴσθηση τῆς μονιμότητας σὰν ἔνστικτο, αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν πεθαίνουμε ποτέ. Εἴμαστε διαρκεῖς. Δὲν ὑπάρχει τελεία καὶ παῦλα στὸ Σύμπαν.

Ὅλες οἱ ὑπάρξεις εἶναι μαθηματικὰ ὑπολογισμένες μὲ τὴν ἀκρίβεια καὶ τὴ Σοφία τῆς τάξης, συνδυασμένης μὲ τὴν ἁρμονία τῶν Πάντων.

Ὅπως τὸ μάρμαρο ἔχει ἐντός του ὅλες τὶς περιπτώσεις τοῦ μορφῶν, ἔτσι ἔχουμε μέσα μας ὅλους τοὺς οὐρανούς. Τελειώνει ὁ ἕνας, ροδίζει τοῦ ἄλλου ἡ ἀνατολή. Ὅταν πεθαίνεις λοιπὸν ξυπνᾶς σὲ κάτι ἄλλο, σ' ἕνα νέο Πρωί.

Δὲν ἤρθαμε γιὰ νὰ ζήσουμε, παρὰ γιὰ νὰ πεθάνουμε, σ' αὐτὴ τὴν ἐσωτερικὴ δίψα τῆς τελειότητος, ἕνα μέρος νὰ γεμίσουμε, δὲν ἤρθαμε μόνο γιὰ νὰ πιστεύουμε ἀλλὰ καὶ νὰ ἀμφιβάλλομε καὶ νὰ ἐρευνοῦμε.

Τελειώνει ἕνα μυστικὸ κι' ἀρχίζει ἄλλο. Κι' ἂν τ' ἄστρα πλησιάσουμε, τίποτε τὸ οὐσιαστικὸ δὲ θά 'χουμε γνωρίσει. Κάθε γέννηση

πόνος, κάθε θάνατος ἡδονή. Θὰ γίνουμε ἕνα μουσικὸ ὄργανο σωπασμένο, καὶ σ' ἕνα ἄλλο μουσικὸν ὄργανο θὰ μετασχηματισθοῦμε.

Πῶς λοιπόν; Δὲ στεροῦμαι τὸν ἐπίγειον οὐρανό; Δὲν τὸν ἀποχωρίζομαι γιὰ πάντα; Ναί, γιὰ νὰ τὸν ξεχάσω σ' ἕναν ἄλλον οὐρανὸ πιὸ πλατὺ κάθε φορὰ λουσμένος.

Τί κρατᾶτε στὰ χέρια σας λουλούδια; Νὰ ὑποδεχτοῦμε λοιπὸν τοὺς γεννημένους. Τί στολίζετε τὸ στῆθος σας μὲ ἄνθη; Νὰ ξεπροβοδίσουμε λοιπὸν τοὺς νεκρούς, ποὺ πᾶνε ξανὰ νὰ γεννηθοῦνε.

Χωρίζομαι, σημαίνει. ἀλλάζω θέση στὸν οὐρανό. Ἀπὸ τὴ φθορὰ πάλι θάλλει μιὰ γέννηση. Πάλι θὰ γεννηθοῦμε νέοι. Χάιδεψέ με, θάνατε, σὰ μητέρα. Ἀνθρακεύουμε θάνατο καὶ ταξιδεύουμε.

Ξένα ροῦχα φορῶ κι αὔριο εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ ἐπιστρέψω. Μὲ τὸ θάνατο μπαίνουμε σὲ μιὰ ὄψη Διάρκειας, ὅπως τὸ ψάρι ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ ποταμιοῦ ἀντικρίζει τὴν εἴσοδο τῶν Ὠκεανῶν.

Μεγάλωσα, Θεέ μου, δὲ χωρῶ στὸ δέρμα μου, ὅπως πεῦκο στὸν παλιὸ φλοιό του. Σκληρίζει, φωνάζει, ἀναγγέλλει τὴν αὔξησή του. Μεγάλωσέ με, ὦ θάνατε, δὲ χωρῶ πιὰ στὸ παλιὸ τὸ ντύμα μου.

Σὲ συλλογίζομαι, ὡραῖε θάνατε, μὲ χαρά, ὅπως τέλεια δικαιοσύνη καὶ ἰσότητα. Λογικέ, χωρὶς τὴν παραφροσύνη μας, ἐπαναφορὰ τοῦ ταραγμένου νεροῦ στὴ φυσική του κατάσταση.

Ὁ θάνατος δὲ μᾶς καταστρέφει, μᾶς ἀναγεννᾶ διαφορετικοὺς μείζονες ἢ ἐλάσσονες κατὰ τὴ φορὰ τῶν ἁμαρτημάτων μας, σύμφωνα μὲ τὴ καλὴ χρήση τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκλογῆς μας. Ὁ θάνατος κρατεῖ τὴν πραγματικότητα. Ὁ Θεὸς εἶναι ἕνας μανιώδης φωτογράφος εἰδώλων. Κάποτε θὰ ξυπνήσει ἡ δυνατή μας ἀκοὴ καὶ ἡ χαρούμενη ὅραση. Ὁ θάνατος λοιπὸν δὲν εἶναι κίνδυνος, εἶναι μιὰ χαρὰ ζέουσα.

Ζοῦμε στὸν οὐρανὸ κι ὅμως δὲν τὸ γνωρίζουμε ἐξ αἰτίας ἑνὸς φράγματος ποὺ μᾶς περικλείει. Προσπαθῶ νὰ χαλάσω τὸ φράγμα καὶ νὰ ἐμφανίσω μέσα μου τὸν καθαρὸ οὐρανό.

Σὲ πόσα δίχτυα πρόκειται νὰ πιαστεῖ ἡ ψυχή μου μέσα στὸ Σύμπαν, πεταλοῦδα στὴν παγίδα τῆς ἀράχνης; Ἴσως νὰ 'ναι κάπου κρυμμένη μιὰ μεγάλη Ἀράχνη εὐεργέτρια νὰ μᾶς σκοτώνει τὴ μνήμη τῶν προηγουμένων κόσμων.

Θὰ προσεγγίσουμε κάποτε τὶς κορυφὲς τοῦ Ἀπολύτου. Στὸ βουνὸ ποὺ ἀνέπαυο θροεῖ τὸ πεῦκο καὶ σειέται τὸ ἀγκάθι μὲ κρότο ξερὸ θὰ βροῦμε τὴν χαμένη ἰσορροπία τῆς γαλήνης μας. Ἡ σκέψη ὅτι θὰ πεθάνω μὲ γεμίζει εὐτυχία. Πατῶ κάθε μου ἀντίφαση.

Δὲν θέλω νὰ τελειώνουν οἱ κορφὲς γιὰ ν' ἀνεβαίνω πάντα καινούργιες. Θ' ἀποσυρθεῖ κάποτε τὸ λιθάρι τοῦ Κόπου ἀπὸ τὰ βλέφαρά μας. (Οἱ νεκροὶ σωπαίνουν γιατὶ ἔμαθαν πολλά). Σὲ λίγο θὰ

ξεχάσουμε τὴ Γῆ, σ᾿ ἕναν ἄλλον πιὸ εὐρύχωρο κύκλο θὰ δεθοῦμε. Γι᾿ αὐτὸ τὰ πολυτιμότερα κοσμήματά μας εἶναι οἱ Θάνατοι.

Παῖξτε τὸ ρόλο σας μὲ ἀκρίβεια καὶ μετὰ ἐξέλθετε χαρούμενοι ἀπὸ τὸ θέατρο, γιὰ νὰ ντυθεῖτε ἄλλη στολὴ ἠθοποιοῦ στὸ θέατρο τῶν Ἀπείρων.

Εἶναι μιὰ φιλοσοφία, ὅπου μίγνυνται ἡ ἀρχαιοελληνικὴ διδασκαλία, ὁ χριστιανικὸς ἐσωτερισμὸς καὶ ἡ σύγχρονη πάντοτε ἀνατολικὴ πίστις. Μιὰ φιλοσοφία θεϊκῆς ἁρμονίας καὶ ἐγκόσμιας γαλήνης. Δοσμένη σὲ ἁπαλοὺς ποιητικοὺς τόνους, εἰσδύει μέσα στὸν ἐσωτερικὸ κόσμο, κομίζοντας μιὰ δροσερὴ αὔρα στὸ δειλινό, ποὺ διώχνει τοὺς μαύρους ἴσκιους...

Δρ. Ι. Ν. ΔΑΜΠΑΣΗ: Ἱστορικαὶ Ἰατρικαὶ μελέται. Ἔκδοσις Ἑταιρίας Κυκλαδικῶν Μελετῶν.

Μερικὲς ἀπὸ τὶς μελέτες αὐτὲς πρωτοδημοσιεύθησαν στὸν ΙΛΙΣΟ καὶ οἱ φίλοι του ἔχουν ἐκτιμήσει την ἐξαιρετικὴν ὑ π ε υ θ υ ν ό τ η τ α τῆς ἐργασίας.

Ὁ συγγραφεύς, ἔχοντας ὑπομονητικὰ ἐρευνήσει τὸν θησαυρὸ τῶν ἀρχαίων Γραμμάτων, προσκομίζει ἀπὸ κάθε πεδίον τῆς διανοήσεως (ἱστοριογραφία, φιλοσοφία καὶ ποίησι) τὰ στοιχεῖα του, με τὰ ὁποῖα θα φιλοτεχνήση, σαν ὄμορφο ψηφιδωτό, τὴν βιογραφία τῶν ἀρχαίων ἰατρῶν φιλοσόφων καὶ ἐρευνητῶν. Ἔτσι κάθε γραμμή του ἀνταποκρίνεται σ᾿ ἕνα κείμενο ἀρχαῖο καὶ συχνὰ τὸ πλῆθος τῶν παραπομπῶν ὑπερβαίνει την ἔκτασι τοῦ κειμένου. Τεκμήριον ἐργατικότητος καὶ θετικότητος.

Δια μέσου σειρᾶς βιογραφιῶν παρακολουθοῦμε την ἐξέλιξι ὄχι τῆς ἰατρικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς φιλοσοφίας. Καὶ βλέπουμε, σὲ τελικὴ ἀνάλυσι, τὴν μέσω τῶν αἰώνων πορεία τῆς ἀνθρώπινης ἀνησυχίας γιὰ τὰ ὑπερβατικά.

Καὶ ὡς θέμα καὶ ὡς μέθοδο, ὁ συγγραφεὺς προσφέρει κάτι τὸ καινούργιο, τὸ συναρπαστικὰ καινούργιο, κάτι σὰν ἀ π ο κ ά λ υ ψ ι μιᾶς ἀρχαίας πολιτείας. Ὅπως τοῦ ἀρχαιολόγου ἡ σκαπάνη, ἔτσι καὶ ἡ γραφίδα του, φέρνει στὸ φῶς, ξεθάβοντας ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα συγγράμματα, τὶς μορφὲς τῶν ἐξαιρετικῶν διανοητῶν.

ΔΗΜ. ΣΤΑΜΕΛΟΥ: Μακρυγιάννης. Τὸ Ἑλληνικὸ Βιβλίο.

Μιὰ μυθιστορηματικὴ βιογραφία με ἔντονη προβολὴ τῶν τ α ξ ι κ ῶ ν ἀντιθεσεων στὸν ἀγῶνα τοῦ 1821 καὶ μετέπειτα. Ὁ συγγραφεὺς θέτει τὸ ἔργον του στην ὑπηρεσία ἑνὸς σκοποῦ, που τὸν καθορίζει ἔτσι: «Οἱ μεγάλοι ριζοθεμελιωτες γιὰ ἕνα καινούργιο, καθαρὸ ἀπὸ μικροπρεπειες, νεοελληνικὸ πολιτισμό, ὅπου ἡ παρουσία τῆς ἐθνικῆς μας ἀξιοπρέπειας θἄναι ζωντα-

νή, πρέπει νὰ γνωρίζωνται περισσότερο ἀπὸ τὸ λαὸ ποὺ μέλλεται νὰ χτίσει τοῦτο τὸν πολιτισμό. Ἔτσι κι' ὁ Μακρυγιάννης χρειάζεται νὰ γίνει κτῆμα καὶ μελέτημα λαικό. Νὰ διαβάσει τοὺς ἀγῶνες γιὰ τὸ ἔθνος γιὰ νὰ καταλάβει βαθειὰ πόσα λούλουδα ξανοίγουν μέσα του σὲ νεροπηγὲς καὶ μονοκόμματους γκρεμοὺς ἀπὸ φῶς. Ἔτσι θὰ στερέψει γρήγορα ὅ,τι πικρὸ κι' ἀνήμπορο βυζαίνει τὴν καρδιά του γιὰ ν' ἀνεβεῖ, χαλαστὴς κι' οἰκοδόμος, στὶς μεγάλες κορφές».

Ἔτσι, ἡ κριτικὴ ξεφεύγει ἀπὸ τὰ ὅρια ἑνὸς ΜΗ πολιτικοῦ περιοδικοῦ. Ὡς πρὸς τὸ τεχνικὸ μέρος, δὲν εἶναι κι' αὐτὸ λυτρωμένο ἀπὸ τὴν «ἐπιστράτευση». Τὸ ὕφος συχνὰ εἶναι ἡρωικό, μεγαλόστομο, προκηρυξιακό, φυσικὰ τελείως ἄσχετο μὲ τὴν συντριπτικὴ ἁπλότητα τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ στρατηγοῦ.

ΠΑΥΛΟΥ ΜΙΧΟΥ: Αἶνοι, 7 μυστηριακοὶ κύκλοι. Ἔκδ. Π. Καραβάκου.

Τὴν ἀλήθεια ζητῶ
καὶ μέσα στὸ σύμβολο,
τὸν παράλογο μύθο,
καὶ μέσα στὸ ὄνειρο·

μᾶς ἐξομολογεῖται ὁ ποιητὴς σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς «μυστηριακοὺς κύκλους» του.

Καὶ ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ σύνολο τῆς νέας αὐτῆς ἐργασίας του, τὰ σύμβολα, οἱ μῦθοι καὶ τὰ ὄνειρα συναντῶνται σὲ μιὰ μ ύ η σ ι, τῆς ὁποίας περιγράφονται τὰ διαδοχικὰ σκαλοπάτια. Πρόκειται γιὰ ἕναν ἐσωτερικὸ πνευματικὸν ἀγῶνα, ποὺ ἔχει σκοπὸ τὴν λύτρωσι ἀπὸ τοὺς αἰώνιους «κυκλῶνες παθῶν» τῶν σκεπτομένων ἀνθρώπων.

Ἡ γλῶσσα τοῦ ποιητοῦ εἶναι αὐστηρὰ συμβολικὴ καὶ ἀπόκρυφη, ὥστε δὲν μποροῦν οἱ «βέβηλοι» νὰ ἐννοήσουν τίποτε. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι μοιάζει ἕνας ποιητικὸς πέπλος τῶν μυήσεων στὸν Ἐσωτερισμό, ἐξ ἴσου ἀδιαπέραστος καὶ ἀπρόσιτος. Ἐ ν θ υ μ ί ζ ε ι μόνον σ' ἐκείνους, ποὺ ἔμαθαν, ποὺ ἔλαβαν μέρος στὴν ἴδια πνευματικὴ ἄθλησι.

Ὡστόσο, τὸ περιεχόμενο, τὸ μήνυμα, δίδεται στὸ τέλος μὲ ἀρκετὴ σαφήνεια, παρ' ὅλη τὴν μυστικότητα, ποὺ χαρακτηρίζει καὶ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ἔργου:

Μα εἶναι πιὰ μεσάνυχτα·
ἂς σβύσουν οἱ λαμπάδες
θὰ μείνη ἀκοίμητος φρουρὸς
τοῦ τάφου τὸ φανάρι·
μαστόροι χτίστες νίκησαν
τοὺς ἄγριους χαλαστές,
μέσ' το δικό μου τὸ κουφάρι.
Κ' ἔμειναν ἀκατάλυτες
Σοφία, Ἀγάπη, Ἐλπίδα,
γιὰ να γυρνοῦν οἱ κύκλοι,
οἱ ἄφταστοι κι ἀτέλειωτοι
τῆς ἀπεραντωσύνης
σὲ κοσμογόνο ἀνώτατη
δύναμι κι ὁμορφάδα.
στο «ΕΝ ΑΡΧΗ ΗΝ Ο ΛΟΓΟΣ»
βγαλμένη ἀπὸ τὰ τρίσβαθα
καρδιᾶς, ψυχῆς καὶ νοῦ,
καὶ
«Ο ΛΟΓΟΣ ΗΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ (ΘΕΟΝ»

ἡ τάξις ἐκ τοῦ χάους!

ΦΙΛ. Κ. ΦΑΛΜΠΟΥ: Ὁ Μικρασιάτης ζωγράφος Εὐάγγελος Ἰωαννίδης. Ἀνάτυπον Μικρασιατικῶν Χρονικῶν.

Βιογραφεῖται ὁ «τελευταῖος τῆς γενεᾶς τῶν Ἑλλήνων ζω-

γράφων τοῦ Μονάχου», μὲ βάσι τὰ ἀρχεῖα ἐπιστολῶν τοῦ ἰδίου καὶ φίλων, καθὼς καὶ σχετικὲς ἀφηγήσεις.

Εἶναι μία ἀξιόλογη συμβολὴ στὴν ἱστορία τοῦ Μικρασιατικοῦ πνεύματος γενικὰ καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς εἰδικά.

ΣΤΕΦΑΝΙΑΣ ΚΑΛΟΥ: Τὰ λευκά της χέρια. Ποιήματα.

Ἡ ποιήτρια κυριαρχεῖται ἀπὸ αἰσθήματα εὐγενικὰ καὶ τρυφερὰ μὲ ἰδιαίτερη κλίσι στὰ εἰδύλλια τῆς ὑπαίθρου ζωῆς. Ὁ λυρισμός της, καθὼς ἀκολουθεῖ τεχνικὰ τὴν παράδοσι, εἶναι συμπαθής, ἀλλὰ καὶ συχνὰ ἁπλοϊκός, ποὺ θυμίζει σχολικὲς χρηστομάθειες τοῦ παλαιοῦ καιροῦ. Παράδειγμα, τὰ «ἐρημοκκλήσια ποὺ ὑμνολογοῦν» γιὰ μιὰ ἁπλῆ ἐλεημοσύνη, τὸ λουλούδι ποὺ μαραίνεται ἀπὸ λύπη γιὰ τὴν ἀπώλεια τοῦ φίλου του πουλιοῦ. Ὡστόσο, μερικὰ ποιήματα, ὅπως τὰ «Παιδιά», εἶναι ἀξιόλογα.

Πόσο γλυκειὰ καὶ τρυφερὴ ἡ καρδιά μας γίνεται
ὅταν χαϊδεύουμε μικρούλικα παιδάκια!
Λὲς κ' εἶν' ἡ προσευχή μας ποὺ ξεχύνεται,
στ' ἀστέρια, στὰ λουλούδια, στὰ πουλάκια.
Παιδιά, παιδιά μου!...ἄδολη χαρά,
ποὺ κ' ἡ ἐλπίδα ἀπὸ τὰ μάτια σας σκορπιέται,
ἀθῶα πλασματάκια τρυφερά,
ποὺ κι' ὁ πόνος κοντά σας λησμονιέται.
Ἕνα λογάκι, ἕνα βλέμμα, ἕνα χαμόγελο,
εἶν' ὅλα τῆς ζωῆς τὰ Μεγαλεῖα
κι' ὅ,τι γιὰ τὸν Σοφὸ εἶναι φαινόμενο,
για σᾶς εἶναι ἡ πιὸ ἁπλὴ ἱστορία.
Μα κι' ὁ Θεὸς ὅταν ὡδήγησε τὸν ἄνθρωπο
σε παραδείσια χρυσογάλαζα δρομάκια,
εἶπε: κανεὶς σας δεν νικάει ποτὲ τὸ θάνατο,
ἂν στην ψυχὴ δὲ μείνετε παιδάκια.

Ἕνα δυνατὸ καὶ φοβερὸ θέμα, ὅπως ἡ ὁμαδικὴ σφαγὴ 10. 000 Ἰταλῶν στὴν Κεφαλλονιὰ ἀπὸ τοὺς Γερμανούς, δὲν κατορθώνει νὰ μεταγγίσῃ τὸ δρᾶμα, λόγῳ ἁπλοϊκότητος τοῦ στίχου.

ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΔΟΥ: Σκιές. «Δωδεκάτη Ὥρα».

Ὁ κόσμος τῆς ποιητρίας ἀποτελεῖται ἀπὸ «σκιές», ἀπὸ ἐσωτερικὴ πραγματικότητα μὴ κατακτημένη ἀπὸ τὶς φυσικὲς αἰσθήσεις. Εἶναι μιὰ προσπάθεια φυγῆς ἀπὸ τὸν ἀγχώδη κόσμο τῆς τρεχούσης πραγματικότητος. Μιὰ τάσις ἀνόδου. Ἀλλὰ ἐπιχειρεῖται μὲ ἀνώριμα μέσα. Ὁ στίχος ἐλεύθερος (ἤτοι ἀνύπαρκτος) καὶ χωρὶς ἰδιαίτερο βάρος. Ὑπάρχουν μερικὲς ἀναλαμπές, ὅπου φαίνεται νὰ κατέχῃ ἡ ποιήτρια τὴν ἔκφρασί της («Σὰ μιὰ λαμπάδα θὰ καῶ, γλείφοντας στὸ σκοτάδι, τὸ πάτωμα, τοὺς τοίχους, τὸ ταβάνι...»), ἀλλὰ γενικὰ ἐπι-

κρατεῖ ἕνα σκοτάδι καὶ ἐκφραστικό. Τὰ ποιήματα αὐτὰ γράφτηκαν μέχρι τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1964 καὶ τυπώθηκαν τὴν ἄνοιξι ἐφέτος. Ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ ὑποστοῦν καὶ ἄλλη ἐπεξεργασία στὰ δύο χρόνια τῆς ζωῆς των ὡς χειρογράφων.

ΤΑΣΙΑΣ ΑΔΑΜ: Θωμᾶς Οἰκονόμου. Λυρικὴ βιογραφία.

Ἡ παλαιὰ ἀγαπημένη μαθήτρια τοῦ διασήμου σκηνοθέτου καὶ ἠθοποιοῦ ἐκπληρώνει τὴν ὀφειλή της, μέσα στὴν γενικώτερη λησμοσύνη, πρὸς τὸν ἐμπνευσμένο διδάσκαλο. Εἶναι ἕνα ἀπάνθισμα πληροφοριῶν καὶ ἀρκετὲς προσωπικὲς ἀναμνήσεις γιὰ τὸν ἐξαιρετικὸ σταδιοδείκτη τῆς προόδου τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου.

ΜΑΡΙΑΣ Κ. ΔΕΔΕ: Ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὰ παραμύθια τῶν Ἰνδιάνων τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ἔκδ. Ἰωλκός.

Μὲ πηγὴ διάφορα βιβλία, προσφέρεται μιὰ σύντομη εἰσαγωγὴ γιὰ τὴν ζωὴ τῶν ἐρυθροδέρμων γενικὰ καὶ ἀκολουθεῖ ἕνα ἀπάνθισμα Ἰνδιάνικων παραμυθιῶν σὲ ἑλληνικὴ διασκευή, ἀλλὰ ὄχι καὶ ἐξελληνισμό, ὅπως βεβαιώνει ἡ συγγραφεύς.

Εἶναι ἕνα βιβλίο ἐνδιαφέρον καὶ εὐχάριστο. Μερικὲς φορές, ἐκπληκτικὴ ἡ ἀναλογία τῶν μύθων τῆς Ἀμερικῆς μὲ ἀνάλογους εὐρωπαϊκοὺς ἢ ἀσιατικούς.

Ν. ΣΡΙ ΡΑΜ: Προσέγγισις πρὸς τὴν πραγματικότητα.

Αἱ Θεοσοφικαὶ Ἐκδόσεις ἐκυκλοφόρησαν σὲ ἑλληνικὴ μετάφρασι (τοῦ παλαιοῦ θεοσόφου Ἰωάννου Ν. Χαρίτου) τὸ ἔργον αὐτὸ τοῦ γνωστοῦ στὴν Ἑλλάδα Ἰνδοῦ φιλοσόφου Νιλακάντα Σρὶ Ράμ, παγκοσμίου προέδρου τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ διαλέξεις σὲ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου καὶ ἄρθρα στὸν «Θεόσοφο» τοῦ Ἄντυαρ τῆς Ἰνδίας.

«Ἀλλὰ — ἐρωτᾶ ὁ συγγραφεὺς σ' ἕνα κεφάλαιο τοῦ ἔργου του — τί εἶναι πραγματικότης; Εἶναι μία ἄμεσος καὶ ἀπ' εὐθείας γνῶσις ἢ πεῖρα μιᾶς ἐσχάτης σχέσεως μεταξὺ Πνεύματος καὶ Ὕλης, ἡ κατάστασις ἑνὸς Ἀπολύτου μεταξὺ τοῦ σχετικοῦ, κάποιου ποὺ συνδέει τὴν ἀπαρχὴν μὲ τὸ τέλος; Εἶναι μία Ἀλήθεια, μία Ἀρχή, μία κατάστασις συνειδήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχει μία ὁλοκλήρωσις τῶν τριῶν στοιχείων — γνώστης, γνῶσις καὶ ἀντικείμενον τῆς γνώσεως; Ἢ εἶναι ἡ οὐσία ὅλων τῶν δοκιμασιῶν μας εἰς ἕκαστον ἐπίπεδον, μία κατάστασις μὲ πᾶν ἀπὸ τὸ ὁποῖον αἰσθανόμεθα χωρισμένοι· μία εὐδαιμονία ὄχι χρόνου ἀλλ' αἰωνιότητος· ἀγάπη εἰς τὴν νιοστὴν δύναμιν· μία κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν ὁλόκληρος ἡ παγκοσμία διαδρομὴ καὶ ὁ ἑαυτὸς παρατηροῦνται μὲ ἄλλους ὅρους, παρ' οἵους τώρα ἀντιλαμβανόμεθα, καὶ ἀπὸ μίαν τελείως νέαν διάστασιν;»

Γιὰ τοὺς σπουδαστὰς τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς σκεπτομένους ἀνθρώπους, τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον.

ΧΡ. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΣΤΗΝ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ Η ΑΤΛΑΝΤΙΣ;

ΕΝΩ εκτυπώνεται τὸ ἀνὰ χεῖρας τεῦχος τοῦ «Ἰλισοῦ», καταπλέει στὸν Πειραιᾶ τὸ ἀμερικανικὸν ὠκεανογραφικὸν πλοῖον «Γ σ α ί η ν», μὲ ἐπιβάτας 26 εἰδικοὺς ἐπιστήμονας καὶ μὲ προορισμὸ τὴν Σαντορίνη γιὰ τὴν διεξαγωγὴ ἐρευνῶν σχετικὰ μὲ τὴν ὑπόθεσι τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀγγέλου Γαλανοπούλου γιὰ τὴν θέσι τῆς Ἀ τ λ α ν τ ί δ ο ς.

Ἀπὸ τὸν Ὅμηρο καὶ τὸν Πλάτωνα, μέχρι τὸν Σοβιετικὸ φυσικὸ καὶ μαθηματικὸ Λέντνεφ (1958), ὑποστηρίχθη κατὰ κόρον ὅτι ἡ Ἀτλαντὶς ὑπῆρξε καὶ ἔζησε κάπου στὸν Ἀτλαντικὸ Ὠκεανὸ καὶ ἀρκετὰ χιλιόμετρα δυτικὰ ἀπὸ τὸ Γιβραλτάρ.

Συγκεκριμένα:

Ὁ Πλάτων στὰ ἔργα του «Τίμαιος» καὶ «Κριτίας», ἀναφέρει ὅτι ἡ Ἀτλαντὶς βρισκόταν «εἰς τὸ πέραν πέλαγος» καὶ ἦταν μεγαλύτερη ἀπὸ ὅση ἔκτασι εἶχαν μαζὶ ἡ Ἀσία καὶ ἡ Λιβύη. Προσθέτει ἀκόμη, ὅτι ἡ «χαμένη ἤπειρος» εἶχε ἀναπτύξει ἀξιόλογο πολιτισμό, ὑπῆρχε πρόοδος στὶς τέχνες, τὰ γράμματα καὶ τὴν φιλοσοφία καὶ ὅτι διέθετε περίφημο στρατό. Ὑποστηρίζει, τέλος, ὅτι ἡ καταβύθισις τῆς Ἀτλαντίδος ἔγινε 9.000 χρόνια πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ νομοθέτου Σόλωνος.

Οἱ ἐπιστήμονες τοποθετοῦν τὴν Ἀτλαντίδα, ἐρίζοντες, στὴν περιοχὴ τῶν Καναρίων νήσων ἢ στὶς Ἀζόρες, ἢ στὸ στενὸ τοῦ Γιβραλτάρ, ἢ στὴν Σκανδιναυΐα ἢ στὸν Βόρειο Πόλο. Πλὴν τοῦ Ἕλληνος καθηγητοῦ Γαλανοπούλου, ὁ ὁποῖος ὑποστηρίζει τὴν περιοχὴ τῆς Σαντορίνης, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἡ περιγραφὴ τοῦ Πλάτωνος γιὰ τὴν ἔκτασί της (μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Λιβύη καὶ τὴν Ἀσία μαζὶ) εἶναι λανθασμένη. Καὶ ἂν ἡ Ἀτλαντὶς βρισκόταν, πράγματι, ἀνάμεσα στὴν Κρήτη καὶ τὴν Σαντορίνη, θὰ βυθίστηκε κατόπιν ἐκρήξεως τοῦ ἡφαιστείου τῆς Θήρας, γύρω στὸ 1410 π.Χ.

Ἡ διεξαγομένη τώρα ἔρευνα ὀφείλεται στὸ διεθνὲς ἐνδιαφέρον, ποὺ προεκάλεσε ἡ θεωρία Γαλανοπούλου.

Ἐπὶ τοῦ «Γσαίην» ὑπάρχει ἕνα ἰσχυρὸ πρωτονικὸν μαγνητόμετρον, ποὺ μετράει συνεχῶς τὸ μαγνητικὸν πεδίον τῆς γῆς, ἀναλύοντας τὶς αὐξομειώσεις του, τὶς ὀφειλόμενες στὶς διαφορὲς γεωλογικῶν στρωμάτων. Ἐπίσης ὑπάρχει μιὰ σειρὰ ἀπὸ τελειοτάτους σεισμογράφους, ποὺ εἶναι ἐγκατεστημένοι ἔτσι ὥστε νὰ ἐξουδετερώνωνται αἱ κινήσεις καὶ δονήσεις τοῦ πλοίου. Μιὰ συσκευὴ τοποθετημένη στὸ κύτος του, παράγει ἰσχυροτάτους ἠλεκτρικοὺς σπινθῆρες μεγάλου βολτάζ, ποὺ κατευθύνονται πρὸς τὸν βυθό. Τὰ παλμικὰ κύματα ποὺ δημιουργοῦνται, εἰσδύουν περισσότερο ἀπὸ 1.000 μέτρα στὸν στερεὸ πυθμένα, παράγοντας δονήσεις οἱ ὁποῖες καταγράφονται ἀπὸ τοὺς σεισμογράφους. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν μελετῶνται ἡ φυσική του σύστασι.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ὁμὰς θὰ ἐρευνήσῃ μὲ τὴν συνεργασία Ἑλλήνων ἐπιστημόνων τὸν βυθὸ γύρω ἀπὸ τὴν Σαντορίνη γιὰ νὰ ἐξακριβώσῃ ἐὰν ὑπῆρχε κατοικημένη περιοχὴ ποὺ κα-

ταποντίσθηκε. Τὰ ὑπερβραχέα ἠχητικὰ καὶ ἠλεκτρονικὰ κύματα ποὺ θα σταλοῦν στὸν βυθὸ θὰ δώσουν, κατὰ τὴν ἐπιστροφή των, πληροφορίες ἐὰν ὑπάρχη ἐκεῖ λογικη καὶ γεωμετρικὴ διάταξι σκληρῶν ἀντικειμένων.

Δεδομένου ὅτι, ἂν εἶχε συμβῆ καταποντισμος ξηρᾶς, ἡ ἐπιφάνεια της θὰ ἔχη, στοὺς τοσους αἰῶνες, σκεπασθῆ μὲ ἄλλα στρώματα, θὰ ἀνακύψη ἄλλο σοβαρωτερο πρόβλημα, σὲ θετικὴ ἔκβασι τῶν ἤδη διεξαγομένων ἐρευνῶν. Θα ἔχουν δώσει κάποιο τεκμήριο, καποια θετικώτερη ἔνδειξι, για τὴν διεξαγωγὴ ἄλλων ἐρευνῶν.

ΠΕΤΡΟΣ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ

Ὁ καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὸ πανεπιστήμιον Κλαιρμον τῆς Καλιφορνίας δόκτωρ Τζαίημς Ρόμπινσον, ἐπιστρέψας ἀπὸ τὴν Μέση Ἀνατολή, ὅπου ἐμελέτησεν ἐπὶ ἕνα ἔτος τὰ Κοπτικὰ εὑρήματα τῆς Αἰγύπτου, ἀνεκοίνωσε ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει καὶ μία ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου πρὸς τὸν Φίλιππο.

Ἡ ἐπιστολή, ἀνήκουσα εἰς τὰ «ἀπόκρυφα» κείμενα, περιγράφει τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ πρὸ τῶν συγκεντρωμένων Ἀποστόλων ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. Ὁ Χριστὸς ἐνεφανίσθη ὡς καῖον Φῶς καὶ ἐκήρυξεν τί πρέπει νὰ πράξῃ ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀνάστασιν, πῶς νὰ ἀποφύγῃ τοὺς δόλους τοῦ Κακοῦ καὶ προέτρεψε τοὺς Ἀποστόλους νὰ κηρύσσουν τὰ καλὰ νέα εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου ὅλου.

Κατὰ τὸν δρ Ρόμπινσον, τὰ εὑρεθέντα βιβλία εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἔργων τῶν Γνωστικῶν. Ἀπὸ ὡρισμένης ἀπόψεως, οἱ Γνωστικοί, ποὺ ἄφησαν τοὺς παπύρους αὐτούς, συνέχισαν τὴν ἀνορθοδοξίαν τῶν Ἐσσαίων. Οἱ Χριστιανοὶ Γνωστικοί, λέγει ὁ δρ Ρόμπινσον, ὑπεστήριξαν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν ἔννοιαν μᾶλλον τοῦ ἀπαστράπτοντος φωτὸς παρὰ τοῦ σωματικῶς ἀνασταινομένου ὄντος. Τὰ Εὐαγγέλιά μας τονίζουν τὴν φυσικὴν ἀνάστασιν ἴσως σκοπίμως διὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ κηρύγματα τῶν Γνωστικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ περισσότερον ὅλων ἐπιμένει ὁ Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι οἱαδήποτε ἀνάστασις 40 ἡμέρας μετὰ τὴν σταύρωσιν δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν.

Ἡ «ἐπιστολὴ» τοῦ Πέτρου πρὸς τὸν Φίλιππον «ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὴν περίπτωσιν τῆς παρουσίας τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ Φωτος, καὶ ὄχι κάποιου σώματος, ἀποτελεῖ δὲ παράδειγμα τῆς διδασκαλίας τῶν Γνωστικῶν», εἶπεν ὁ δρ Ρόμπινσον. Ἐδημιουργεῖτο πάντως ἕνα πρόβλημα, διότι καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἔτεινε νὰ παραδεχθῆ την Θεότητα ὡς Φῶς καὶ συχνὰ μάλιστα τὴν παραδέχεται. Εἰς τὴν ἱστορίαν ἐξ ἄλλου περὶ μεταμορφώσεως ὑπάρχουν μεριπὰ σχετικὰ στοιχεῖα, ὅπως π.χ. ἡ ἐμφάνισις πρὸ τοῦ Πέτρου ἑνὸς ἐκτυφλωτικοῦ φωτός.

Τὸ συμπέρασμα, ποὺ συνάγει ὁ δρ. Ρόμπισον, εἶναι ὅτι ἐπί τι διάστημα αἱ δύο αὐταὶ σχολαὶ συνυπῆρχον, «ἐν συνεχείᾳ ὅμως διαπιστώνομεν τὴν ἐμπλοκήν των εἰς μίαν ἔντονον διαμάχην». Ἔτσι ὁ πρῶτος Χριστιανικὸς κόσμος ἐχωρίσθη εἰς τὰ δύο καὶ ἴσως κανένα ἀπὸ τὰ δύο μέρη νὰ μὴν εἶχεν ἀπόλυτον δίκαιον. Παρ' ὅλην δὲ τὴν νίκην τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, φαίνεται πὼς δὲν ἦταν ὁλοκληρωτική. «Ἀκόμη καὶ σήμερα πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ πιστεύουν εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ πνεύματος καὶ ὄχι τοῦ σώματος», εἶπεν ὁ δρ. Ρόμπινσον.

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Στὴν Κορτίνα ντ' Ἀμπέτσο τῆς Ἰταλίας, συνῆλθε τὸ τρίτον παγκόσμιον συνέδριον γιὰ τὴν μελέτη τῶν ἀκτινοβολιῶν ἐπὶ τῶν ζώντων ὀργανισμῶν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων, συνεζητήθη τὸ πρόβλημα τῆς ἐνάρξεως ζωῆς ἐπὶ τῆς γῆς. Ἰδιαιτέρα προσοχὴ ἐδόθη στὶς ἀνακοινώσεις τοῦ Ρώσου ἀκαδημαϊκοῦ Ὀπαρίν, ὁ ὁποῖος ἔχει διατυπώσει τὴν θεωρία τῆς ἡλιακῆς ἀκτινοβολίας.

Ἡ χρονολογία τῆς γεννήσεως τῆς

Γῆς ὑπολογίζεται ὅτι συνεβη πρὸ πέντε δισεκατομμυρίων ἐτῶν. Κατὰ τὴν ἀρχέγονον ἐκείνην ἐποχήν, ὁ πλανήτης ὁ προοριζόμενος διὰ κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου συνεστέλλετο καὶ ἐθερμαίνετο. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τήξεως τῶν συστατικῶν του στοιχείων, τὰ ἐξαερούμενα συστατικὰ διηθοῦντο πρὸς την ἐπιφάνειαν καὶ ἀπελευθερώνοντο, σχηματίζοντας τὴν πρωτόγονον ἀτμόσφαιραν, καί, ἔπειτα ἀπὸ μακρὰς βροχάς, τοὺς ὠκεανούς. Με τον πρῶτον ζῶντα ὀργανισμὸν συνεδέθησαν ἀναγκαίως τα συνηθέστερα χημικα στοιχεία πού εὑρίσκοντο εἰς τὸ περιβάλλον (ὑδρογόνον, ἄνθραξ, ὀξυγόνον, ἄζωτον) καθὼς καὶ τα στερεα καὶ ἀεριώδη, ποὺ ὑπῆρχαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς.

Ὑποτίθεται ὅτι αἱ πρῶται ζῶσαι μορφαὶ ἐνεφανίσθησαν προ δύο δισεκατομμυρίων ἐτῶν.

Ἀκομη ἔγινεν ἀναφορα καὶ εἰς τα πειράματα τοῦ Μίλλερ, πού, εἰς τα 1953, ἔκλεισε εἰς ἕνα μπαλλονι στοιχεῖα ἀρχεγονου ἀτμοσφαιρας καὶ δια να ἀναδημιουργηση τὴν τεραστίαν πηγην ἐνεργείας τῶν θυελλῶν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἐξηκοντισε πρὸς τὸ μπαλλονι σπινθῆρας προκαλουμένους ἀπὸ ἠλεκτρικὰς ἐκκενώσεις ἐξῆντα χιλιάδων βολτ. Με ἔκπληξίν του διεπίστωσε ὅτι εἶχαν σχηματισθῆ διὰ συνθέσεως πολλαὶ ὀργανικαὶ ἑνώσεις συστατικα πρωτεινῶν καὶ βασικῶν στοιχείων τῆς ζωῆς.

Τὰ ὑποβλητικα αὐτα πειράματα, καὶ ἄλλα —ὅπου ἐχρησιμοποιήθη καὶ ἡ ἠφαιστειακη ἐνέργεια— ἀναπαράγουν, εἰς τὰ πλαίσια τοῦ δυνατοῦ, μὲ μίαν ἐπιτάχυνσιν τοῦ χρονου εἰς ὀλίγας ὥρας καί, το ἔργον τῆς δημιουργίας ποὺ συντελέσθη εἰς το μεγαλο ἐργαστήριον τῆς φύσεως προ δισεκατομμυρίων ἐτῶν

ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ

Τὰ σημαντικώτερα ἕως τώρα ἐπιτεύγματα στὸν τομέα τῶν διαστημικῶν ἐρευνῶν κατηγαγον οἱ Ἀμερικανοὶ ἀστροναῦται Τζὼν Γιανγκ και Μάικελ Κολλινς.

Μὲ τὸ διαστημόπλοιο «Δίδυμοι 10» ποὺ ἐξετοξεύθη σὲ τριήμερη πτῆσι (19 - 21 Ἰουλίου), ἐπέτυχαν:

α) Ἔκαμαν 43 φορὲς τὸν γῦρο τῆς Γῆς καὶ διήνυσαν 1.200.000 μίλλια, μὲ ταχύτητα 28.164 χιλιόμετρα τὴν ὥρα.

β) Κατώρθωσαν νὰ συναντήσουν τὸ διαστημόπλοιον «Ἐιτζίνα 10», ποὺ εἶχεν ἐκτοξευθῆ 100 λεπτὰ προηγουμένως.

γ) Κατώρθωσαν νὰ συναντήσουν τὸ διαστημοπλοιον «Ἐιτζίνα 8», τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο ἀπὸ τετραμήνου καὶ πλέον στο Διάστημα, σὲ ὕψος 386 χιλιομέτρων ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς, καὶ να κάμουν παράλληλη πτῆσι.

δ) Ὁ Κολλινς, ἐξηρτημένος ἀπὸ τὸ «Δίδυμοι 10» με «ὀμφάλιον λῶρον» μήκους 15 μετρων, ἐπραγματοποίησε περίπατο στο Διάστημα, διαρκείας 28 λεπτῶν τῆς ὥρας.

ε) Κατα τὴν διάρκεια τοῦ περιπάτου στὸ Κενόν, ὁ Κόλλινς μπόρεσε να προσεγγίση το διαστημοπλοιον «Ἐιτζίνα 8» καὶ να ἀποσπάση μιὰ συσκευὴ ἀνιχνεύσεως τῶν μικρομετεωριτῶν.

Ἀπέδειξαν, ἑπομένως, ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιθεώρησις ἀγνώστων ἀντικειμένων εἰς τὸ Διάστημα, ἡ διάσωσις ἀστροναυτῶν ἐπὶ «νεκροῦ» ὀχήματος» καὶ ἡ ἐκτέλεσις ἐργασιῶν ἀπαραιτητων γιὰ τὴν ἐγκατάστασι Βάσεως εἰς τὸ Διάστημα. Τα ἐπιτεύγματα αὐτὰ ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς ἀξιολογο «βῆμα» πρὸς τὴν Σελήνη.

Το ἑπόμενον ἐπίτευγμα ἦταν ἡ θέσις εἰς τροχιαν περὶ τὴν Σελήνη, ἑνὸς φωτογραφικοῦ δορυφόρου, τοῦ «Λούνα Ορμπιτερ», ὁ ὁποῖος μετέδωσε ἐνδιαφέρουσες φωτογραφίες τῶν σχεδιαζομένων πεδίων προσεδαφίσεως εἰς τὴν Σελήνη.

ΣΕΛΗΝΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Τὸ πρῶτο ταξίδι ἀνθρώπου εἰς την Σελήνη ἔχει προγραμματισθῆ γιὰ τὸ 1970, ἀλλὰ εἶναι λίαν ἐνδεχόμενον νὰ γίνη καὶ νωρίτερα.

Τα προηγούμενα ταξίδια ἦσαν

φανταστικά. Τὸ πρῶτο «ταξίδι» αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἔγινε ἀπὸ τὸν Ἕλληνα συγγραφέα Λουκιανὸ ἀπὸ τὰ Σαμόσατα, περὶ τὸ 100 π.Χ. Τὸ πλοῖο του, μὲ 50 ἀστροναῦτες εἶχε ἁρπαγεῖ ἀπὸ ἕνα τυφῶνα, ὁ ὁποῖος το μετέφερε μέχρι τὴν Σελήνη. Μετέπειτα ἔγιναν σχετικὲς προσπάθειες ἀπὸ τὸν ἀστρονόμο Κέπλερ, τὸ 1930, τοῦ ὁποίου ἡ κινητήριος δύναμις ἦταν οἱ «δαίμονες», τὸν Ἱσπανὸ Ντομίνιγκο Γκονζάλες (1938, κινητήριος δύναμις οἱ κύκνοι!) καὶ τὸν τρομερὸ Συρανὸ ντὲ Μπερζεράκ περὶ τὸ 1850, ποὺ ἦταν ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος ἐπρότεινε τὴν χρησιμοποίηση πυραύλων.

Τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἔχομεν τώρα ὑπ' ὄψιν μας, δημιουργοῦν βάσιμες ἐλπίδες γιὰ τὶς μελλοντικὲς προσάφισι στὴν σελήνη ἀνθρώπων προκες ζωῆς στὴ Σελήνη κάθε ἄλλο παρὰ εὐνοϊκὲς θὰ εἶναι. Τὸ φεγγάρι εἶναι στὴν πραγματικότητα μιὰ νεκρὴ σφαῖρα διαμέτρου 2.160 μιλίων, δηλαδὴ τὸ ¼ τῆς γῆς. Εὑρίσκεται εἰς ἀπόστασιν 250.000 μιλίων καὶ περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν γῆν μὲ ὡρ αίαν ταχύτητα 2.200 μιλίων. Τὸ πεδίον βαρύτητός του εἶναι τὸ 1)6 ἐκείνου τῆς γῆς, γεγονὸς τὸ ὁποῖον θὰ διευκολύνῃ πολὺ τὴν μεταφορὰν βαρέων ἐφοδίων, ἀλλὰ μᾶς πείθει ἐπίσης ὅτι ὁ φυσικὸς δορυφόρος τῆς γῆς δὲν ἔχει καθόλου ἀτμόσφαιρα.

Τὰ μεγαλύτερα, ὅμως, προβλήματα γιὰ τὴν ἐγκατάστασι καὶ προσεδάφισι στὴν σελήνη ἀνθρώπων προκύπτουν ἀπὸ τὶς τεράστιες μεταβολὲς τῆς θερμοκρασίας. Ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἡ σελήνη δὲν ἔχει ἀτμόσφαιρα γιὰ νὰ συγκρατήσῃ τὴν θερμότητα, συμβαίνει μιὰ ἀπόλυτος σχεδὸν ἀπώλεια θερμότητος, καθὼς ἡ σεληνιακὴ ἡμέρα, ποὺ κρατεῖ δύο ἑβδομάδες, μεταπίπτει σὲ μιὰ ἐξ ἴσου μεγάλη σεληνιακὴ νύκτα.

Ἡ θερμοκρασία κατὰ τὴν σεληνιακὴν μεσημβρίαν ὑπερβαίνει τοὺς 156 βαθμοὺς Κελσίου, δηλαδὴ ἀναπτύσσεται θερμότης πολὺ μεγαλυτέρα ἐκείνης τοῦ ζέοντος ὕδατος. Κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἡ θερμοκρασία μπορεῖ νὰ σημειώσῃ πτῶσιν μέχρι —160 βαθμοὺς Κελσίου, νὰ κατέλθῃ δηλαδὴ εἰς τὰ ἐπίπεδα, εἰς τὰ ὁποῖα ὑγροποιεῖται τὸ φυσικὸν ἀέριον.

Κατ' ἀρχήν, πολὺ τῆς μόδας θὰ εἶναι αἱ διαστημικαὶ στολαί, ἑρμητικὰ κλειστές, ὥστε νὰ προστατεύουν τὸ ἀνθρώπινο σῶμα ἀπὸ τὶς τεράστιες μεταβολὲς τῆς θερμοκρασίας, μολονότι ἀργότερα πιθανῶς θὰ γίνῃ δυνατὴ ἡ κατασκευὴ θολωτῶν οἰκημάτων τύπου Ἐσκιμώων, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχουν αἶρ κοντίσιον

ΩΡΟΣΚΟΠΙΑ

Ὑπάρχει σχέσις μεταξὺ τῆς ἡμερομηνίας γεννήσεως ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ τῆς πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς του καταστάσεως; Τὰ ὡροσκόπ α, εἶναι ἁπλὲς προλήψεις καὶ ἀνοησίες ἢ ἔχουν κάποια βάσι λογική; Ἡ σύγχρονη ἐπστήμη —ποὺ ὁλοένα καὶ περισσότερο μελετᾶ ὄχι πιὰ τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ περιβάλλον του— ζήτησε νὰ δώσῃ ἀπάντησι καὶ σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα.

Καὶ τὰ μέχρι στιγμῆς ἀποτελέσματα εἶναι καταπληκτικά. Δύο ἀνεξάρτητες ὁμάδες ἐρευνητῶν, μ ὰ ἀμερικανικὴ καὶ μία βρεταννική, δημοσίευσαν προσφάτως τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν τους, ποὺ ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια θὰ ὑπήγοντο μᾶλλον στὴν.... ἀστρολογία παρὰ στὴν ἰατρική.

Ἡ ἀμερικανικὴ ὁμάδα ξεκινώντας ἀπὸ τὴ διαπίστωσι ὅτι πολλοὺς ἀνθρώπους δὲν τοὺς παίρνει ὁ ὕπνος ὅταν τὸ κρεβάτι τους δὲν εἶναι τοποθετημένο σύμφωνα μὲ ὡρισμένη κατεύθυνσι, διεξήγαγε ἔρευνες ἐπὶ 28.000 ἀσθενῶν ποὺ νοσηλεύονταν σὲ ψυχιατρικὲς κλινικὲς τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ μετὰ ἀπὸ πέντε χρόνια ἐντατικῆς ἐργασίας, κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ ψυχικὲς ἀνωμαλίες βρίσκονται σὲ στενὴ σχέσι μὲ τὶς μεταβολὲς τοῦ μαγνητικοῦ πεδίου. Καὶ ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ κατάστασις τοῦ μαγνητικοῦ πεδίου προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν ἑκάστοτε θέσι τῆς γῆς μέσα στὸ πλανητικὸ σύστημα.

Ἀλλὰ ἀκόμη ἐντυπωσιακώτερα ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἔρευ-

νας πού διεξήγαγε μια ομάδα Αγγλων γιατρών στο Σεφφηλντ. Οί τελευταίοι μελετώντας τήν συμπεριφορα και το ιστορικο 188 ένηλίκων άτομων που είχαν χαρακτηρισθῆ ώς «πνευματικώς ύποαναπτυκτα», κατεληξαν στο συμπερασμα ότι ή ήμερομηνία γεννήσεως συνδεεται άπ' εύθείας με το βαθμο εύφυΐας τοῦ άτομου.

ΠΑΛΙΝ ΟΙ ΑΓΚΥΛΩΤΟΙ

Γραφαμε στο προηγούμενο τεῦχος για το λαθος άθηναϊκῆς εφημερίδος να ταυτίζη τους άγκυλωτους σταυρους που έμφανιζονται στα κιγκλιδωματα τοῦ 'Αρείου Παγου (μεγάρου τοῦ άρχαιολογου Σλῆμαν) μέ το χιτλερικο έμβλημα. 'Εν τῷ μεταξυ, ή ιδια έφημερίδα έδημοσιευσε άνασκευη, που τῆς έστειλε ό συνδρομητης και φίλος τοῦ «'Ιλισοῦ» κ. Π. Δ. 'Αναγνωστου (Λογιστικον καί Φοροτεχνικον Γραφεῖον, Κρατινου 7), με το άκολουθο περιεχομενον:

1) 'Η Σβαστικα θεωρεῖται τὸ άρχαιοτερον και το πλεον παγκοσμιον σύμβολον τοῦ όποίου άγνοεῖται ή προέλευσις. Εἰς τας 'Ινδίας ἦτο το σύμβολον τῆς εὐτυχίας κατα την σανσκριτικην έννοιαν τῆς λέξεως. Εἰς την έλληνικην έχει μεταφρασθῆ τετραγραμμα, διοτι έχει σχῆμα τεσσαρων κεφαλαίων Γ ένωμένων εἰς την βασιν των και σχηματιζοντων το σχῆμα σταυροῦ.

Το άρχαιοτατον αὐτὸ σύμβολον δεν εὑρίσκεται μονον εἰς τας 'Ινδίας, Κιναν και Μογγολίαν, άλλα καὶ εἰς τὴν άρχαία 'Ελλαδα. 'Ανευρέθη άκομη και εἰς την προ τοῦ Χριστοφορου Κολομβου 'Αμερικην και θεωρεῖται παγκοσμιον μυστηριακον σύμβολον.

'Ο Σλῆμαν κατα τας άνασκαφὰς τῆς Τροίας, άνεῦρεν πολλες ροκες διακοσμημένες μὲ άγκυλωτοὺς σταυρους και ὑποψιαζομενος τον παγκοσμιον άρχαιον συμβολισμον του έφιλοτέχνησε τὰ κάγκελα τοῦ «'Αρείου Παγου — 'Ιλίου Μελαθρον».

2) Τὰ τέρατα τοῦ άνθρογράφου δεν εἶναι παρα ή Σφιγξ τῆς 'Ελληνικῆς Μυθολογίας τοῦ γνωστοῦ αἰνίγματος «Τί έστί ό μὰν έχων φωνήν, τετραπουν καὶ δίπουν καὶ τρίπουν γίγνεται» άρχαιότατον σύμβολον έπιλεγεν ὑπὸ τοῦ Σλῆμαν λόγῳ τῆς σπουδαιοτατης συμβολικῆς του σημασιας.

3) 'Η κουκουβάγια εἰς τὴν άρχαίαν 'Ελλαδα, έθεωρεῖτο σύμβολον τῆς σοφίας καὶ τῆς φρονήσεως, άφιερωμενη εἰς τὰ γράμματα καὶ μέχρι τῶν μαθητικῶν μας χρόνων άκόμη.

Εἶναι γεγονὸς ότι πολλοὶ έκαπηλεύθησαν πανάρχαια καὶ ίερὰ σύμβολα διὰ νὰ διαπράξουν έγκλήματα, άκομη καὶ έν όνοματι τοῦ χριστιανικοῦ σταυροῦ, δια να παραπλανοῦν τοὺς λαοὺς καὶ να άπαρύπτουν τοὺς κακοὺς σκοπούς των εἰς βάρος τῶν λαῶν.

'Επίσης καὶ ό δικτατωρ Μεταξᾶς έχρησιμοποίησε τον διπλοῦν πέλεκυν (Λαβρυν) περιστεφομενον ὑπο ίερῶν κόμβων άρχαιότατον Μινωικὸν σύμβολον.

Ισως οί δικτατορες καὶ οί τύραννοι τῆς άνθρωπότητος να πιστεύουν εἰς τὴν δύναμιν τῶν ὑπὸ τῶν λαῶν άρχαίων συμβόλων, διοτι δὲν εἶχαν άλλην δύναμιν βάσεως νὰ στηριχθοῦν.

'Αλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ «μαγνητισμένα» ὑπο τῆς συμβολικῆς λατρείας τῶν λαῶν σύμβολα συντόμως έπέφερον την καταστροφὴν καὶ πτῶσιν τῶν τυράννων διο νὰ παραμείνουν τα ίερα σύμβολα έκδικηταὶ τῆς κακῆς χρησιμοποιήσεως των ὑπο τῶν καπηλευθέντων τὴν συμβολικὴν δύναμίν των.

ΤΑ «ΣΚΑΘΑΡΙΑ»

Πρόκειται γιὰ την όρχήστρα τῶν νεαρῶν Αγγλων με τα μακριὰ μαλλιά, τοὺς «Μπήτλς». Εἰδικά, γιὰ τὴν δήλωσι τοῦ ένος έκ τῶν τεσσάρων Μπήτλς, τοῦ Τζὼν Λέννον, ότι τὸ συγκρότημά τους άξίζει περισσότερο άπο τόν...'Ιησοῦ!

Ηθελε νὰ πῆ, καθὼς έξήγησε, όταν άντιμετωπισε τὸν σάλο τῶν πουριτανῶν τῶν 'Ηνωμένων Πολιτειῶν, όχι ότι οἱ Μπήτλς ά ξ ί ζ ο υ ν πρά-

γματι περισσότερο ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ, ἀλλὰ ὅτι τοὺς ἀποδίδεται περισσότερη προσοχή. Δηλαδή, ἤθελε νὰ ἐκφράση τὴν ἀδιαφορία τῆς σημερινῆς νεολαίας γιὰ τὸν Χριστιανισμό.

Ἀπὸ ἀφορμὴ τὴν δήλωσι τοῦ Τζὼν Λέννον ξεσηκώθηκε στὴν Ἀμερικὴ ἕνα κῦμα ὀργῆς. Ὁ μόνος ὑποστηρικτής των, τοὐλάχιστον μεταξὺ τῶν κληρικῶν, φαίνεται νὰ εἶναι ὁ Ἀγγλικανὸς ἐπίσκοπος τοῦ Μόντρεαλ, σεβ. Κέννεθ Μὰκ Γκουάιρ. «Εἶναι γεγονός, εἶπε, ὅτι ὁ κόσμος ἐνδιαφέρεται γιὰ τοὺς «Μπήτλς» περισσότερο ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ. Μήπως ὅμως ὁ Ἰησοῦς καὶ σὲ «σφυγμομέτρηση κοινῆς γνώμης» ποὺ ἔγινε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, δὲν ἦλθε δεύτερος μετὰ τὸν Βαραββᾶ;». Ὅταν δὲ τὸν ρώτησαν ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπαγορευθοῦν οἱ «Μπήτλς» ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο, εἶπε: «Μὴ μὲ παρεξηγήσετε, ἀλλὰ πάντοτε θὰ ἤθελα νὰ ἰδῶ ἕνα ψαλμὸ νὰ ψάλλεται πάνω στὴν μουσικὴ τοῦ «Μάικλ» μιᾶς ἀπὸ τὶς ἐπιτυχίες των».

Ἡ τελευταία δήλωσις τοῦ σεβασμιωτάτου ἔρχεται νὰ δικαιώση τὸν δικό μας πρωτοπρεσβύτερον Γεώργ. Πυρουνάκην, γιὰ τὴν προγενέστερη πρωτοβουλία του νὰ ζητήση ἀπὸ τοὺς μοντέρνους συνθέτες Χατζιδάκη καὶ Θεοδωράκη μιὰ νέα ἐκκλησιαστικὴ λειτουργία.

ΕΝΩΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ

Στὸ Ροζάριο τῆς Ἀργεντινῆς, συνέπραξαν γιὰ πρώτη φορὰ σὲ ἱεροτελεστία Ὀρθόδοξοι, Καθολικοὶ καὶ Διαμαρτυρόμενοι κληρικοί. Ἡ λειτουργία ἔγινε σὲ πλατεία.

—Στὴν βασιλικὴ τοῦ Ἁγίου Πέτρου προσευχήθηκαν ἀπὸ κοινοῦ ὁ Πάπας Παῦλος 6ος καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρυ, δόκτωρ Μάικελ Ράμσαιη. Κατόπιν ὑπέγραψαν ἀπόφασιν συνεργασίας γιὰ τὴν προσέγγισι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

—Στὸ πανεπιστήμιο τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου ἀπεφασίσθη ἡ διεξαγωγὴ διαλόγου Καθολικῶν — Ἑβραίων.

—Στὴν Ἀμερικὴ γενικὰ προχωρεῖ ἡ «Κίνησις διαλόγων στὸ σαλόνι». Ἤδη μετέχουν Ὀρθόδοξοι, Καθολικοὶ καὶ Προτεστάντες.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

Ὁ Ἀμερικανὸς Ἀρεοπαγίτης Πὼλ Πέκ, μιλώντας σὲ δεῖπνο τοῦ πανεπιστημίου τῆς Καλιφορνίας, προέβλεψε τὸν σχηματισμὸ παγκοσμίου κυβερνήσεως, ἡ ὁποία θὰ συνέδεε ὅλα τὰ ἔθνη στοὺς ἴδιους κανόνες νόμου καὶ τάξεως. Αὐτό, εἶπε, θὰ συμβῆ νωρίτερα ἀπὸ ὅσο τὸ ὀνειρεύονται πολλοί, γιατὶ εἶναι ἡ μόνη ἐκλογὴ πλὴν τοῦ ἀτομικοῦ ἀφανισμοῦ. Ἄλλη λογικὴ ἐκλογὴ δὲν ὑπάρχει, εἶπε. Καὶ προσέθεσε: «Ἡ παγκόσμια κυβέρνησις δὲν εἶναι πιὰ ἕνα σύνθημα, ἀλλὰ μιὰ προσεχὴς πραγματικότης».

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Πιστεύω σ' ἕνα ἰδανικὸ ποὺ ἁπλώνεται καὶ εἰσδύει στὴ γῆ, τὸ ἰδανικὸ τοῦ Παραδείσου. Δὲν εἶναι πλάσμα φαντασίας, ἀλλὰ τελικὴ Πραγματικότης, ὅπου ὅλα τὰ πράγματα ἔχουν τὴν Ὕπαρξί τους καὶ ὅπου τείνουν ἐπιτακτικά. Πιστεύω ὅτι αὐτὸ τὸ ὅραμα τοῦ Παραδείσου ἐνυπάρχει στὸ ἡλιοφῶς, στὴν πράσινη χλόη, τὸ κύλημα τοῦ ποταμοῦ, τὴν πρώτη δροσιὰ τῆς ἄνοιξης, τὸ γκρίζο βῆμα τοῦ χειμῶνα, τὴν καλλονὴ τῆς ἀνθρώπινης μορφῆς, καὶ στὸ βάθος τῆς ἀνθρώπινης ἀγάπης.

Ραμπιντρανάθ ΤΑΓΚΟΡ

Ἀξέχαστες μορφὲς

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΝΑΓΟΣ

Εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος τοῦ «Ἰλισοῦ» (σελ. 155) ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τὸν τίτλον «Παληὲς ἀναμνήσεις» ἄρθρον τοῦ πολύτιμου συνεργάτου μας κ. Δημ. Ἰωαννίδη, ἀναφερόμενον στὴν θύμηση ἑνὸς μεγάλου — ταπεινοῦ ἀνθρώπου, ποὺ τὸν εἶχαν γνωρίσει καὶ τὸν θυμοῦνται πάντοτε μὲ ἀγάπη καὶ μὲ βαθυτάτη ἐκτίμηση πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πρεσβύτερους φίλους τοῦ «Ἰλισοῦ».

Ἐφέτος συμπληρώνονται 33 χρόνια ἀπὸ τότε που ἐγκατέλειψε τὸν γήινο κόσμο. Ἦταν ὁ Σπυρίδων Νάγος. «Ἕνα ὥριμο παιδὶ τῆς γῆς», τὸν εἶχε ὀνομάσει ὁ ἀείμνηστος συνεργάτης μας Ἰω. Βασιλῆς, γράφοντας γι' αὐτὸν στὸ ὑπ' ἀριθ. 12 τεῦχος τοῦ ΙΛΙΣΟΥ (σελ. 290 ἔτους 1958).

Ἄρθρα καὶ ὑποθῆκες τοῦ Σπ. Νάγου ἀναδημοσιεύσαμε στὰ ὑπ' ἀριθ. 12 καὶ 13 τεύχη τοῦ ΙΛΙΣΟΥ, ἐτῶν 1958 καὶ 1959.

Ἀναδημοσιεύομε τώρα ἐδῶ ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Πυθαγόρας — Γνώμων» (τεῦχος 11 σελ. 257 ἔτους 1933) ὅσα μὲ λίγα λόγια πολλὰ καὶ κατάλληλα εἶπε στὴν μνήμη του — πρὶν 33 ἀκριβῶς χρόνια — ἕνας ἄλλος προσφιλὴς ἀείμνηστος, ὁ Διον. Δ. Διαμαντόπουλος, τὸν ὁποῖον ἐπίσης θυμοῦνται μὲ ἀγάπη καὶ μὲ ἐκτίμηση οἱ πρεσβύτεροι φίλοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ:

> «Καὶ ὁ Ἥλιος δύει —
> την ὥρα που βασιλεύει».

Ἀστὴρ πρώτου μεγέθους, ὁ Σπυρ. Νάγος, ἐξηφανίσθη ἀπὸ τὸ Τεκτονικὸν στερέωμα, καθ' ἣν στιγμὴν ἀπηύγαζε τὴν μεγαλυτέραν αὐτοῦ αἴγλην καὶ εὑρίσκετο εἰς το ζενὶθ τῆς πνευματικῆς του ἐκδηλώσεως.

Ψυχὴ ἐξελιγμένη, ἀκτινοβολοῦσα τὸ Φῶς αὐτῆς καὶ εὐεργετικῶς ἐπηρεάζουσα πᾶσαν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν, ἥτις θὰ εὑρίσκετο ἐντὸς τῆς ἀκτῖνος της, ὅλως ἀπροσδοκήτως ἐγκατέλειψε τὸν γήινον τοῦτον Κόσμον, διὰ νὰ πολιτογραφηθῇ, τίς οἶδεν εἰς ποίας πνευματικωτέρας σφαίρας.

Καρδία, ἐν ᾗ πᾶσα ὑπόστασις

εὕρισκε θέσιν, ἔπαυσε σφύζουσα τὸν ρυθμὸν τῆς ζωῆς. Καὶ ἠτενίσαμεν τοῦτον ἔχοντα τὴν νεκρικὴν ἀκαμψίαν, τὸν πάντοτε καμπτόμενον πρὸ τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας.

Καὶ ἐστερήθη τοῦ λόγου, ὁ ζήσας ἐν τῷ Λόγῳ.

Καὶ ἐσβέσθη Πυρσός, ἐγκαταλείψας ἄσβεστον πνευματικὴν αἴγλην.

Καὶ ἐτάφη εἰς τοὺς κόλπους τῆς Γῆς, ὁ ἀποδημήσας ἐκ τῆς Γῆς.

Καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ σώματι, διὰ νὰ ζήσῃ ἐν τῷ πνεύματι.

Καὶ κατῆλθεν εἰς τὸν Ἅδην, διὰ νὰ ἀνέλθῃ, τὶς οἶδε ποῦ. Ἀλλ' ὑπάρχει Ἅδης δι' αὐτόν;

Ποῖος Ἑρμῆς θὰ εἶναι ὁ πομπὸς τῆς ψυχῆς του, ἀφοῦ αὐτὸς ἦτο ὁ ὁδηγὸς τῶν ψυχῶν; Ποῖος Διόνυσος θέλει τὸν μεταφέρει εἰς τὸ Κράτος τῶν ἀθανάτων; Ποῖος Διδάσκαλος θέλει τὸν ἀντικαταστήσει; Ἐκ τίνος εὐγενοῦς μετάλλου θὰ συνίσταται τὸ κιβώτιον, τὸ ὁποῖον δέον νὰ διαφυλάξῃ ἀλώβητον τὴν καρδίαν του;

Ποῖος ραψῳδὸς θέλει συνθέσει παιᾶνας ἀντὶ νεκρικῶν ᾠδῶν δι' αὐτόν; Διότι ὁ Νάγος δὲν ἀπέθανεν, ἀλλ' ἁπλῶς, εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν ἐτελοῦντο τὸ πάλαι τὰ Μεγάλα Ἐλευσίνια Μυστήρια, ᾐτήσατο αὔξησιν Φωτός, καὶ τοῦ ἐδόθη.

Ἐν τῇ Γῇ Ἀνώτερον Τεκτονικὸν Ἐργαστήριον δὲν ὑπῆρχε δι' αὐτόν, καὶ μετέστη οὗτος ἐκεῖ ἔνθα λειτουργεῖ τοιοῦτον. Μετέστη εἰς τὸ Κράτος τοῦ Δικεφάλου Ἀετοῦ· μετέστη ἐκεῖ ἔνθα τὰ πάντα μετουσιοῦνται εἰς τὸ εὐγενὲς μέταλλον τοῦ πνευματικοῦ χρυσοῦ· μετέστη ἵνα τύχῃ αὐξήσεως Φωτὸς εἰς τὸ Ἐργαστήριον ἐκεῖνο, ὅπερ συνεδριάζει πάντοτε ὑπὸ τὸ ζενίθ.

Τὸν γήϊνον τάφον τοιούτου Μυσταγωγοῦ, ἂς σκιάζῃ ἐσαεὶ ἡ πνευματικὴ Ἀκακία.

Μὲ τὴν ἰσχὺν τῆς θελήσεως ὁ ἄνθρωπος ἀλλάζει τὸν ἑαυτό του.
Μὲ τὴν ἰσχὺν τῆς ἀγάπης ὁ ἄνθρωπος ἀλλάζει τοὺς ἄλλους.
Μὲ τὴν ἰσχὺν τῆς σκέψεως ὁ ἄνθρωπος ἀλλάζει τὸν κόσμο.

ΚΟΜΦΟΥΚΙΟΣ

Ἀρετὴ κἂν θάνῃ τις οὐκ ἀπόλλυται· πᾶς ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος.

ΠΛΑΤΩΝ

Τὰ μὲν δριμέα καὶ πικρὰ ὠφέλιμα, τὰ δὲ γλυκέα βλαβερά.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

Τα Γραφεία τοῦ «Ἴλισοῦ», Δραγατσανίου 6, (Τ. 122), Πλ. Κλαυθμῶνος, εἶναι ἀνοικτὰ κάθε Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11 — 1 και κάθε Παρασκευη 7 — 8 μ.μ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ μὲ ταχ. ἐπιταγὴν εἰς την διεύθυνσιν: Κωστὴν Μελισσαροπούλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122. Ἀποστολαὶ με τραπεζιτικὰς ἐπιταγὰς ἢ ἐντολας, μᾶς δυσκολεύουν. Να ἀναγράφεται καθαρὰ το ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως. Πίσω ἀπο το ἀπόκομμα τῆς ἐπιταγῆς να γράφεται λακωνικὰ ὁ λογος ἀποστολῆς τῶν χρημάτων.

ΕΙΣ ΟΣΟΥΣ ἐνδιαφέρονται νὰ συμπληρωσουν την σειραν, ὑπενθυμίζομε, ὅτι η τιμὴ τομων παρελθοντων ἐτῶν εἶναι 50 δρχ. Τιμη τεύχους δρχ. 10. Δὲν ὑπαρχουν μεμονωμενα τεύχη Νο 1, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 15, 25, 28, 33, οὔτε τομοι 1957 καὶ 1962.

ΚΥΠΡΟΣ: Ἀντιπρόσωπος τοῦ «Ἴλισοῦ» δι' ὁλοκληρον τὴν Κύπρον «Βιβλιοπωλεῖον Ἀντων. Στυλιανοῦ Λεμεσος — Κύπρος».

ΧΩΡΙΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ. Τεύχη τα ὁποῖα ἀπεσταλησαν στοὺς κατωτέρω συνδρομητας μας, ἐπεστράφησαν ἀπο το Ταχυδρομεῖον με τὴν σημείωσιν μετώκησε ἢ «ἄγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τους γνωρίζουν εἴτε να τους εἰδοποιησουν εἴτε νὰ μᾶς δωσουν ἀπ' εὐθείας τας διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ:

Ἀντ. Κρητικοπουλος, Φιλαδελφείας 3, Στ. Λουμπερης, Ἕβρου 97, Δ. Σκοτσανίτης, Ἀριστοτέλους 40, Γιολ. Στεφανίδου, Κηφέλης 100, Αγγ. Βλαχος, ἰατρος, Δημοχαρους 37, Μαιρη Δημοπουλου, Ἀρκτίνου 20, Ταχης Παντελάτος, Φωκ. Νέγρη 51.

ΕΠΑΡΧΙΩΝ:

Ἰωαν. Αυγούρας, Κουντουριώτου 25, Θεσ/νίκη, Νικ. Ρεγκος, Αἰμιλιανοῦ 25, Θεσ/νίκη.

ΣΕ ΚΟΣΜΟΥΣ ΦΩΤΕΙΝΟΤΕΡΟΥΣ

Ἰ. Λαουτάρης, Δικηγόρος, Ἀθῆναι.
Ἰ. Βασιλακοπουλος, Πάτραι.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ:

Χρ. Σ. Σολομωνίδη: Σμυρναϊκὰ Σημειωματα, Ἀθήνα 1966.
Μαριας Κ. Λέδε: Ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τα παραμύθια τῶν Ἰνδιάνων τῆς Β. Ἀμερικῆς, Ἀθήνα 1966.
Κων. Ν. Τριανταφύλλου: Ἐπὶ τοῦ ὅρου Λαος, Μελετη 1966.
Λευτερη Ραφτοπούλου: Κάτι ἀπὸ την Ἀμερικη, Βολος 1966.
Ἰ. Χατζηδήμου: Γνώρισε ἄνθρωπε τον μείζονα ἑαυτο σου, Ἀθῆναι 1966.
Κατερίνας Ἰ. Κακούρη: Θάνατος—Ἀναστασις, Ἀθῆναι 1965.
Γεωργιου Ἀχ. Βαβαρετου: Ἰωάννης Κωλεττης, Ἀθῆναι 1966.
Ἀλεξ. Χ. Μαμμοπούλου: Ἡ ξενιτειά και το δημοτικο τραγοῦδι, Ἀθῆναι 1966.
Δέσποινας Πολυχρονίδου: Σκιές, (ποιήματα). Εκδοσις «Δωδέκατη Ὥρα», 1966.
Δημ. Τ. Ἀμπελᾶ: Ἀνύπαρκτη ἡ ἔλξη, Ἀθῆναι 1966.
«Παρουσίες», Περιοδικὴ Ἔκδοση Γραμματων και Τεχνῶν, Καλοκαίρι 1966, Βολος.
Μανώλη Πρατσικα: Ἡ ἄγονη γραμμή. (Διηγήματα), Πατρα 1966.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ:

Ὁ Κοσμος τῆς Ψυχῆς, Ἠπειρωτικὴ Ἑστία, Πανοθηναια, Πελεκάν, Θρακικα Χρονικα, Κρικος (Λονδίνου), Ἐκκλησιαστικα Προβλήματα, Ὁ Φυσιολατρης, Δελτιον Πρακτορείου Πνευματικης Συνεργασίας 27-32, Σφιγξ, Δωδεκατη Ὥρα.

Ὁ συνδρομητὴς μπορεῖ...

Ο ΙΛΙΣΟΣ κυκλοφορεῖ μόνον μεταξὺ συνδρομητῶν. Διέκοψε τὴν κυκλοφορία μέσω περιπτέρων καὶ ὑποπρακτορείων ἐφημερίδων, γιὰ λόγους που ἔχομε ἐξηγήσει σὲ προηγούμενα τεύχη.

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι βασίζεται γιὰ τὴν διάδοσί του ἀποκλειστικὰ στοὺς συνδρομητάς του.

Γιὰ νὰ βοηθήση αὐτὸν τὸν σκοπό

Ο ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ ΜΠΟΡΕΙ:

1. Νὰ δείξη τὸ περιοδικὸ σὲ φίλους του, γιὰ νὰ προκαλέση τὸ ἐνδιαφέρον τους, ὥστε νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομηταί.

2. Νὰ ἐγγράψη ἄλλους συνδρομητάς, παίρνοντας ὁ ἴδιος πρωτοβουλία. Πολλοὶ συνδρομηταὶ ὑποβάλλονται σ' αὐτὸν τὸν κόπο καὶ γίνονται πολύτιμοι βοηθοί μας.

3. Νὰ ζητήση τὴν δωρεὰν ἀποστολὴ ἑνὸς τεύχους — δείγματος σ' ὁποιον γνωστὸ ἢ φίλον του θέλει, σ' ὅσους νομίζει πὼς θὰ εἶχαν ἐνδιαφέρον. Τοῦτο τὸ τελευταῖο μέσον εἶναι καὶ τὸ εὐκολώτερο.

Τὸ παρὸν τεῦχος εἶναι τὸ προτελευταῖο τοῦ ἔτους. Τὸ τελευταῖο θὰ κυκλοφορήση μετὰ δυὸ μῆνας. Βαδίζοντας, λοιπόν, πρὸς τὸ 1967, τὸ 12ον ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ΙΛΙΣΟΥ, πρέπει ΑΠΟ ΤΩΡΑ νὰ κινηθοῦμε γιὰ τὴν ἀνάπτυξί του, μὲ τὴν ἐγγραφὴ νέων συνδρομητῶν.

Ο ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ ΜΠΟΡΕΙ:

—Νὰ ἐγγράψη ἢ νὰ προτείνη νέους συνδρομητὰς καὶ γιὰ τὸ τρέχον ἔτος. Καὶ αὐτὸ εἶναι προτιμότερο.

Γιατί ΑΥΡΙΟ — καὶ ὄχι ΣΗΜΕΡΑ;

ΑΙΟΛΟΥ	70	Τηλ,	312.322	ΑΘΗΝΑΙ
ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ	115	Τηλ.	831.768	ΑΘΗΝΑΙ
ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ	289	Τηλ.	968.467	ΚΑΛΛΙΘΕΑ